

Zeer voorlopige vertaling:

ENCYCLIEK

FRATELLI TUTTI

VAN DE HEILIGE VADER

FRANCISCUS

OVER BROEDERSCHAP EN SOCIALE VRIENDSCHAP

1 . “ *Fratelli tutti* ”, [1] schreef de heilige Franciscus van Assisi, zich tot al zijn broers en zussen richtend, om hen een manier van leven te bieden die naar de smaak van het evangelie leerde. Onder zijn advies zou ik er een willen benadrukken waarmee hij een liefde uitnodigt die de barrières van geografie en ruimte overwint. Hij verklaart degene die van de ander houdt gelukkig "evenveel als hij ver van hem verwijderd is als wanneer hij bij hem is". [2] In een paar eenvoudige woorden drukt het de essentie uit van een open broederschap die het mogelijk maakt dat elke persoon wordt herkend, gewaardeerd en geliefd, ongeacht fysieke nabijheid, ongeacht waar ze zijn geboren of wonen.

2 . Deze heilige van broederlijke liefde, eenvoud en vreugde, die mij inspireerde om de encycliciek *Laudato si'* te schrijven , spoort mij deze keer aan om deze nieuwe encycliciek te wijden aan broederschap en aan sociale vriendschap. In feite wist Sint Franciscus, die zichzelf een broer van de zon, de zee en de wind voelde, dat hij nog meer verenigd was met degenen die van zijn eigen vlees waren. Hij zaaide overal vrede en wreef de schouders met de armen, de verlatenen, de zieken, de gemarginaliseerden, de laatsten.

Zonder limieten

3. Er is een episode in zijn leven die ons zijn grenzeloze hart onthult, in staat om de afstanden te overbruggen die verband houden met afkomst, nationaliteit, huidskleur of religie. Het was zijn bezoek aan sultan Malik-el-Kamil in Egypte, een bezoek dat hem veel moeite heeft gekost vanwege zijn armoede, schamele middelen, afstand en verschillen in taal, cultuur en religie. Deze reis, op dit historische moment gemarkeerd door de kruistochten, onthulde verder de grootsheid van de liefde die hij wilde tonen, gretig om alle mensen te omhelzen. Loyaliteit aan zijn Heer was evenredig met zijn liefde voor zijn broers en zussen. Hoewel de heilige Franciscus zich bewust was van de moeilijkheden en de gevaren, ging hij de sultan tegemoet door dezelfde houding aan te nemen die hij van zijn discipelen vroeg, namelijk, zonder hun identiteit te ontkennen,[3] In deze context was het een buitengewone aanbeveling. We zijn onder de indruk, achthonderd jaar later, dat Franciscus ons uitnodigt om elke vorm van agressie of conflict te vermijden en ook om een nederige en broederlijke "onderwerping" te leven, ook jegens degenen die niet delen haar geloof.

4. Hij voerde geen dialectische oorlogvoering door doctrines op te leggen, maar deelde de liefde van God mee. Hij begreep dat "God liefde is [en dat] wie in liefde blijft, in God blijft" (*1Jh 4:16*). Hij was dus een vruchtbare vader die de droom van een broederlijke samenleving deed ontwaken, omdat 'alleen de man die accepteert om zich bij andere wezens in hun eigen beweging te voegen, niet om ze voor zichzelf te houden, maar om ze te helpen om wat meer zichzelf te worden, om echt vader te worden ". [4] In deze wereld bezaaid met wachttorens en beschermende muren, werden steden verscheurd door bloedige oorlogen tussen machtige clans, terwijl de ellendige gebieden van de gemarginaliseerde periferieën groeiden. Daar ontving Franciscus echte innerlijke vrede, bevrijdde hij zich van elk verlangen naar suprematie over anderen, maakte zichzelf tot een van de laatsten en probeerde in harmonie met iedereen te leven. Hij is het die deze pagina's heeft geïnspireerd.

5 . Kwesties van broederschap en sociale vriendschap zijn altijd een van mijn zorgen geweest. De afgelopen jaren heb ik ze bij verschillende gelegenheden en op verschillende plaatsen genoemd. Ik wilde veel van deze interventies in deze encycliek verzamelen door ze in de context van een grotere reflectie te plaatsen. Bovendien, als ik voor het schrijven van [Laudato si'](#) een bron van inspiratie vond in mijn broer Bartholomew, de orthodoxe patriarch die zeer krachtig de bescherming van de schepping promootte, in dit geval was ik bijzonder gesteld op voelde me aangemoedigd door de Grand Iman Ahmad Al-Tayyeb die ik in Abu Dhabi ontmoette om eraan te herinneren dat God 'alle mensen gelijk in rechten, plichten en waardigheid heeft geschapen en hen heeft geroepen om als broeders onder elkaar samen te leven ". [5] Het was geen simpele diplomatieke handeling, maar een reflectie in dialoog en gebaseerd op een gemeenschappelijk engagement. Deze encycliek brengt belangrijke thema's samen en ontwikkelt deze uit dit document dat we samen hebben ondertekend. Ik heb hier in mijn persoonlijke taal ook rekening gehouden met vele brieven en documenten met reflecties, die ik heb ontvangen van veel mensen en groepen over de hele wereld.

6 . De volgende bladzijden zijn niet bedoeld om de leer over broederlijke liefde samen te vatten, maar om zich te concentreren op de universele dimensie ervan, op de openheid voor alle mensen. Ik lever deze sociale encycliek als een bescheiden bijdrage tot reflectie, zodat we, geconfronteerd met de verschillende en huidige manieren om anderen te elimineren of te negeren, in staat zijn om te reageren met een nieuwe droom van broederschap en sociale vriendschap die niet bestaat. niet beperkt tot woorden. Hoewel ik het schreef vanuit mijn christelijke overtuigingen die me steunen en voeden, heb ik geprobeerd het op zo'n manier te doen dat reflectie opent voor een dialoog met alle mensen van goede wil.

7 . Evenzo, toen ik deze brief schreef, brak plotseling de Covid-19 pandemie uit die onze valse zekerheden aan het licht bracht. Naast de verschillende reacties van de verschillende landen, is het onvermogen om samen te werken aan het licht gekomen. Hoewel landen erg met elkaar verbonden zijn, is er sprake van versnippering waardoor het moeilijker werd om de problemen aan te pakken die ons allemaal aangaan. Als iemand gelooft dat dit alleen zou zijn om te maken wat we vroeger deden, of dat de enige boodschap dat we de huidige systemen en regels moeten verbeteren, dat is in ontkenning.

8 . Ik hoop dat we er op dit moment doorheen gaan, de waardigheid van elke menselijke persoon erkennen, en dat we allemaal samen een universeel verlangen naar de mensheid kunnen doen herleven. Alles bij elkaar: "Hier is een heel mooi geheim om te dromen en van ons leven een groot avontuur te maken. Niemand kan het leven geïsoleerd onder ogen zien. [...] We hebben een gemeenschap nodig die ons ondersteunt, helpt en waarin we elkaar helpen vooruit te kijken. Hoe belangrijk is het om samen te dromen! [...] Alleen lopen we het risico luchtspiegelingen te hebben waardoor je ziet wat er niet is; dromen worden samen gebouwd ". [6] Laten we dromen als een en dezelfde mensheid, als reizigers die hetzelfde menselijke vlees delen, als kinderen van hetzelfde land dat ons allemaal onderdak biedt, elk met de rijkdom van zijn geloof of zijn overtuigingen, elk met zijn eigen stem, alle broers.

EERSTE HOOFDSTUK

SCHADUWEN VAN EEN GESLOTEN WERELD

9 . Zonder te beweren een uitputtende analyse uit te voeren of rekening te houden met alle aspecten van de realiteit waarin we leven, stel ik alleen voor dat we onze aandacht richten op bepaalde trends in de huidige wereld die de bevordering van universele broederschap belemmeren.

Dromen die uit elkaar vallen

10 . Decennialang leek de wereld te hebben geleerd van zoveel oorlogen en mislukkingen en langzaam op weg te gaan naar nieuwe vormen van integratie. De droom van een verenigd Europa, dat in staat is zijn gemeenschappelijke wortels te erkennen en de diversiteit die het bewoont, te verwelkomen, is bijvoorbeeld gevorderd. Laten we niet vergeten "de vaste overtuiging van de grondleggers van de Europese Unie, die een toekomst zochten op basis van het vermogen om samen te werken om verdeeldheid te overwinnen en vrede en gemeenschap tussen alle volkeren van het continent te bevorderen". [7] Evenzo werd het verlangen naar integratie in Latijns-Amerika sterker en begonnen er bepaalde stappen te worden gezet. Elders zijn pogingen tot pacificatie en toenadering succesvol geweest en hebben anderen veelbelovend getoond.

11. Maar de geschiedenis vertoont tekenen van terugtrekking. Anachronistische conflicten die als verouderd worden beschouwd, ontbranden, bekrompen, verergerde, haatdragende en agressieve nationalismen duiken weer op. In meer dan één land creëert een idee van de eenheid van volk en natie, doordrenkt met verschillende ideologieën, nieuwe vormen van egoïsme en verlies van sociaal gevoel onder het voorwendsel van een vermeende verdediging van nationale belangen. Dit herinnert ons eraan dat "elke generatie zich de strijd en prestaties van vorige generaties eigen moet maken en ze naar nog grotere hoogten moet leiden. Dit is de weg. Goed, zoals ook liefde, gerechtigheid en solidariteit worden niet voor eens en voor altijd verkregen; je moet ze elke dag overwinnen." [8]

12 . "Stel je open voor de wereld" is een uitdrukking die tegenwoordig door economie en financiën wordt aangenomen. Het heeft uitsluitend betrekking op het openstaan voor buitenlandse belangen of op de vrijheid van economische machten om zonder obstakels of complicaties in alle landen te investeren. Lokale conflicten en desinteresse in het algemeen welzijn worden door de wereldeconomie geïnstrumentaliseerd om een uniek cultureel model op te leggen. Deze cultuur verenigt de wereld maar verdeelt mensen en naties, want "de steeds meer geglobaliseerde samenleving brengt ons dichterbij elkaar, maar maakt ons geen broeders". [9] Meer dan ooit bevinden we ons alleen in deze massawereld die individuele belangen doet prevaleren en de gemeenschapsdimensie van het bestaan verzwakt. Er zijn eerder markten waar mensen de rol van consumenten of toeschouwers spelen. De opmars van deze trend van globalisering is in principe in het voordeel van de identiteit van de sterksten die zichzelf beschermen, maar neigt ertoe de identiteit van de meer kwetsbare en armere regio's op te lossen door ze kwetsbaarder en afhankelijker te maken. De politiek wordt dus verder verzwakt ten opzichte van transnationale economische machten die de "verdeel en heers" toepassen.

Het einde van historisch bewustzijn

13. Juist daarom wordt ook het verlies van het historisch besef geaccentueerd, dat verder afbrokkelt. We zien de culturele penetratie van een soort 'deconstructionisme', waarbij menselijke vrijheid beweert alles vanaf nul op te bouwen. Het laat alleen de noodzaak over om onbepaald te consumeren en de verergering van vele vormen van individualisme zonder inhoud. Dit is hoe een advies dat ik aan jonge mensen gaf, ging: "Als iemand je een aanbod doet en zegt dat je het verhaal moet negeren, de ervaring van de ouderen niet moet erkennen, veracht het verleden en alleen kijkt naar de toekomst die hij je biedt, is dat niet een gemakkelijke manier om jezelf te misleiden met zijn voorstel zodat je alleen doet wat hij je zegt? Deze persoon wil dat je leeg, ontworteld, wantrouwend over alles, zodat je alleen zijn beloften vertrouwt en je aan zijn plannen onderwerpt. Dit is hoe ideologieën van alle kleuren werken die alles vernietigen (of de-construeren) wat anders is en dat op deze manier zonder tegenstand kan regeren. Daarvoor hebben ze jonge mensen nodig die de geschiedenis verachten, die de geestelijke en menselijke rijkdom verwerpen die van generatie op generatie is overgeleverd, die alles negeren wat hen voorafging ". [10]

14 . Dit zijn de nieuwe vormen van culturele kolonisatie. Laten we niet vergeten dat 'de volkeren die hun traditie vervreemden, en die door imitatieve manie, geweld in de vorm van druk, onvergeeflijke verwaarlozing of apathie, tolereren dat hun ziel van hen wordt losgerukt, samen met hun spirituele identiteit verliezen, hun morele consistentie en tenslotte hun ideologische, economische en politieke onafhankelijkheid ". [\[11\]](#)Een effectieve manier om historisch besef, kritisch denken, de strijd voor gerechtigheid en de wegen van integratie vloeibaar te maken, is door belangrijke woorden leeg te maken of te instrumentaliseren. Wat betekenen termen als democratie, vrijheid, gerechtigheid, eenheid vandaag? Ze zijn vervormd en vervormd om te worden gebruikt als instrumenten van overheersing, als privétitels van inhoud die kunnen worden gebruikt om elke actie te rechtvaardigen.

Zonder een project voor iedereen

15. De beste manier om te domineren en voorwaarts te gaan zonder beperkingen, is door wanhoop te zaaien en constant wantrouwen te creëren, zelfs onder het voorwendsel om bepaalde waarden te verdedigen. Tegenwoordig wordt in veel landen het politieke systeem gebruikt om te ergeren, te verergeren en te polariseren. Op verschillende manieren wordt het recht om te bestaan en te denken aan anderen ontzegd, en daarom neemt men zijn toevlucht tot de strategie om hen belachelijk te maken, hen te verdenken en hen te omringen. Er wordt geen rekening gehouden met hun aandeel in de waarheid, hun waarden, en dus is de samenleving verarmd en teruggebracht om zich te identificeren met de arrogantie van de sterksten. Als gevolg hiervan is politiek niet langer een gezonde discussie over langetermijnprojecten voor de ontwikkeling van iedereen en het algemeen welzijn, maar alleen marketingrecepten gericht op onmiddellijke resultaten die in de vernietiging van de ander het meest effectieve middel vinden. In dit kleine spel van diskwalificatie wordt het debat omgeleid om een permanente situatie van controversen en oppositie te creëren.

16 . In deze belangenconflicten die ons allemaal tegen elkaar zetten, waar winnen synoniem wordt met vernietigen, hoe is het dan mogelijk om je hoofd op te heffen om je buurman te herkennen of de kant te kiezen van iemand die onderweg is gevallen? Een project dat grote doelstellingen voor de ontwikkeling van de hele mensheid nastreeft, lijkt tegenwoordig op een delirium. De afstanden tussen ons worden steeds groter, net zoals de moeilijke en langzame mars naar een verenigde en rechtvaardigere wereld een nieuwe en drastische tegenslag ondergaat.

17 . De wereld om ons heen beschermen en ons vasthouden is voor onszelf zorgen. Maar we moeten een "wij" vormen die in het gemeenschappelijke huis leeft. Deze bescherming is niet interessant voor de economische machten die een snel inkomen nodig hebben. Vaak worden stemmen die voor de verdediging van het milieu worden opgewekt, het zwijgen opgelegd of belachelijk gemaakt, terwijl vermomd als rationaliteit alleen speciale belangen vertegenwoordigt. In deze cultuur die we aan het ontwikkelen zijn, een lege cultuur, geobsedeerd door onmiddellijke resultaten en verstoken van een gemeenschappelijk project, 'is het te voorzien dat, geconfronteerd met de uitputting van bepaalde hulpbronnen, geleidelijk een scenario wordt gecreëerd dat gunstig is voor nieuwe oorlogen, vermomd als eisen. nobel ". [\[12\]](#)

Wereldwijde marginalisatie

18 . Bepaalde delen van de mensheid lijken het te verdienen te worden opgeofferd door een selectie die de voorkeur geeft aan een categorie mannen die waardig wordt geacht om zonder beperkingen te leven. Kortom, "mensen worden niet langer gezien als een fundamentele waarde die moet worden gerespecteerd en beschermd, vooral degenen die arm zijn of met een handicap, als ze" nog niet dienen "- zoals ongeboren kinderen - of" niet dienen ". meer "- zoals ouderen. We zijn ongevoelig geworden voor elke vorm van afval, te beginnen met voedselverspilling, dat tot de meest betreurenswaardige behoort ". [\[13\]](#)

19 . Het dalende geboortecijfer, dat de vergrijzing van de bevolking veroorzaakt, in combinatie met het in de steek laten van ouderen tot pijnlijke eenzaamheid, is een subtiele manier om aan te geven dat alles op ons afkomt, dat alleen onze individuele belangen ertoe doen. Dus "het zijn niet alleen voedsel of overtollige goederen die het voorwerp van verspilling zijn, maar vaak ook de mens zelf". [14] We hebben gezien wat er in sommige delen van de wereld is gebeurd met ouderen vanwege het coronavirus. Ze zouden op deze manier niet moeten sterven. Maar in werkelijkheid was iets soortgelijks eerder gebeurd vanwege de hittegolven en andere omstandigheden: ze werden wreed gemarginaliseerd. We realiseren ons niet dat het isoleren van ouderen, net zoals het achterlaten van hen om voor anderen te zorgen zonder adequate en nauwe steun van het gezin, het gezin zelf verlamt en verarmt. Bovendien berooft het jongeren dat noodzakelijke contact met hun wortels en met een wijsheid die jonge mensen die alleen gelaten worden, niet kunnen bereiken.

20 . Deze afwijzing komt op veel manieren tot uiting, bijvoorbeeld in de obsessie met het verlagen van de arbeidskosten zonder rekening te houden met de ernstige gevolgen die dat met zich meebrengt, want de werkloosheid die er rechtstreeks uit voortvloeit, vergroot de grenzen van armoede. [15] Marginalisering neemt bovendien betreurenswaardige vormen aan waarvan we dachten dat ze achterhaald waren, zoals het racisme dat zich steeds weer verbergt en weer opduikt. De uitingen van racisme schamen ons nog steeds en laten zien dat de veronderstelde vooruitgang van de samenleving niet zo reëel is en niet voor altijd gegarandeerd is.

21 . Er zijn economische regels die effectief zijn gebleken voor groei, maar niet voor integrale menselijke ontwikkeling. [16] De rijkdom is toegenomen, maar met ongelijkheden; en zo ontstaan 'nieuwe vormen van armoede'. [17] Als we zeggen dat de moderne wereld de armoede heeft verminderd, doen we dat door haar te meten met criteria uit andere tijden die niet vergelijkbaar zijn met de huidige realiteit. Het niet hebben van toegang tot elektrische energie werd bijvoorbeeld niet eens beschouwd als een teken van armoede of een reden voor angst. Armoede wordt altijd geanalyseerd en begrepen in de context van de reële mogelijkheden van een concreet historisch moment.

Mensenrechten zijn niet universeel genoeg

22 . We realiseren ons vaak dat mensenrechten in feite niet voor iedereen hetzelfde zijn. Eerbiediging van deze rechten "is [...] een eerste vereiste voor de ontwikkeling van het land, zowel sociaal als economisch. Wanneer de menselijke waardigheid wordt gerespecteerd en zijn rechten worden erkend en gegarandeerd, bloeien ook creativiteit en een geest van initiatief, en kan de menselijke persoonlijkheid zijn talrijke initiatieven ontplooiën ten gunste van het algemeen welzijn ". [18] Maar "als we onze hedendaagse samenlevingen met aandacht observeren, zien we veel tegenstrijdigheden die leiden tot de vraag of de gelijke waardigheid van alle mensen, die zeventig jaar geleden plechtig werd uitgeroepen, echt wordt erkend, gerespecteerd, beschermd en bevorderd. in elke omstandigheid. Veel vormen van onrecht zijn nog steeds aanwezig in de wereld, gevoed door reductieve antropologische visies en door een economisch model gebaseerd op winst, dat niet aarzelt de mens uit te buiten, uit te sluiten en zelfs te doden. Terwijl een deel van de mensheid in weelde leeft, ziet een ander deel zijn waardigheid niet erkend, veracht of vertrapt en zijn fundamentele rechten genegeerd of geschonden ". [19] Wat betekent dit voor gelijke rechten gebaseerd op dezelfde menselijke waardigheid?

23 . Evenzo weerspiegelt de organisatie van samenlevingen over de hele wereld verre van duidelijk het feit dat vrouwen precies dezelfde waardigheid en dezelfde rechten hebben als mannen. We bevestigen één ding door te spreken, maar beslissingen en realiteit brengen luid een andere boodschap over. Het is een feit, "dubbel arm zijn de vrouwen die lijden onder situaties van uitsluiting, misbruik en geweld, omdat ze vaak minder mogelijkheden hebben om hun rechten te verdedigen". [20]

24. Laten we ook erkennen dat "hoewel de internationale gemeenschap talrijke overeenkomsten heeft gesloten om een einde te maken aan de slavernij in al zijn vormen, en verschillende strategieën heeft geïmplementeerd om dit fenomeen te bestrijden, zelfs vandaag de dag miljoenen mensen - kinderen, mannen en vrouwen van alle leeftijden - worden van hun vrijheid beroofd en gedwongen om in omstandigheden te leven die vergelijkbaar zijn met die van slavernij. [...] Net als gisteren, aan de basis van de slavernij, is er een conceptie van de menselijke persoon die de mogelijkheid erkent om het als een object te behandelen. [...] De menselijke persoon, geschapen naar het beeld en de gelijkenis van God, met geweld, door misleiding of zelfs door fysieke of psychologische dwang, wordt van zijn vrijheid beroofd, op de markt gebracht, gereduceerd tot het eigendom van iemand. 'een, het wordt behandeld als een middel en niet als een doel". Criminele netwerken "gebruiken vaardig moderne computertechnologieën om jonge mensen, en zeer jonge mensen, over de hele wereld te lokken". [21] De afwijking kent geen grenzen wanneer vrouwen worden misbruikt en vervolgens worden gedwongen tot abortus; de gruwel gaat zelfs zover als beslaglegging met het oog op orgaanhandel. Dit maakt mensenhandel en andere huidige vormen van slavernij tot een mondiaal probleem dat serieus moet worden genomen door de mensheid als geheel, want 'zoals criminele organisaties mondiale netwerken gebruiken om hun doelen te bereiken, 'toewijding om dit fenomeen te overwinnen vereist een gemeenschappelijke en even wereldwijde inspanning van de kant van de verschillende actoren in de samenleving'. [22]

Conflicten en angst

25. Oorlogen, geweld, vervolging om raciale of religieuze redenen, en zoveel aanvallen op de menselijke waardigheid worden op verschillende manieren gezien, afhankelijk van of ze wel of niet passen bij bepaalde, fundamenteel economische, belangen. Wat waar is als het een machtig persoon uitkomt, houdt op waar te zijn als het hem niet ten goede komt. Deze geweldssituaties vermenigvuldigen zich "pijnlijk in vele delen van de wereld, tot het punt dat ze de kenmerken aannemen van wat een" derde wereldoorlog stukje bij beetje "zou kunnen worden genoemd". [23]

26. Dit is niet verwonderlijk als we de afwezigheid van horizons beschouwen die ons kunnen verenigen, want wat in elke oorlog ten onder gaat, is 'het project van broederschap dat is vastgelegd in de roeping van de menselijke familie'; dit is de reden waarom "elke bedreigende situatie een gebrek aan vertrouwen en een terugtrekking in zichzelf voedt". [24] Zo beweegt onze wereld zich voort in een tweedeling zonder betekenis, met de pretentie "stabiliteit en vrede te garanderen op basis van valse veiligheid, ondersteund door een mentaliteit van angst en wantrouwen". [25]

27. Paradoxaal genoeg zijn bepaalde voorouderlijke angsten niet overwonnen door technologische ontwikkeling; integendeel, ze hebben zich achter nieuwe technologieën kunnen verschuilen en versterken. Zelfs vandaag de dag ligt achter de muur van de oude stad de afgrond, het territorium van het onbekende, de woestijn. Welke resultaten wekken geen vertrouwen, want het is iets onbekends dat niet bekend is, dat geen recht heeft op de stad. Het is het territorium van de "barbaar" waartegen we ons koste wat kost moeten verdedigen. Daarom worden nieuwe barrières gecreëerd voor zelfbehoud, zodat de wereld ophoudt te bestaan en alleen "mijn" wereld bestaat, tot het punt dat veel mensen niet langer als menselijke wezens worden beschouwd. onvervreembare waardigheid hebben en alleen 'zij' worden. Weer verschijnt "de verleiding om een cultuur van muren te creëren, muren op te werpen, muren in het hart, muren opgetrokken op aarde om deze ontmoeting met andere culturen, met andere mensen te vermijden. En wie een muur opheft, wie een muur bouwt, zal uiteindelijk een slaaf worden in de muren die hij heeft gebouwd, zonder horizon. Hij mist in feite anders-zijn". [26]

28 . De eenzaamheid, angsten en onzekerheid van zoveel mensen die zich verlaten voelen door het systeem, vormen een vruchtbare voedingsbodem voor maffiagroepen. Ze laten zich in feite gelden door zichzelf te presenteren als de 'beschermers' van de vergetenen, vaak dankzij verschillende hulpmiddelen, terwijl ze hun criminele belangen nastreven. Er is een typische maffiapedagogie die, met een valse gemeenschapsmystiek, verbanden van afhankelijkheid en ondergeschiktheid creëert waarvan het erg moeilijk is om jezelf te bevrijden.

Globalisering en vooruitgang zonder een gemeenschappelijke koers

29. Groot-imam Ahmad Al-Tayyeb en ik zijn niet onbewust van de positieve vorderingen die zijn gemaakt op het gebied van wetenschap, technologie, geneeskunde, industrie en welzijn, vooral in ontwikkelde landen. Maar "we onderstrepen dat, met deze historische vooruitgang, groot en gewaardeerd, er een verslechtering van de ethiek is, die internationale actie vereist, en een verzwakking van spirituele waarden en een gevoel van verantwoordelijkheid. Dit alles helpt om een algemeen gevoel van frustratie, eenzaamheid en hopeloosheid te verspreiden. [...] Spanningshaarden ontstaan en wapens en munitie stapelen zich op, in een mondiale situatie die wordt gedomineerd door onzekerheid, teleurstelling en angst voor de toekomst en beheerst door blinde economische belangen ". We vestigden ook de aandacht op "sterke politieke crises, onrechtvaardigheid en het gebrek aan rechtvaardige verdeling van natuurlijke hulpbronnen. [...] Met betrekking tot deze crises waardoor miljoenen kinderen van honger omkomen, die al tot menselijke skeletten zijn gereduceerd - vanwege armoede en honger - heerst er een onaanvaardbare internationale stilte ".[\[27\]](#) Geconfronteerd met dit panorama, zien we, zelfs als vele vorderingen ons hebben verleid, geen echt menselijke koers.

30. In de wereld van vandaag verzwakken het gevoel tot dezelfde mensheid te behoren en de droom om samen gerechtigheid en vrede op te bouwen lijkt een utopie uit een andere tijd. We zien hoe een gemakkelijke, koude en geglobaliseerde onverschilligheid heerst, geboren uit een diepe teleurstelling die schuilt achter de aantrekkingskracht van een illusie: geloven dat we almachtig kunnen zijn en vergeten dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten. Deze ontgoocheling die grote broederlijke waarden de rug toekeert, leidt "tot een soort cynisme. Dit is de verleiding die ons wacht als we deze weg van ontgoocheling of teleurstelling inslaan. [...] Isolatie en terugtrekking in jezelf of je eigen belangen zijn nooit de manier om de hoop te herstellen en een vernieuwing te bewerkstelligen, maar het is nabijheid, het is de cultuur van ontmoeting. Isolatie nee, nabijheid ja. Cultuur van confrontatie nee, cultuur van ontmoeting, ja ".[\[28\]](#)

31 . In deze wereld die verder gaat zonder een gemeenschappelijke koers, ademt een sfeer waarin 'de afstand tussen de obsessie met ons eigen welzijn en het gedeelde geluk van de mensheid steeds groter wordt en ons ertoe brengt te beschouwen dat er is nu een schisma gaande tussen het individu en de menselijke gemeenschap. [...] Omdat je je gedwongen voelt om samen te leven één ding is, de rijkdom en schoonheid waarderen van de zaden van het gemeenschappelijk leven die samen moeten worden gezocht en gecultiveerd, is iets anders ". [\[29\]](#)De technologie gaat voortdurend vooruit, maar "wat zou het geweldig zijn als de groei van wetenschappelijke en technologische innovatie meer gelijkheid en sociale cohesie zou creëren!" Wat zou het geweldig zijn als we nieuwe planeten ontdekken, om de behoeften van onze broeders en zusters die om ons heen draaien te herontdekken! ". [\[30\]](#)

Pandemieën en andere schokken in de geschiedenis

32. Zeker, een wereldwijde tragedie als de Covid-19 pandemie heeft even het besef gewekt dat we een wereldwijde gemeenschap zijn die in hetzelfde schuitje vaart, waar het kwaad van één iedereen kwaad doet. We herinnerden ons dat niemand zichzelf kan redden, dat het alleen mogelijk is om

zichzelf samen te redden. Daarom zei ik: "De storm ontmaskert onze kwetsbaarheid en onthult deze zekerheden, vals en overbodig, waarmee we onze agenda's, onze projecten, onze gewoonten en prioriteiten hebben opgebouwd. [...] Dankzij de storm viel de samenstelling van de stereotypen waarmee we onze ego's verborgen hielden die altijd bezig waren met hun imago; en blijft, nogmaals, deze [gelukkige] gemeenschappelijke erbij horen [...], waaraan we niet kunnen ontsnappen: het feit dat we broeders zijn ".[\[31\]](#)

33 . De wereld is onverbidlijk opgeschoven naar een economie die, door gebruik te maken van technologische vooruitgang, heeft geprobeerd de 'menselijke kosten' te verminderen, en sommigen beweren dat de vrije markt voldoende is om alles te garanderen. Maar de plotselinge en onverwachte klap van deze uit de hand gelopen pandemie heeft ons gedwongen om aan mensen te denken in plaats van aan de voordelen van sommigen. Tegenwoordig kunnen we erkennen dat "we ons voedden met dromen van pracht en praal en uiteindelijk afleiding, afsluiting en eenzaamheid aten. We hebben onszelf vol verbonden met verbindingen en we zijn de smaak voor broederschap kwijtgeraakt. We hebben gezocht naar het snelle en zekere resultaat, en we merken dat we onderdrukt worden door ongeduld en bezorgdheid. Gevangenen van virtualiteit, we hebben de smaak en smaak van de werkelijkheid verloren ".[\[32\]](#) De pijn, onzekerheid, angst en het besef van de grenzen van elk individu, die de pandemie heeft gewekt, vragen om een heroverweging van onze levensstijl, onze relaties, de organisatie van onze samenlevingen en vooral de betekenis van ons bestaan. .

34 . Als alles met elkaar verbonden is, is het moeilijk voor te stellen dat deze wereldwijde catastrofe geen verband houdt met de manier waarop we de realiteit onder ogen zien, door te doen alsof we de absolute meesters zijn van ons leven en alles wat bestaat. Ik bedoel niet te zeggen dat het een soort goddelijke straf is. Het zou ook niet voldoende zijn om te zeggen dat de schade die aan de natuur wordt toegebracht, uiteindelijk wraak wordt op ons misbruik. Het is de werkelijkheid zelf die kreunt en rebelleert. Het beroemde vers van Vergilius komt in me op dat de tranen van dingen of geschiedenis oproept. [\[33\]](#)

35 . Maar we vergeten snel de lessen van de geschiedenis, "meesteres van het leven". [\[34\]](#) Na de gezondheids crisis zou de ergste reactie zijn om dieper weg te zinken in de koorts van de consument en nieuwe vormen van zelfzuchtig zelfbehoud. Moge het de hemel behagen dat er uiteindelijk niet "de anderen" zijn, maar eerder een "wij"! Hemel alsjeblieft dat dit niet weer een serieuze episode in de geschiedenis is waarvan we niet hebben kunnen leren! Moge het ons alstublieft de ouderen niet vergeten die stierven door gebrek aan ventilatoren, deels als gevolg van de ontmanteling, jaar na jaar, van gezondheidssystemen! Moge het de hemel een plezier doen dat er niet zoveel lijden wordt verspild, dat we een stap zetten naar een nieuwe manier van leven en er zeker achter komen dat we elkaar nodig hebben en schulden bij elkaar hebben, zodat de mensheid wordt herboren met alle gezichten,

36 . Als we er niet in slagen de gedeelde passie voor een gemeenschap van verbondenheid en solidariteit te herontdekken waaraan we tijd, moeite en goederen zullen besteden, zal de collectieve illusie die ons wiegt, op een betreurenswaardige manier vervallen en veel mensen in de greep houden van misselijkheid en leegte. Bovendien mag niet naïef worden genegeerd dat "de obsessie met een consumptieve levensstijl alleen maar geweld en wederzijdse vernietiging kan uitlokken". [\[35\]](#) De "redders die kunnen" zullen snel "allen tegen allen" worden, en dit zal erger zijn dan een pandemie.

Zonder menselijke waardigheid aan de grenzen

37 . Zowel in de kringen van sommige populistische politieke regimes als op basis van liberale economische benaderingen wordt betoogd dat de komst van migranten koste wat het kost moet worden

vermeden. Tegelijkertijd wordt betoogd dat de hulp aan arme landen beperkt moet worden, zodat ze een dieptepunt bereiken en besluiten bezuinigingsmaatregelen te nemen. We realiseren ons niet dat naast deze moeilijk te onderbouwen abstracte uitspraken, veel levens worden vernietigd. Veel mensen ontsnappen aan oorlog, vervolging, natuurrampen. Anderen zoeken terecht 'naar kansen voor [hen] en hun gezin. [Ze] dromen van een betere toekomst en willen de voorwaarden scheppen voor de realisatie ervan ". [\[36\]](#)

38 . Helaas worden anderen "aangetrokken tot de westerse cultuur en koesteren ze soms onrealistische verwachtingen die hen blootstellen aan diepe teleurstelling. Gewetenloze mensenhandelaars, vaak in verband gebracht met drugs- en wapenkartels, maken gebruik van de zwakte van migranten die tijdens hun reis te vaak te maken krijgen met geweld, mensenhandel, psychisch en zelfs lichamelijk misbruik , en onnoemelijk lijden ". [\[37\]](#) Degenen die emigreren "ervaren een scheiding van hun oorspronkelijke omgeving en ervaren vaak culturele en religieuze ontworteling. De kloof betreft ook lokale gemeenschappen, die hun krachtigste en meest ondernemende elementen verliezen, en gezinnen, vooral wanneer een van de ouders migreert, of beide, hun kinderen in hun land van herkomst achterlaten ". [\[38\]](#) Bijgevolg moet men ook "opnieuw het recht bevestigen om niet te emigreren, dat wil zeggen om op zijn eigen land te kunnen blijven". [\[39\]](#)

39 . Om nog erger te maken: "in bepaalde landen van aankomst wekken migratieverschijnselen alarm en angst op, vaak aangewakkerd en uitgebuit voor politieke doeleinden. Een xenofobe mentaliteit van afsluiten en terugtrekken verspreidt zich dan ". [\[40\]](#) Migranten worden niet waardig genoeg geacht om net als ieder ander deel te nemen aan het sociale leven en men vergeet dat ze dezelfde inherente waardigheid hebben als ieder ander. Daarom moeten ze "protagonisten van hun eigen herstel" zijn. [\[41\]](#) We zullen nooit zeggen dat ze geen mensen zijn, maar in de praktijk, door de beslissingen en de manier om ermee om te gaan, laten we zien dat ze worden gezien als mensen van minder waarde, minder belangrijk, begiftigd minder menselijkheid. Het is onaanvaardbaar dat christenen deze mentaliteit en houding delen, en soms bepaalde politieke voorkeuren laten prevaleren boven de diepe overtuigingen van hun geloof: de onvervreemdbare waardigheid van elke menselijke persoon, ongeacht hun afkomst, huidskleur of religie, en de wet opperste van broederlijke liefde.

40 . "Migratie zal een fundamenteel onderdeel zijn van de toekomst van de wereld". [\[42\]](#) Maar tegenwoordig moeten ze rekening houden met het "verlies van het" gevoel van broederlijke verantwoordelijkheid ", waarop de hele burgermaatschappij is gebaseerd". [\[43\]](#) Europa zal bijvoorbeeld waarschijnlijk deze weg inslaan. Echter, "geholpen door haar grote culturele en religieuze erfgoed, [zij] heeft de instrumenten om de centrale positie van de menselijke persoon te verdedigen en om het juiste evenwicht te vinden tussen de dubbele morele plicht om de rechten van haar eigen burgers te beschermen, en die van het garanderen van hulp en opvang van migranten ". [\[44\]](#)

41 . Ik begrijp dat sommige mensen twijfels hebben en angst ervaren wanneer ze worden geconfronteerd met migranten. Ik beschouw dit als onderdeel van het natuurlijke instinct van zelfverdediging. Maar het is ook waar dat een persoon en een volk alleen vruchtbaar zijn als ze weten hoe ze zich creatief kunnen openstellen voor anderen. Ik nodig uit om verder te gaan dan deze primaire reacties, omdat "het probleem is wanneer [twijfels en angsten] onze manier van denken en handelen zodanig bepalen dat we ons intolerant, gesloten en misschien zelfs - zonder we beseffen het - racistisch. Angst ontnemt ons dus het verlangen en het vermogen om de ander te ontmoeten ". [\[45\]](#)

De illusie van communicatie

42 . Paradoxaal genoeg worden, naarmate de houding van terugtrekking en onverdraagzaamheid toeneemt, waardoor we ons voor anderen afsluiten, de afstanden kleiner of verdwenen tot het punt waarop het recht op privacy niet langer bestaat. Alles wordt een soort spektakel dat kan worden

bespioneerd, bekeken en het leven is constant onder controle. Bij digitale communicatie willen we alles laten zien en wordt elke persoon het object van nieuwsgierige blikken, uitkleden en onthullen, vaak anoniem. Het respect voor de ander is verbrijzeld, en dus kan ik, terwijl ik hem verplaats, negeren en op afstand houd, zonder enige schaamte zijn leven van begin tot eind binnenvallen.

43 . Aan de andere kant zijn uitingen van haat en vernietiging in de virtuele wereld geen - zoals sommigen beweren - een lovenswaardige vorm van wederzijdse hulp, maar echte associaties tegen een vijand. Bovendien kunnen "digitale media mensen blootstellen aan het risico van afhankelijkheid, isolement en geleidelijk verlies van contact met de concrete realiteit, waardoor de ontwikkeling van echte interpersoonlijke relaties wordt belemmerd". [46] Fysieke gebaren, gezichtsuitdrukkingen, stiltes, lichaamstaal, zelfs parfum, trillen van de handen, blozen, zweten zijn noodzakelijk, omdat dit alles spreekt en deel uitmaakt van menselijke communicatie. Virtuele relaties, die de moeite nemen om vriendschap, stabiele wederkerigheid of zelfs een consensus die in de loop van de tijd sterker wordt, te cultiveren, zijn alleen schijnbaar sociaal. Ze bouwen niet echt een 'wij' op, maar verbergen en versterken meestal hetzelfde individualisme dat zich manifesteert in xenofobie en minachting voor de zwakken. Digitale verbinding is niet genoeg om bruggen te bouwen, het is niet genoeg om de mensheid te verenigen.

Schaamteloze agressiviteit

44 . Terwijl mensen hun consumentistische en gemakkelijke isolatie bewaren, kiezen ze ervoor om voortdurend en koortsig contact te hebben. Dit bevordert de verspreiding van vreemde vormen van agressiviteit, beledigingen, mishandeling, diskwalificaties, verbaal geweld die zo ver gaan dat ze het beeld van de ander vernietigen, in een uitbarsting die niet kon bestaan in contact. fysiek zonder ons uiteindelijk allemaal te vernietigen. Sociale agressie vindt ongeëvenaarde versterkingsruimte op mobiele apparaten en computers.

45. Door deze situatie hebben ideologieën alle bescheidenheid verloren. Wat tot een paar jaar geleden door een persoon niet kon worden gezegd zonder het risico te lopen ieders respect te verliezen, kan vandaag zelfs door bepaalde politieke autoriteiten botweg worden uitgedrukt en blijft ongestraft. We kunnen er niet omheen dat "gigantische economische belangen actief zijn in de digitale wereld. Ze zijn in staat om zowel subtiele als invasieve vormen van controle in te voeren en mechanismen te creëren voor de manipulatie van het bewustzijn en democratische processen. De werking van veel platforms leidt altijd tot een stimulans voor de ontmoeting tussen mensen die op dezelfde manier denken, waardoor wordt voorkomen dat verschillen elkaar confronteren. Deze gesloten circuits vergemakkelijken de verspreiding van valse informatie en vals nieuws,[47]

46 . Erkend moet worden dat het fanatisme dat tot de vernietiging van anderen leidt, ook het werk is van religieuze mensen, zonder christenen uit te sluiten, die "deel kunnen uitmaken van netwerken van verbaal geweld op internet en via de verschillende fora of digitale uitwisselingsruimten. Zelfs in katholieke kringen kunnen we de grenzen overschrijden, hebben we de gewoonte laster en laster te bagatelliseren, en alle ethiek en alle respect voor de reputatie van anderen lijken te zijn geëlimineerd ". [48] Wat brengen we zo aan de broederschap die de gemeenschappelijke Vader ons biedt?

Informatie zonder wijsheid

47 . Ware wijsheid veronderstelt overeenstemming met de werkelijkheid. Maar tegenwoordig kan alles worden geproduceerd, verborgen, veranderd. Als gevolg hiervan wordt een directe confrontatie met de grenzen van de werkelijkheid ondraaglijk. Het resultaat is dat je een "selectie" -mechanisme opzet en de gewoonte creëert om onmiddellijk te scheiden wat ik leuk vind en wat ik niet leuk vind, wat aantrekkelijk is van wat lelijk is. Door dezelfde logica te volgen, kiezen we de mensen met wie we

besluiten de wereld te delen. Dus mensen of situaties die onze gevoeligheid hebben gekwetst of ons van streek hebben gemaakt, worden tegenwoordig eenvoudigweg geëlimineerd in virtuele netwerken; het resultaat is een virtuele cirkel die ons isoleert van de wereld waarin we leven.

48. Zitten om naar een andere persoon te luisteren, een kenmerkend gebaar van een menselijke ontmoeting, is een paradigma van een ontvankelijke houding van de kant van iemand die het narcisme overwint en de ander ontvangt, hem aandacht schenkt, hem verwelkomt in zijn eigen kring. Maar “de huidige wereld is grotendeels doof. [...] Soms belet de snelheid van de moderne wereld, de razernij, dat we goed luisteren naar wat de ander zegt. En midden in zijn dialoog onderbreken we hem al en willen we reageren als hij nog niet uitgesproken is. We mogen het vermogen om te luisteren niet verliezen”. Sint Franciscus van Assisi “luisterde naar de stem van God, hij luisterde naar de stem van de armen, hij luisterde naar de stem van de zieken, hij luisterde naar de stem van de natuur. En hij maakte er een manier van leven van.”[\[49\]](#)

49. Terwijl stilte en luisteren vervagen en alles in klikken of snelle, angstige berichten verandert, wordt deze fundamentele structuur van wijze menselijke communicatie bedreigd. Er wordt een nieuwe levensstijl gecreëerd waarin je bouwt wat je voor je neus wilt hebben, met uitzondering van alles dat niet oppervlakkig en direct kan worden gecontroleerd of ervaren. Deze dynamiek, door zijn intrinsieke logica, verhindert de serene reflectie die ons zou kunnen leiden tot een gemeenschappelijke wijsheid.

50. We kunnen samen de waarheid zoeken in dialoog, in een rustig gesprek of in verhitte discussies. Het is een reis die doorzettingsvermogen vereist, die ook bestaat uit stiltes en lijden, die in staat zijn om geduldig de lange ervaring van individuen en volkeren te verzamelen. De overweldigende opeenhoping van informatie die ons overspoelt, is niet synoniem met meer wijsheid. Wijsheid kan niet worden gesmeed met angstig onderzoek op internet, noch met een som van informatie waarvan de waarachtigheid niet is gegarandeerd. Het wordt dus niet volwassen om een ontmoeting met de waarheid te worden. Gesprekken draaien alleen om de nieuwste gegevens, gewoon horizontaal en cumulatief. Maar we besteden er niet veel aandacht aan en we dringen niet door tot het hart van het leven, we erkennen niet wat essentieel is om betekenis te geven aan het bestaan. Zo wordt vrijheid een illusie dat we verkocht zijn en die versmelt met de vrijheid om voor een scherm te navigeren. Het probleem is dat een pad van broederschap, lokaal en universeel, alleen bewandeld kan worden door vrije geesten en klaar is voor echte ontmoetingen.

Inzendingen en zelfbeoordelingen

51. Sommige economisch welvarende landen presenteren zichzelf als culturele modellen voor degenen die minder ontwikkeld zijn, in plaats van te werken voor elk land om op zijn eigen manier te groeien, om zijn capaciteiten te ontwikkelen om te innoveren vanuit de waarden van zijn cultuur. Deze oppervlakkige en droevige nostalgie, die leidt tot kopiëren en kopen in plaats van creëren, resulteert in weinig nationale trots. In de welvarende omgeving van veel arme landen, en soms onder degenen die zichzelf met succes uit de armoede hebben gehaald, is er een onvermogen om specifieke kenmerken en processen te accepteren, wat leidt tot minachting voor culturele identiteit alsof dat het geval is. was de enige oorzaak van de kwalen.

52. Iemand's zelfrespect vernietigen is een gemakkelijke manier om hem te domineren. Achter deze trends om de wereld te standaardiseren, komen machtsbelangen naar voren die profiteren van een laag zelfbeeld bij mensen, terwijl ze proberen een nieuwe cultuur te creëren via media en netwerken, in dienst van de machtigsten. Hiervan wordt geprofiteerd door het opportunisme van financiële speculatie en uitbuiting, waarbij het altijd de armen zijn die verliezen. Bovendien verhindert het feit dat de cultuur van een volk wordt genegeerd, dat veel politieke leiders erin slagen een effectief

project uit te voeren dat vrijelijk kan worden aangenomen en in de loop van de tijd kan worden volgehouden.

53 . We vergeten dat “er geen ergere vervreemding is dan de ervaring hebben geen wortels te hebben, van niemand te behoren. Een land zal vruchtbaar zijn, een volk zal vrucht dragen en zal in staat zijn om de toekomst alleen te genereren in de mate dat het leven schenkt aan de relaties van erbij horen tussen zijn leden, in de mate dat het koppelingen creëert van integratie tussen generaties en de verschillende gemeenschappen waaruit het bestaat; en ook voor zover het de spiralen verbreekt die de zintuigen verwarren en ons altijd van elkaar weghalen ”. [\[50\]](#)

Hoop

54. Ondanks deze dikke schaduwen die niet mogen worden genegeerd, zou ik op de volgende pagina's veel paden van hoop willen oproepen. Inderdaad, God blijft zaden van goed in de mensheid zaaien. De recente pandemie heeft ons in staat gesteld veel mannen en vrouwen, reisgenoten, te onderscheiden en te waarderen die uit angst reageerden door hun eigen leven te offeren. We waren in staat om te herkennen hoe onze levens worden geweven en ondersteund door gewone mensen die, zonder twijfel, de beslissende gebeurtenissen uit onze gemeenschappelijke geschiedenis schreven: artsen, verpleegsters, apothekers, supermarktmedewerkers, huishoudsters, assistenten, vervoerders, mannen en vrouwen die werken om essentiële en veiligheidsdiensten te leveren, vrijwilligers, priesters, toegewijde personen ... hebben begrepen dat niemand alleen kan ontsnappen.[\[51\]](#)

55 . Ik nodig hoop uit die “tot ons spreekt over een werkelijkheid die in de diepten van de mens geworteld is, onafhankelijk van de concrete omstandigheden en de historische conditionering waarin hij leeft. Ze spreekt tot ons over een dorst, een streven, een verlangen naar heelheid, een succesvol leven, een wil om aan te raken wat groot is, wat het hart vervult en de geest verheft tot grote dingen, zoals waarheid, goedheid en schoonheid, gerechtigheid en liefde. [...] Hoop is durf, het weet voorbij persoonlijk comfort, kleine zekerheden en vergoedingen die de horizon vernauwen, te kijken om zich open te stellen voor grote idealen die het leven mooier en waardevoller maken ”. [\[52\]](#) Laten we in hoop wandelen!

TWEEDE HOOFDSTUK

EEN VREEMDELING OP DE WEG

56 . Alles wat ik in het vorige hoofdstuk noemde, is meer dan een koude beschrijving van de werkelijkheid, omdat 'de vreugde en de hoop, het verdriet en de angsten van de mannen van deze tijd, vooral van de armen en van al degenen die lijden , zijn ook de vreugde en de hoop, het verdriet en de smart van de discipelen van Christus, en er is niets echt menselijks dat geen weerklank vindt in hun hart ”. [\[53\]](#)Op zoek naar een licht in het midden van wat we leven, en voordat ik enkele mogelijkheden voor actie voorleg, stel ik voor om een hoofdstuk te wijden aan een gelijkenis die tweeduizend jaar geleden door Jezus Christus werd verteld. Omdat, hoewel deze brief is gericht aan alle mensen van goede wil, ongeacht hun religieuze overtuiging, de gelijkenis zo wordt gepresenteerd dat ieder van ons zich erdoor kan laten uitdagen.

“En zie, een advocaat stond op en zei tegen Jezus om hem op de proef te stellen:“ Meester, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? ”Hij zei tegen hem:“ Wat moet ik volgens de wet doen? is er iets geschreven? Hoe leest u? 'Hij antwoordde:' Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand; en je naaste als jezelf " " Je antwoordde goed, zei Jezus tegen hem; doe dit en je zult leven. " Maar hij, die zichzelf wilde rechtvaardigen, zei tegen Jezus: `` En wie is mijn naaste? " Jezus antwoordde: `` Een man daalde af van Jeruzalem naar

Jericho, en hij viel onder rovers die, nadat ze hem hadden beroofd en slagen, ging weg en liet hem halfdood achter. Een priester kwam langs deze weg; hij zag het en ging verder. Evenzo zag een leviet die op deze plaats verscheen hem en ging verder. Maar een Samaritaan, die op reis was, kwam naar hem toe, zag hem en kreeg medelijden. Hij kwam dichterbij, verbond zijn wonden, goot er olie en wijn in, laadde hem toen op zijn eigen rijdier, bracht hem naar de herberg en verzorgde hem. De volgende dag haalde hij twee penningen tevoorschijn en gaf ze aan de herbergier, zeggende: Zorg voor hem, en wat je meer hebt uitgegeven, zal ik je terugbetalen, mij, als ik terugkom. Welke van deze drie was er volgens u de naast de man die in de handen van rovers viel? " Hij zei: `` Hij die hem barmhartigheid betoonde. " En Jezus zei tegen hem: "Ga, en jij ook, doe hetzelfde." De volgende dag haalde hij twee penningen tevoorschijn en gaf ze aan de herbergier, zeggende: Zorg voor hem, en wat je meer hebt uitgegeven, zal ik je terugbetalen, mij, als ik terugkom. Welke van deze drie was er volgens u de naast de man die in de handen van rovers viel? " Hij zei: `` Hij die hem barmhartigheid betoonde. " En Jezus zei tegen hem: "Ga, en jij ook, doe hetzelfde." De volgende dag haalde hij twee penningen tevoorschijn en gaf ze aan de herbergier, zeggende: Zorg voor hem, en wat je meer hebt uitgegeven, zal ik je terugbetalen, mij, als ik terugkom. Welke van deze drie was er volgens u de naast de man die in de handen van rovers viel? " Hij zei: `` Hij die hem barmhartigheid betoonde. " En Jezus zei tegen hem: "Ga, en jij ook, doe hetzelfde."(Lk 10, 25-37).

De achtergrond

57 . Deze gelijkenis illustreert een achtergrond van verschillende eeuwen. Kort na het verhaal van de schepping van de wereld en van de mens, presenteert de Bijbel de uitdaging van de relaties tussen ons. Kaïn doodt zijn broer Abel, en Gods vraag weerklinkt: "Waar is [Abel] je broer?" »(Gn 4, 9). Het antwoord is hetzelfde als dat we vaak geven: "Ben ik de hoeder van mijn broer?" "(Ibid.). Door deze vraag te stellen, daagt God alle soorten determinisme of fatalisme uit die onverschilligheid als het enige mogelijke antwoord proberen te rechtvaardigen. In plaats daarvan schenkt het ons de mogelijkheid om een andere cultuur te creëren die ons in staat stelt vijandigheden te overwinnen en voor elkaar te zorgen.

58 . Het boek Job verwijst naar het feit dat dezelfde Schepper de basis is voor de verdediging van bepaalde gemeenschappelijke rechten: "Heeft hij ze niet zoals ik in de baarmoeder geschapen? Eén God heeft ons in de baarmoeder gevormd "(Jb 31,15). Eeuwen later zal de heilige Irenaeus het uitdrukken door het beeld van de melodie: "Hij [...] die de waarheid liefheeft, mag zich niet laten misleiden door de tussenruimte tussen de verschillende klanken, noch het bestaan van meerdere artiesten vermoeden. of Auteurs, van wie er één de hoge tonen zou hebben gearrangeerd, de ander de lage tonen en weer een ander, de tussenliggende geluiden ". [\[54\]](#)

59 . In Joodse tradities leek het gebod om van elkaar te houden en voor elkaar te zorgen beperkt tot relaties tussen leden van dezelfde natie. Het oude voorschrift "heb uw naaste lief als uzelf" (Lev 19:18) was over het algemeen bedoeld om te verwijzen naar medeburgers. Maar vooral in het judaïsme dat zich buiten het land Israël ontwikkelde, werden de grenzen breder. De uitnodiging om anderen niet aan te doen wat je niet wilt dat ze jou *aandoen*, is verschenen (vgl. Tb 4:15). De wijze Hillel (1^e eeuw voor Christus) zei over dit onderwerp: "Hier is de wet en de profeten! Al het andere is slechts commentaar ". [\[55\]](#) Het verlangen om goddelijke opvattingen te imiteren heeft ertoe geleid dat deze neiging om zich te beperken tot degenen die het dichtst bij zijn, overwonnen zijn: "Het medelijden van de mens is voor zijn naaste, maar de genade van de Heer is voor alle vlees" (Si 18:13).

60 . In het Nieuwe Testament wordt het voorschrift van Hillel positief verwoord: "Wat je wilt dat mensen voor je doen, doe het zelf voor hen: dit is de wet en de profeten" (Mt 7:12). Deze oproep is

universeel; het beoogt alleen alle mensen te omvatten vanwege de menselijke toestand van ieder, omdat de Allerhoogste, de Vader die in de hemel is, 'zijn zon laat opgaan over de goddelozen en de goeden' (Mt 5:45). Bijgevolg wordt er gevraagd: "Toon u medelijdend, zoals uw Vader medelevend is" (Lc. 6:36).

61 . Er is een reden om het hart te verruimen om de vreemdeling niet uit te sluiten, een reden die al in de oudste teksten van de Bijbel kan worden gevonden. Dit komt door de voortdurende herinnering aan het Joodse volk dat ze als buitenlander in Egypte hebben gewoond:

"Gij zult de vreemdeling niet lastigvallen, noch hem onderdrukken, want gij zijt zelf vreemdelingen geweest in het land Egypte" (Ex 22:20).

'Je zult de vreemdeling niet onderdrukken. Jullie weten hoe een vreemdeling zich voelt, want jullie waren zelf vreemdelingen in het land Egypte "' (Ex. 23: 9).

'Als een buitenlander bij u in uw land woont, zult u hem niet lastigvallen. De vreemdeling die bij u woont, zal als een landgenoot voor u zijn en u zult hem liefhebben als uzelf, want u was vreemdelingen in het land Egypte "'(Lv 19: 33-34).

"Als je je wijngaard oogst, ga je daarna niets meer ophalen. Wat overblijft, is voor de vreemdeling, de vaderloze en de weduwe. En u zult zich herinneren dat u in het land Egypte in slavernij was "' (Dt 24: 21-22).

In het Nieuwe Testament weerklinkt de oproep tot broederliefde met kracht:

"Want één formule bevat de hele wet in zijn volheid: je zult je naaste liefhebben als jezelf" (Gl 5:14).

"Wie zijn broer liefheeft, blijft in het licht en er is geen aanleiding voor hem om te vallen. Maar wie zijn broer haat, verkeert in duisternis"' (1 Joh. 2: 10-11).

'We weten dat we van de dood in het leven zijn overgegaan omdat we van onze broeders houden. Wie niet liefheeft, blijft in de dood "' (1 Joh. 3:14).

"Wie zijn broeder die hij ziet niet liefheeft, kan de God die hij niet ziet, niet liefhebben" (1 Joh. 4:20).

62 . Zelfs dit liefdesvoorstel kan verkeerd worden begrepen. Het is niet voor niets dat de heilige Paulus, geconfronteerd met de verleiding van de eerste christelijke gemeenschappen om gesloten en geïsoleerde groepen te creëren, zijn discipelen aanspoorde om liefde onder elkaar te leven "en jegens allen" (1 Th 3:12), en dat in de gemeenschap van Johannes werd gevraagd de broeders te verwelkomen "ook al zijn ze vreemden" (3 Joh.5). Deze context helpt om de waarde van de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan te begrijpen: het maakt niet uit of de gewonde broeder van hier of daar komt. In feite is het 'liefde die de ketens doorbreekt die ons isoleren en die ons scheiden door bruggen te bouwen; een liefde die ons in staat stelt een grote familie op te bouwen waar we ons allemaal thuis kunnen voelen. [...] Een liefde die smaakt naar mededogen en waardigheid ". [\[56\]](#)

De verlaten

63. Jezus vertelt dat er een gewonde man op de weg lag, aangevallen. Verscheidene passeerden hem, maar vluchtten, ze stopten niet. Het waren mensen die belangrijke posities in de samenleving bekleedden, die geen liefde voor het algemeen welzijn in hun hart hadden. Ze waren niet in staat om een paar minuten te verspillen aan het assisteren van de gewonde of op zijn minst hulp te zoeken. Iemand anders stopte, gaf hem de gave van nabijheid, zorgde persoonlijk voor hem, betaalde ook uit eigen zak en zorgde voor hem. Bovenal gaf hij hem iets dat we in deze gekwelde wereld zo veel hamsteren: hij gaf hem zijn tijd. Hij had zeker zijn plannen om deze dag in te richten in

overeenstemming met zijn behoeften, verplichtingen of wensen. Maar hij was in staat om alles opzij te zetten in het zicht van de gewonde man en,

64 . Met wie identificeer je je? Deze vraag is rauw, direct en cruciaal. Onder deze mensen op wie lijkt jij? We moeten de verleiding erkennen die op ons wacht om anderen te negeren, vooral de zwakken. Laten we zeggen dat we op verschillende fronten vooruitgang hebben geboekt, maar we zijn analfabeet als het gaat om het begeleiden, assisteren en ondersteunen van de meest kwetsbare en zwaksten in onze ontwikkelde samenlevingen. We zijn gewend om weg te kijken, voorbij te gaan, situaties te negeren totdat ze ons direct raken.

65 . Eén persoon wordt op straat aangevallen en velen rennen weg alsof ze niets hebben gezien. Vaak raken mensen die een auto besturen iemand en rennen weg. Het enige dat voor hen van belang is, is problemen vermijden; het kan ze niet schelen dat een mens door hen sterft. Maar dit zijn tekenen van een wijdverbreide levensstijl die zich op verschillende, misschien subtielere manieren manifesteert. Omdat we allemaal erg geobsedeerd zijn door onze eigen behoeften, stoort het zien van iemand die pijn heeft ons, ons van streek, omdat we onze tijd niet willen verspillen aan het oplossen van de problemen van anderen. Dit zijn de symptomen van een samenleving die ziek is, omdat ze zichzelf probeert op te bouwen door het lijden de rug toe te keren.

66 . Het is beter om niet in deze ellende te vervallen. Laten we eens kijken naar het model van de barmhartige Samaritaan. Het is een tekst die ons uitnodigt om onze roeping als burgers van onze respectieve landen en van de hele wereld, bouwers van een nieuwe sociale band, nieuw leven in te blazen. Het is een steeds nieuwe roeping, ook al presenteert het zichzelf als de fundamentele wet van ons wezen: dat de samenleving de bevordering van het algemeen welzijn nastreeft en vanuit dit doel onvermoeibaar haar politieke en sociale ordening, haar netwerk van relaties, zijn menselijke project. Door zijn daden heeft de barmhartige Samaritaan laten zien dat "ons gemeenschappelijke bestaan diep verbonden is met dat van anderen: het leven is geen tijd die voorbijgaat, maar een tijd van ontmoeting". [\[57\]](#)

67. Deze gelijkenis is een verhelderend icoon dat de basisoptie kan benadrukken die we moeten doen om deze wereld die ons pijn doet weer op te bouwen. Bij zoveel pijn, bij zoveel wonden, is de enige uitweg te zijn als de barmhartige Samaritaan. Elke andere optie leidt óf naar de kant van de struikrovers, óf naar de kant van degenen die langskomen zonder medelijden te hebben met het lijden van de gewonden die onderweg zijn. De gelijkenis laat ons zien door welke initiatieven een gemeenschap kan worden heropgebouwd dankzij mannen en vrouwen die zich de kwetsbaarheid van anderen toe-eigenen, die niet toestaan dat er een uitsluitende samenleving ontstaat, maar die samenkomen om de gemeenschap op te voeden en vervolgens te rehabiliteren. wie is down, zodat het goede gemeenschappelijk kan zijn. Tegelijkertijd,

68 . Laten we duidelijk zijn, het verhaal biedt geen lering over abstracte idealen, en kan ook niet worden gereduceerd tot een les in ethisch-sociale moraliteit. Het onthult ons een essentieel kenmerk van de mens, dat zo vaak wordt vergeten: we zijn geschapen voor een overvloed die alleen in liefde wordt bereikt. Onverschillig leven voor pijn is geen optie; we kunnen niemand "aan de rand van het leven" laten blijven. Dit zou ons zo verontwaardigd moeten maken dat we onze sereniteit verliezen, omdat we gestoord zouden zijn door menselijk lijden. Dit is waardigheid!

Een verhaal dat zich herhaalt

69. De vertelling is eenvoudig en lineair, maar het heeft alle dynamiek van deze interne strijd die wordt gevoerd in de constructie van onze identiteit, in elk bestaan dat bezig is met het pad van de realisatie van menselijke broederschap. Onderweg komen we onvermijdelijk de gewonde man

tegen. Tegenwoordig, en steeds meer, zijn er gewonden. De opname of uitsluiting van de persoon in nood langs de weg bepaalt alle economische, politieke, sociale en religieuze projecten. Elke dag staan we voor de keuze om barmhartige Samaritanen te zijn of onverschillige reizigers die het negeren. En als we onze blik uitstrekken naar de hele geschiedenis en naar de wereld van top tot teen, dan zijn we allemaal zoals deze karakters: we hebben allemaal iets van een gewonde man, iets van een rover,

70. Het is indrukwekkend dat de karakteristieken van de personages in het verhaal totaal veranderen wanneer ze worden geconfronteerd met de benarde situatie van de man down, de nederige man. Er is geen onderscheid meer tussen de inwoner van Judea en de inwoner van Samaria, er is geen sprake meer van een priester of een koopman; er zijn eenvoudig twee soorten mensen: degenen die de pijn op zich nemen en degenen die het negeren; degenen die leunen in het herkennen van de man op de grond en degenen die weggijken en hun tempo versnellen. Inderdaad, onze meervoudige maskers, onze labels en onze uitrusting vallen: het is het uur van de waarheid! Gaan we bukken om de wonden van anderen aan te raken en te genezen? Gaan we voorover buigen om elkaar op de schouders te dragen? Dit is de huidige uitdaging waar we niet bang voor hoeven te zijn. In tijden van crisis wordt de keuze urgent: we zouden kunnen zeggen dat in een dergelijke situatie, elke persoon die geen struikrover is of die niet overgaat, ofwel gewond is ofwel een gewonde op zijn schouders legt.

71 . Het verhaal van de barmhartige Samaritaan herhaalt zich: het wordt steeds duidelijker dat sociale en politieke luiheid veel delen van onze wereld verandert in een verlaten pad, waar interne en internationale conflicten en de plundering van hulpbronnen velen gemarginaliseerd maken. verlaten langs de kant van de weg. In zijn gelijkenis biedt Jezus geen alternatieven zoals: wat zou er met deze ernstig gewonde man of met degene die hem hielp zijn gebeurd als woede of wraakzucht hun hart had gewonnen? Hij vertrouwt op het beste van de menselijke geest en moedigt deze aan, door middel van de gelijkenis, om aan liefde vast te houden, de lijdende mens opnieuw te integreren en een samenleving op te bouwen die die naam waardig is.

Tekens

72 . De gelijkenis begint met een toespeling op rovers. Het uitgangspunt dat Jezus presenteert, is een agressie die al volbracht is. We hoeven geen tijd te besteden aan het klagen over het feit; hij richt onze ogen niet op de bandieten. We kennen ze. We hebben de dikke schaduwen van verlating in de wereld zien opkomen, van geweld in dienst van kleine belangen van macht, hebzucht en splitsing. De vraag zou deze kunnen zijn: zullen we de aangevallen man op de grond laten liggen om elkaar te besturen om ons te beschermen tegen geweld of om de bandieten te achtervolgen? Zal de gewonde man de rechtvaardiging zijn voor onze onverzoenlijke verdeeldheid, onze wrede onverschilligheid, onze interne confrontaties?

73. De gelijkenis neemt ons dan mee om openhartig te kijken naar degenen die langskomen. Onschuldig of niet, deze vreselijke onverschilligheid die erin bestaat je eigen weg te gaan, de vrucht van minachting of een droevige afleiding, maakt van de karakters van de priester en de leviet een niet minder droevige weerspiegeling van deze afstand die men creëert om zich van de werkelijkheid af te sluiten. . Er zijn veel manieren om elkaar te overheersen die elkaar aanvullen: de ene is je in jezelf terugtrekken, ongeïnteresseerd zijn in anderen, onverschillig zijn. Een andere is om alleen naar buiten te kijken. Met betrekking tot deze laatste manier om onze weg te vervolgen, bestaat er in bepaalde landen of kringen minachting voor de armen en voor hun cultuur, en een manier van leven die wordt gekenmerkt door naar buiten kijken, alsof een geïmporteerd sociaal project met geweld opleggen. De onverschilligheid van sommigen kan dus worden gerechtvaardigd, omdat degenen die hun hart zouden kunnen raken door hun eisen eenvoudigweg niet bestaan. Ze staan buiten de horizon van hun interesses.

74. Bij degenen die negeren, is er één detail dat we niet kunnen negeren: het waren religieuze mensen. Sterker nog, ze werkten in dienst van de aanbidding van God: een priester en een leviet. Dit is een sterke waarschuwing: het is een teken dat geloven in God en hem aanbidden niet garandeert dat je naar zijn wil zult leven. Een gelovig persoon is misschien niet trouw aan alles wat dat geloof van hem verlangt, maar hij kan zich dicht bij God voelen en denken dat hij meer waardigheid heeft dan anderen. Maar er zijn manieren om het geloof na te leven die de opening van het hart voor de broeders bevorderen; en dit zal de garantie zijn van een authentieke openheid voor God. De heilige Johannes Chrysostomos slaagde erin om deze uitdaging waar christenen voor staan, met grote duidelijkheid onder woorden te brengen: "Wilt u het Lichaam van Christus eren? Begin niet met hem te verachten als hij naakt is."^[58] De paradox is dat degenen die zeggen dat ze niet geloven, Gods wil soms beter kunnen doen dan gelovigen.

75. De "snelwegrovers" hebben vaak als geheime bondgenoten degenen die "voorbijlopen door de andere kant op te kijken". De cirkel is gesloten tussen degenen die de samenleving gebruiken en bedriegen om haar te beroven en degenen die geloven puur te blijven in hun belangrijke functie, maar tegelijkertijd leven van dit systeem en zijn bronnen. Het is een trieste hypocrisie dat straffeloosheid voor misdaad, het gebruik van instellingen voor persoonlijk of zakelijk gewin en ander kwaad dat we niet kunnen elimineren hand in hand gaan met een permanente diskwalificatie van alles, met wantrouwen wordt constant gezaaid, bron van wantrouwen en verwarring! De 'alles is fout' fraude wordt beantwoord "niemand kan het repareren", "wat kan ik doen?". Zo voeden we desillusie en wanhoop, wat geen geest van solidariteit en vrijgevigheid aanmoedigt. Een volk ontmoedigen is het voltooiën van een volkomen perverse cirkel: zo verloopt de onzichtbare dictatuur van de werkelijke verborgen belangen die de middelen en het vermogen om te oordelen en te denken grijpen.

76. Laten we eindelijk naar de gewonde man kijken. Soms voelen we ons, net als hij, ernstig gewond en liggen we langs de weg op de grond. We voelen ons ook verontrust door onze instellingen die ontwepend en behoeftig zijn, of in dienst staan van de belangen van een minderheid, zowel binnen als buiten. Inderdaad 'in een geglobaliseerde samenleving is er een elegante manier om naar de andere kant te kijken die we vaak aannemen: onder het mom van politieke correctheid of ideologische mode kijken we naar degene die lijdt zonder hem aan te raken, ziet het live op televisie, en zelfs wij gebruiken ogenschijnlijk tolerante taal vol eufemismen".^[59]

Herstarten

77. Elke dag doet zich een nieuwe kans aan ons voor, we gaan een nieuwe fase in. We moeten niet alles van onze heersers verwachten; het zou kinderachtig zijn. We hebben een ruimte van medeverantwoordelijkheid om nieuwe processen en transformaties te kunnen starten en genereren. Laten we belanghebbenden zijn bij het herstel van en hulp aan gekwetste samenlevingen. Vandaag staan we voor de grote kans om te laten zien dat we in wezen broeders zijn, de mogelijkheid om andere barmhartige Samaritanen te zijn die de pijn van mislukkingen op zich nemen, in plaats van te benadrukken haat en wrok. Wat betreft de reiziger van onze geschiedenis die toevallig langs kwam, het zou voldoende zijn om alleen maar bezielde te zijn door het spontane verlangen, puur en eenvoudig om een volk te willen vormen, om constant en onvermoeibaar te zijn in het opnemen van, om degene die op de grond ligt te integreren en op te voeden; zelfs als we ons vaak overweldigd en veroordeeld voelen om de logica van de gewelddadigen te reproduceren, van degenen die alleen in zichzelf geïnteresseerd zijn, die alleen verwarring en leugens verspreiden. Mogen anderen voor hun machtsspelletjes blijven denken aan politiek of economie! Wat ons betreft, laten we het goede promoten en ons in dienst stellen van het goede!

78. Het is mogelijk om, beginnend vanaf de bodem en het beginniveau, te vechten voor wat het meest concrete en het meest lokale is, tot het bereiken van de grenzen van het vaderland en de wereld, met dezelfde aandacht als die van de reiziger van Samaria voor elke wond van de aangevallen man. Laten we de anderen zoeken en de werkelijkheid aannemen die de onze is zonder angst voor het lijden of de hulpeloosheid, want daar wordt al het goede gevonden dat God in het hart van de mens heeft gezaaid. De moeilijkheden die enorm lijken, zijn een kans om te groeien en geen excuus voor inert verdriet dat onderwerping bevordert. Maar doe het niet alleen, individueel. De Samaritaan zocht een gastheer die voor deze man kon zorgen; Wij ook, we worden uitgenodigd om onszelf te mobiliseren en ons te bevinden in een "wij" die sterker is dan de som van kleine individuen. Laten we niet vergeten dat "het geheel meer is dan het deel, en ook meer dan de simpele som hiervan".^[60] Laten we afzien van de gemeenheid en wrok van onvruchtbare terugtrekking in onszelf, eindeloze tegenstellingen! Laten we stoppen met het verbergen van het leed dat door de vooroordelen wordt veroorzaakt en onze misdaden, onze onenigheden en onze leugens aannemen! Herstelende verzoening zal ons tot leven wekken en ons, onszelf en anderen, van angst verlossen.

79 . De reizende Samaritaan vertrok zonder enige dank of dankbaarheid te verwachten. Toewijding in dienst was zijn grote voldoening voor zijn God en geweten, en daarom een plicht. We zijn allemaal verantwoordelijk voor de gewonden, de mensen zelf en alle volkeren op aarde. Laten we voor de kwetsbaarheid van elke man, elke vrouw, elk kind en elke bejaarde zorgen, door middel van deze ondersteunende en aandachtige houding, de houding van nabijheid van de barmhartige Samaritaan.

De volgende zonder grenzen

80 . Jezus bood deze gelijkenis aan om een vraag te beantwoorden: wie is mijn naaste? Het woord 'naaste' in de samenleving van Jezus 'dagen duidde meestal op degene die het dichtst bij was, de buurman. Men vond dat de hulp in de eerste plaats moest gaan naar degenen die tot dezelfde groep behoren als zijzelf, naar hun eigen ras. Een Samaritaan werd voor sommige joden uit die tijd als verachtelijk en onrein beschouwd, en behoorde niet tot degenen die dicht bij hem stonden en die hulp nodig hadden. Jezus, een Jood, transformeert deze benadering volledig: hij nodigt ons niet uit om ons af te vragen wie dicht bij ons is, maar om onszelf dichtbij, naasten, te maken.

81 . Wat wordt voorgesteld is om aanwezig te zijn naast degene die hulp nodig heeft, zonder je zorgen te maken of hij al dan niet deel uitmaakt van dezelfde cirkel van verbondenheid. In dit geval was het de Samaritaan die *dicht bij* de gewonde Jood kwam. Om dichtbij en aanwezig te zijn, overschreed hij alle culturele en historische barrières. Jezus 'conclusie is een verzoek: "Ga en doe hetzelfde" (Lc 10:37). Met andere woorden, hij spoort ons aan om alle verschillen opzij te zetten en, ondanks het lijden, een hechte band met iedereen te worden. Dus ik zeg niet langer dat ik 'buren' heb die ik moet helpen, maar dat ik me geroepen voel om een buur voor anderen te worden.

82 . Het probleem is dat, zoals Jezus opzettelijk aangeeft, de gewonde een Jood was - inwoner van Judea - terwijl degene die hem stopte en hem hielp een Samaritaan was - inwoner van Samaria -. Dit detail is van uitzonderlijk belang bij de reflectie op een liefde die voor iedereen openstaat. De Samaritanen woonden in een gebied dat door heidense riten was ingenomen, en in de ogen van de joden maakte dit hen onrein, verfoeilijk en gevaarlijk. In feite verwijst een oude Joodse tekst die de gehate naties noemt naar Samaria, en beweert zelfs dat het geen natie is (vgl. Si 50:25); en hij vervolgt dat het "de dwaze mensen zijn die in Sichem wonen" (vs. 26).

83 . Dit verklaart waarom een Samaritaanse vrouw, toen Jezus haar om iets te drinken vroeg, nadrukkelijk antwoordde: "Wat! jij die een Jood bent, je vraagt me om te drinken voor mij die een Samaritaanse vrouw ben?" »(Joh 4, 9). Degenen die op zoek waren naar beschuldigingen die Jezus in diskrediet zouden kunnen brengen, het meest kwetsende wat ze vonden was hem te bestempelen

als "bezeten" en "Samaritaan" (*Joh.8, 48*). Daarom is deze barmhartige ontmoeting tussen een Samaritaan en een Jood een krachtige uitdaging die elke ideologische manipulatie tegenwerkt, zodat we onze cirkel kunnen verbreden om ons vermogen om lief te hebben een universele dimensie te geven die in staat is om alle vooroordelen te overwinnen, alle historische of culturele barrières, alle kleine belangen.

Interpellatie van de buitenlander

84 . Ten slotte herinner ik me dat Jezus in een andere passage van het evangelie zei: "Ik was een vreemdeling en jij hebt mij verwelkomd" (*Mt 25:35*). Jezus kon deze woorden uitspreken omdat hij een open hart had en zich de drama's van anderen eigen maakte. De heilige Paulus vermaande: "Verblijdt u met hen die in vreugde zijn, weent met hen die huilen" (*Rom. 12:15*). Wanneer het hart deze houding aanneemt, kan het zich met de ander identificeren, ongeacht waar het werd geboren of waar het vandaan kwam. Door deze dynamiek binnen te gaan, ervaart hij uiteindelijk dat anderen "zijn eigen vlees" zijn (*Jes 58: 7*).

85 . Voor christenen hebben de woorden van Jezus nog een andere transcendente dimensie. Ze impliceren dat we Christus zelf moeten erkennen in elke verlaten of uitgesloten broeder (vgl. *Mt 25, 40.45*). In werkelijkheid baseert het geloof de erkenning van de ander op ongehoorde motivaties, omdat degene die gelooft, kan gaan erkennen dat God ieder mens liefheeft met een oneindige liefde en dat "hij hem aldus een oneindige waardigheid verleent". [61]Hieraan toegevoegd is het feit dat we geloven dat Christus zijn bloed heeft vergoten voor iedereen, en daarom staat niemand buiten zijn universele liefde. En als we naar de ultieme bron gaan, dat wil zeggen het intieme leven van God, zien we een gemeenschap van drie Personen, oorsprong en perfect model van al het gewone leven. Op dit punt zijn er verstrekkende theologische ontwikkelingen. Theologie blijft zichzelf verrijken door na te denken over deze grote waarheid.

86. Soms ben ik verbaasd dat het, ondanks dergelijke motivaties, zo lang heeft geduurd voordat de kerk slavernij en verschillende vormen van geweld krachtig veroordeelde. Tegenwoordig, met de ontwikkeling van spiritualiteit en theologie, hebben we geen excuses meer. Er zijn echter nog steeds enkelen die zich door hun geloof aangemoedigd of op zijn minst geautoriseerd lijken om verschillende vormen van nationalisme te verdedigen, gebaseerd op naar binnen gerichte en gewelddadige, xenofobe attitudes, minachting en zelfs mishandeling. tegenover degenen die anders zijn. Geloof moet, op grond van het humanisme dat het bevat, een scherpe kritische houding aannemen in het licht van deze neigingen en helpen om snel te reageren wanneer ze beginnen te infiltreren.

DERDE HOOFDSTUK

EEN OPEN WERELD DENKEN EN BEHEREN

87 . Een mens is zo gemaakt dat hij zichzelf niet realiseert, zich niet ontwikkelt of zijn volheid bereikt "alleen door de belangeloze gave van zichzelf". [62] Hij kan zijn eigen waarheid niet eens volledig erkennen als het niet in de ontmoeting met anderen is: "Ik communiceer alleen effectief met mezelf in de mate dat ik met de ander communiceer". [63]Dit verklaart waarom niemand kan ervaren wat het leven waard is zonder concrete gezichten om van te houden. Er is hier een geheim van authentiek menselijk bestaan, want "het leven bestaat waar er een band, gemeenschap, broederschap is; en het is een leven dat sterker is dan de dood als het is gebouwd op echte relaties en loyaliteitsbanden. Aan de andere kant is er geen leven waarin men pretendeert alleen bij zichzelf te horen en als eilanden te leven: in deze houding prevaleert de dood ". [64]

Verder

88 . Vanuit de intimiteit van elk hart scheidt liefde banden en vergroot het bestaan als het de persoon uit zichzelf naar de ander brengt. [65] Gemaakt voor liefde, hebben we in ieder van ons "een wet van 'extase': uit jezelf komen om in anderen een toename in zijn te vinden". [66] Daarom moet de mens in ieder geval deze onderneming uitvoeren: uit zichzelf komen. [67]

89. Maar ik kan mijn leven niet herleiden tot de relatie met een kleine groep, zelfs niet mijn eigen familie, omdat het onmogelijk is mezelf te begrijpen zonder een groter netwerk van relaties: niet alleen mijn huidige netwerk maar ook het netwerk dat aan mij voorafgaat en vormt mij mijn hele leven. Mijn relatie met een persoon die ik waardeer, kan niet negeren dat deze persoon niet alleen leeft vanwege zijn banden met mij, noch dat ik niet alleen leef met betrekking tot hem. Als onze relatie gezond en waar is, stelt ze ons open voor anderen die ons laten groeien en ons verrijken. Het edelste sociale gevoel van tegenwoordig wordt gemakkelijk tot niets teruggebracht ten gunste van egoïstische banden die de schijn van intense relaties omarmen. Aan de andere kant, echte liefde, in staat om mensen te laten groeien, en de edelste vormen van vriendschap bevinden zich in harten die zich laten voltooien. Een stel zijn of vrienden zijn, zou ons hart moeten openen voor andere kringen zodat we uit onszelf kunnen komen, zodat we iedereen welkom heten. Gesloten groepen en paren die naar zichzelf verwijzen, die een 'wij' vormen tegen ieder ander, zijn vaak geïdealiseerde vormen van egoïsme en puur zelfbehoud.

90 . Het is niet voor niets dat veel kleine steden in woestijngebieden een genereuze capaciteit hebben ontwikkeld om bezoekende pelgrims te verwelkomen en de heilige plicht van gastvrijheid hebben vervuld. Dat hebben middeleeuwse kloostergemeenschappen ook aangetoond, zoals blijkt uit de Regel van Sint-Benedictus. Zelfs als dit de orde en de stilte van de kloosters in gevaar zou kunnen brengen, eiste Benedictus dat de armen en pelgrims "met de grootste zorg en de grootste zorg" behandeld zouden worden. [68] Gastvrijheid is een concrete manier om jezelf deze uitdaging en deze gave om de mensheid te ontmoeten niet te ontnemen, ongeacht de groep waartoe je behoort. Deze mensen begrepen dat alle waarden die ze konden cultiveren vergezeld moesten gaan van dit vermogen om zichzelf te transcenderen in een openheid voor anderen.

De unieke waarde van liefde

91 . Mensen kunnen bepaalde attitudes ontwikkelen die ze presenteren als morele waarden: kracht, nuchterheid, ijver en andere deugden. Maar om de handelingen die overeenkomen met de verschillende morele deugden goed te oriënteren, moeten we ons ook afvragen in hoeverre ze een dynamiek creëren van openheid en eenheid met anderen. Deze dynamiek is de naastenliefde die God verspreidt. Anders cultiveren we misschien alleen de schijn van deugden, niet in staat om samen een leven op te bouwen. Dit is de reden waarom St. Thomas van Aquino - die Augustinus citeerde - beweerde dat de matigheid van een vrek verre van deugdzaam is. [69] Saint Bonaventure, met andere woorden, legde uit dat de andere deugden, zonder liefdadigheid, niet strikt de geboden vervullen "zoals God ze hoort". [70]

92 . De spirituele inhoud van een mensenleven wordt gekenmerkt door liefde die immers "het criterium is voor de uiteindelijke beslissing over de waarde of de niet-waarde van een mensenleven". [71] Er zijn echter gelovigen die geloven dat hun grootheid ligt in het opleggen van hun ideologieën aan anderen, of in de gewelddadige verdediging van de waarheid of in grote uitingen van geweld. Wij gelovigen moeten dit allemaal erkennen: liefde komt op de eerste plaats, wat nooit in gevaar mag worden gebracht is liefde; het grootste gevaar is niet lief te hebben (vgl. 1 Kor. 13: 1-13).

93 . Om duidelijk te maken waaruit de ervaring van de liefde die God door zijn genade mogelijk maakt, bestaat, definieerde de heilige Thomas van Aquino het als een beweging die ertoe leidt dat de aandacht op de ander wordt gevestigd 'door hem met zichzelf te identificeren. zelfde ". [72] Affec-

tieve aandacht, die aan de ander wordt besteed, leidt tot het gratis zoeken van zijn welzijn. Dit alles maakt deel uit van een waardering, van een waardering, wat uiteindelijk is wat het woord 'liefdadigheid' uitdrukt: de geliefde is 'dierbaar' voor mij, dat wil zeggen "Hij wordt geacht een geweldige prijs te hebben". [73] En "het is van de liefde die men voor een persoon heeft die afhangt van het geschenk dat men hem geeft". [74]

94 . Liefde omvat daarom meer dan een reeks nuttige handelingen. Daden komen voort uit een verbintenis die ervoor zorgt dat de een steeds meer naar de ander neigt en hem als kostbaar, waardig, aangenaam en mooi beschouwt, buiten de fysieke of morele schijn om. De liefde van de ander voor zichzelf brengt ons ertoe het beste voor zijn leven te zoeken. Alleen door dit soort relaties aan te gaan, zullen we een inclusieve sociale vriendschap en een broederschap mogelijk maken die voor iedereen openstaat.

De groeiende openheid van liefde

95 . Liefde brengt ons eindelijk in spanning richting universele gemeenschap. Niemand rijpt of bereikt volheid door zichzelf te isoleren. Door haar eigen dynamiek vereist liefde een toenemende openheid, een groter vermogen om anderen te verwelkomen, in een eindeloos avontuur dat alle periferieën leidt naar een echt gevoel van wederzijdse verbondenheid. Jezus zei tegen ons: "Julie zijn allemaal broeders" (Mt 23: 8).

96 . Deze behoefte om de eigen grenzen te overschrijden geldt ook voor verschillende regio's en landen. In feite "maakt het steeds groter wordende aantal onderlinge verbindingen en communicaties die onze planeet omhullen, het besef [...] duidelijker dat de naties van de aarde een gemeenschappelijke bestemming delen. In de dynamiek van de geschiedenis, maar ook in de diversiteit van etnische groepen, samenlevingen en culturen, zien we dus de roeping om een gemeenschap te vormen die bestaat uit broeders die elkaar verwelkomen en voor elkaar zorgen. " . [75]

Open bedrijven waar iedereen bij betrokken is

97 . Sommige buitenwijken zijn dichtbij ons, in het centrum van een stad of in onze eigen familie. Er is ook een aspect van de universele openheid van liefde dat niet geografisch maar existentieel is. Het is het dagelijkse vermogen om mijn kring uit te breiden, diegenen te bereiken die ik niet spontaan beschouw als een deel van mijn interesse, zelfs als ze dicht bij mij staan. Bovendien is elke zuster of broer die lijdt, in de steek gelaten of genegeerd wordt door mijn samenleving, een existentiële vreemdeling, zelfs als hij een inwoner van het land is. Het kan een burger zijn met alle papieren, maar in eigen land worden ze behandeld als een buitenlander. Racisme is een virus dat gemakkelijk muteert en dat, in plaats van te verdwijnen, zichzelf altijd op de uitkijk houdt.

98 . Ik zou deze "verborgen ballingen" willen herinneren die als vreemde lichamen in de samenleving worden behandeld. [76] Veel mensen met een handicap "hebben het gevoel dat ze bestaan zonder erbij te horen en zonder deelname". Er zijn nog vele anderen "die niet het volledige burgerschap kunnen hebben". Het doel is niet alleen om voor hen te zorgen, maar ook dat ze actief deelnemen aan de burgerlijke en kerkelijke gemeenschap. Het is een veeleisend maar ook moeilijk pad, dat steeds meer zal bijdragen aan het vormen van bewustzijn om elk individu als een uniek en onvervangbaar persoon te erkennen ". Ik denk ook aan "ouderen, die vooral vanwege hun handicap soms als last worden gezien". Elk van hen kan echter "een onvervangbare bijdrage leveren aan het algemeen welzijn via zijn oorspronkelijke levensloop". Ik sta mezelf toe om erop te staan: [77]

Onvoldoende begrip van universele liefde

99 . De liefde die grenzen overschrijdt, is gebaseerd op wat we 'sociale vriendschap' noemen in elke stad of elk land. Als ze authentiek is, is deze sociale vriendschap binnen een gemeenschap de voorwaarde voor de mogelijkheid van een echte universele openheid. Het gaat niet om het valse universalisme van iemand die constant moet reizen omdat hij zijn eigen volk niet ondersteunt of liefheeft. Wie minachting heeft voor zijn eigen volk, vestigt in de samenleving categorieën, eerste of tweede klasse, van mensen met meer of minder waardigheid en rechten. Op deze manier ontkent hij dat er plaats is voor iedereen.

100 . Evenmin stel ik een autoritair en abstract universalisme voor, door sommigen bedacht of gepland en gepresenteerd als een vermeend streven om te homogeniseren, domineren en plunderen. Er is een model van globalisering dat "zorgvuldig streeft naar eendimensionale uniformiteit en probeert alle verschillen en tradities weg te werken in een oppervlakkige zoektocht naar eenheid. [...] Als een globalisering beweert dat [alles] afgevlakt [...], alsof het een sfeer is, vernietigt deze globalisering zowel de rijkdom als de bijzonderheid van elke persoon en elk volk ". [78] Deze valse universalistische droom ontnemt de wereld uiteindelijk haar kleurrijke verscheidenheid, haar schoonheid en uiteindelijk haar menselijkheid. Inderdaad, "de toekomst is niet monochroom, maar [...] is mogelijk als we de moed hebben om ernaar te kijken in de variëteit en diversiteit van wat elk kan brengen. Wat moet onze menselijke familie leren in harmonie en vrede samen te leven zonder dat we allemaal hetzelfde hoeven te zijn! ". [79]

Een wereld van partners overstijgen

101. Laten we nu terugkeren naar deze gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, die ons nog veel te leren heeft. Een gewonde man lag op de weg. De autoriteiten die hem kruisten hadden hun aandacht niet gevestigd op deze innerlijke roep om close te worden, maar op hun functie, op hun maatschappelijke positie, op een fundamenteel beroep in de samenleving. Ze voelden zich belangrijk voor de samenleving van het moment en hun urgentie was de rol die ze moesten spelen. De man die gewond was geraakt en op de weg achtergelaten was, was een schande voor dit project, een obstakel, en bovendien vervulde hij geen enkele functie. Hij was niets, hij behoorde niet tot een beroemde groep, hij speelde geen rol bij de opbouw van de geschiedenis. De vrijgevluchte Samaritaan verzette zich echter tegen deze enge classificaties, zelfs als hij niet tot een van deze categorieën behoorde en slechts een vreemde was zonder specifieke plaats in de samenleving. Dus, vrij van enige titel en enige aanklacht, kon hij zijn reis onderbreken, plannen wijzigen en beschikbaar zijn om open te staan voor de verrassing van de gewonde man die hem nodig had.

102 . Welke reactie kan zo'n verhaal vandaag uitlokken, in een wereld waar voortdurend sociale groepen verschijnen en groeien die zich vastklampen aan een identiteit die hen van anderen scheidt? Hoe kan het van invloed zijn op degenen die de neiging hebben zichzelf zo te organiseren dat elke buitenlandse aanwezigheid die deze identiteit en deze zelfbeschermende en zelfreferentiële organisatie zou kunnen verstoren, wordt voorkomen? In dit diagram is de mogelijkheid om de volgende te zijn uitgesloten, behalve voor degene door wie men verzekerd is van het verkrijgen van persoonlijke voordelen. Zo verliest de term 'buurman' al zijn betekenis, en alleen het woord 'partner', de partner voor specifieke interesses, heeft betekenis. [80]

Vrijheid, gelijkheid en broederschap

103. Broederschap is niet alleen het resultaat van de voorwaarden van respect voor individuele vrijheden, zelfs niet van een bepaalde waargenomen rechtvaardigheid. Hoewel dit vooronderstellingen zijn die het mogelijk maken, zijn deze niet voldoende om het onvermijdelijk te laten ontstaan. Broederschap heeft iets positiefs te bieden in termen van vrijheid en gelijkheid. Wat gebeurt er zonder een bewust gecultiveerde broederschap, zonder politieke wil voor broederschap,

vertaald in onderwijs voor broederschap, voor dialoog, voor de ontdekking van wederkerigheid en wederzijdse verrijking als waarde? Wat er gebeurt, is dat vrijheid verzwakt en daardoor meer een toestand van eenzaamheid wordt, van pure onafhankelijkheid om bij iemand of iets te horen, of gewoon om te bezitten en te genieten.

104 . Gelijkheid wordt ook niet bereikt door in abstracte zin te definiëren dat "alle mensen gelijk zijn", maar het is het resultaat van een bewuste en educatieve cultuur van broederschap. Degenen die alleen partners kunnen zijn, creëren gesloten kringen. Welke betekenis kan iemand in dit diagram hebben die niet tot de kring van partners behoort en droomt van een beter leven voor zichzelf en zijn gezin?

105 . Individualisme maakt ons niet vrijer, gelijkjer, meer broeders. De som van individuele belangen is niet in staat om een betere wereld voor de hele mensheid te creëren. Het kan ons zelfs niet redden van zoveel kwaad dat steeds mondialer wordt. Maar radicaal individualisme is het moeilijkste virus om te overwinnen. Hij bedriegt ons. Hij laat ons geloven dat alles erin bestaat persoonlijke ambities de vrije loop te laten, alsof we door het verzamelen van ambities en individuele zekerheden het algemeen welzijn kunnen opbouwen.

Universele liefde die mensen bevordert

106 . Er is iets fundamenteels en essentieel om te erkennen om op weg te gaan naar sociale vriendschap en universele broederschap: beseffen hoeveel een mens waard is, hoeveel een persoon waard is, altijd en onder alle omstandigheden. Als alle mannen en vrouwen dezelfde waarde hebben, moet duidelijk en krachtig worden gezegd dat "het loutere feit dat ze worden geboren op een plek met minder middelen of minder ontwikkeling, mensen niet rechtvaardigt die met minder waardigheid leven". [\[81\]](#) Dit is een elementair principe van het sociale leven dat vaak op verschillende manieren wordt genegeerd door degenen die vinden dat het niets toevoegt aan hun wereldbeeld of hun doel dient.

107 . Ieder mens heeft het recht waardig te leven en zich volledig te ontwikkelen, en dit fundamentele recht kan door geen enkel land worden ontzegd. Hij heeft dit recht, zelfs als hij niet erg effectief is, zelfs als hij met beperkingen is geboren of opgevoed. Omdat dit zijn immense waardigheid als menselijke persoon niet ondermijnt, die niet gebaseerd is op omstandigheden maar op de waarde van zijn wezen. Als dit elementaire principe niet behouden blijft, is er geen toekomst voor broederschap of voor het voortbestaan van de mensheid.

108 . Sommige bedrijven aanvaarden dit principe gedeeltelijk. Ze accepteren dat er voor iedereen mogelijkheden zijn, maar leiden daaruit af dat alles van iedereen afhangt. In dit gedeeltelijke perspectief zou het absurd zijn om "zichzelf te investeren zodat degenen die achterblijven, de zwakken of de minst voorziene, een weg in het leven kunnen vinden". [\[82\]](#) Investeren in kwetsbare mensen is misschien niet winstgevend, het kan minder efficiëntie inhouden. Dit vereist een huidige en actieve staat en instellingen van het maatschappelijk middenveld die, omdat ze in de eerste plaats echt georïenteerd zijn aan mensen en het algemeen welzijn, verder gaan dan de vrijheid van mechanismen, gericht op efficiëntie. , van bepaalde economische, politieke of ideologische systemen.

109 . Sommigen worden geboren in welgestelde gezinnen, krijgen een goede opleiding, groeien op met goed eten of hebben van nature uitzonderlijke capaciteiten. Ze zullen zeker geen actieve staat nodig hebben en zullen alleen vrijheid claimen. Maar dezelfde regel geldt natuurlijk niet voor iemand met een handicap, voor iemand die in een zeer arm gezin is geboren, voor iemand die een lagere opleiding heeft genoten en beperkte middelen heeft om adequate zorg te bieden. zijn ziekten. Als de

samenleving primair wordt beheerst door de criteria van vrije markt en efficiëntie, is er geen plaats voor hen en is broederschap alweer een romantische uitdrukking.

110 . Het is een feit dat "een economische vrijheid die alleen wordt gedeclameerd, terwijl de reële omstandigheden velen beletten deze concreet te bereiken [...] een tegenstrijdig discours wordt". [83] Termen als vrijheid, democratie of broederschap worden zinloos. Omdat de realiteit is dat "zolang ons economische en sociale systeem nog maar één slachtoffer voortbrengt en zolang er maar één persoon wordt buitengesloten, het feest van universele broederschap niet kan plaatsvinden". [84] Een menselijke en broederlijke samenleving is in staat om er op een efficiënte en stabiele manier voor te zorgen dat iedereen tijdens zijn leven wordt vergezeld, niet alleen om in zijn basisbehoeften te voorzien, maar ook om het beste van zichzelf te kunnen geven, zelfs als hij de prestaties zijn niet de beste, ook al zijn ze traag, ook al is de efficiëntie niet uitzonderlijk.

111 . De menselijke persoon, begiftigd met onvervreembare rechten, staat van nature open voor banden. De roeping om zichzelf te transcenderen door anderen te ontmoeten, ligt aan de basis van haar wezen. Dit is waarom "we moeten oppassen dat we niet vervallen in de dubbelzinnigheden die kunnen voortvloeien uit een misverstand over het concept van mensenrechten en hun paradoxale misbruik. Tegenwoordig is er in feite de tendens tot een steeds grotere vraag naar individuele rechten - ik ben geneigd om individualistisch te zeggen - die een conceptie van de menselijke persoon verbergt die losstaat van elke sociale en antropologische context, bijna als een 'monade' (*monás*), altijd gevoeliger. [...] Als het recht van elke persoon niet harmonieus wordt geordend op het grotere goed, wordt het uiteindelijk gezien als grenzeloos en wordt het bijgevolg een bron van conflicten en geweld ". [85]

Bevorder moreel welzijn

112 . We zullen het blijven zeggen, het verlangen en het zoeken naar het welzijn van anderen en van de hele mensheid impliceert ook het zoeken naar een rijping van mensen en samenlevingen in de verschillende morele waarden die tot ontwikkeling leiden. integraal mens. In het Nieuwe Testament wordt een vrucht van de Heilige Geest (vgl. *Gal. 5:22*) aangeduid met de Griekse term *agazosúne* . Het geeft de gehechtheid aan het goede aan, de zoektocht naar het goede. Beter nog, het is de zoektocht naar wat uitstekend is, het beste voor anderen: hun rijping, hun groei in een gezond leven, de bevordering van waarden en niet alleen materieel welzijn. Er is een analoge Latijnse uitdrukking: *bene-volentia*, wat aangeeft dat je het goede van de ander wilt. Het is een sterk verlangen naar het goede, een voorliefde voor alles wat goed en uitstekend is, dat leidt tot het vullen van het leven van anderen met mooie, sublieme en opbouwende dingen.

113 . Over dit onderwerp moet ik nogmaals met droefheid benadrukken dat "we al te lang moreel gedegradeerd zijn en grappen maken over ethiek, goedheid, geloof en eerlijkheid. De tijd is gekomen om te beseffen dat deze vreugdevolle oppervlakkigheid ons weinig heeft gediend. Deze vernietiging van alle fundamenteën van het sociale leven zet ons uiteindelijk tegen elkaar op, waarbij ieder zijn eigen belangen probeert te beschermen ". [86] Laten we terugkeren naar de bevordering van het goede, voor onszelf en voor de hele mensheid, en zo zullen we samen vooruitgang boeken naar authentieke en integrale groei. Elke samenleving moet ervoor zorgen dat waarden worden overgedragen, want anders zijn egoïsme, geweld, corruptie in hun verschillende vormen, onverschilligheid en uiteindelijk een leven gesloten voor alle transcendentie en ingesloten in individuele belangen. overgebracht.

De waarde van solidariteit

114. Ik zou graag de solidariteit willen benadrukken die “als morele deugd en sociale houding, vrucht van persoonlijke bekering, de inzet vereist van een veelvoud aan onderwerpen met een educatieve en vormende verantwoordelijkheid. Mijn eerste gedachte gaat uit naar gezinnen, opgeroepen tot een primaire en onvermijdelijke educatieve missie. Ze vormen de eerste plaats waar de waarden van liefde en broederschap, van gezelligheid en delen, van aandacht en zorg voor anderen worden geleefd en overgedragen. Ze zijn ook de bevoorrechte omgeving voor de overdracht van het geloof, te beginnen met deze eenvoudige daden van toewijding die moeders hun kinderen leren. Met betrekking tot opvoeders en opleiders die, op school of in de verschillende socialisatiecentra voor zuigelingen en jongeren, hebben de veeleisende taak om kinderen en jongeren op te voeden, ze worden geroepen om te beseffen dat hun verantwoordelijkheid de morele, spirituele en sociale dimensies van de persoon betreft. De waarden vrijheid, wederzijds respect en solidariteit kunnen vanaf jonge leeftijd worden overgedragen. [...] Culturele actoren en de media van sociale communicatie hebben ook een verantwoordelijkheid op het gebied van onderwijs en opleiding, vooral in de hedendaagse samenleving, waar toegang tot informatie- en communicatie-instrumenten nog steeds aanwezig is. meer wijdverspreid ”.[\[87\]](#)

115 . Op deze momenten dat alles lijkt te verdunnen en de consistentie verliest, is het raadzaam om toevlucht te nemen tot degelijkheid [\[88\]](#)het ontleent zijn oorsprong aan het besef dat we verantwoordelijk moeten zijn voor de kwetsbaarheid van anderen in onze zoektocht naar een gemeenschappelijke bestemming. Solidariteit manifesteert zich in dienstbaarheid die heel andere vormen kan aannemen dan de zorg voor anderen. Dienen is “voor een groot deel zorgen voor kwetsbaarheid. Dienen betekent zorgen voor de kwetsbare leden van onze families, van onze samenleving, van onze mensen ”. Bij deze taak is iedereen in staat 'hun aspiraties, hun verlangens, hun verlangens van alle macht terzijde te schuiven door het meest kwetsbare concreet te zien. [...] De dienst richt zich altijd op het gezicht van de broeder, het raakt zijn vlees, hij voelt zijn nabijheid en zelfs in bepaalde gevallen "lijdt" en zoekt hij de promotie van de broeder. Dit is de reden waarom service nooit ideologisch is, omdat het geen ideeën dient,[\[89\]](#)

116. Over het algemeen 'oefenen degenen die achterblijven' de speciale solidariteit uit die bestaat tussen degenen die lijden, tussen de armen, en die onze beschaving lijkt te zijn vergeten, of in ieder geval heel graag wil vergeten. Solidariteit is een woord dat niet altijd populair is; Ik zou zeggen dat we er soms een slecht woord van maakten, je kunt het niet uitspreken; maar het is een woord dat veel meer uitdrukt dan bepaalde incidentele gebaren van vrijgevigheid. Het is denken en handelen in termen van gemeenschap, prioriteit van het leven van iedereen boven de toe-eigening van goederen door sommigen. Het is ook bedoeld om de structurele oorzaken van armoede, ongelijkheid, gebrek aan werk, land en huisvesting en het ontzeggen van sociale en arbeidsrechten te bestrijden. Het heeft te maken met de vernietigende effecten van het Money Empire. [...] Solidariteit,[\[90\]](#)

117 . Als we het hebben over de bescherming van het gemeenschappelijke huis dat de planeet is, bedoelen we dat minimum aan universeel bewustzijn en gevoel van wederzijdse bezorgdheid dat nog steeds bij mensen kan bestaan. Inderdaad, als iemand water in overvloed heeft en het desondanks behoudt terwijl hij aan de mensheid denkt, is dat omdat hij een hoog moreel niveau heeft bereikt dat hem in staat stelt zichzelf te transcenderen zijn thuisgroep. Dit is wonderbaarlijk menselijk! Diezelfde houding is nodig om de rechten van ieder mens te erkennen, zelfs elders geboren.

Benadruk de sociale functie van eigendom opnieuw

118 . De wereld bestaat voor iedereen, want wij allemaal, als mens, worden met gelijke waardigheid op deze aarde geboren. Verschillen in kleur, religie, bekwaamheid, geboorteplaats, woonplaats en zoveel andere verschillen kunnen niet worden geprioriteerd of gebruikt om de voorrechten van

sommigen boven de rechten van iedereen te rechtvaardigen. Daarom zijn we als gemeenschap geroepen om ervoor te zorgen dat iedereen waardig leeft en passende kansen heeft voor zijn integrale ontwikkeling.

119 . Tijdens de eerste eeuwen van het christelijk geloof ontwikkelden verschillende wijze mannen een universeel besef in hun reflectie op de gemeenschappelijke bestemming van geschapen goederen. [\[91\]](#) Dit heeft geleid tot de overtuiging dat als iemand niet heeft wat nodig is om waardig te leven, iemand anders hem of haar berooft. De heilige Johannes Chrysostomus vat het samen door te zeggen: "Als je de armen niet bij je eigen bezit betreft, moet je het stelen en hun leven afnemen. Het is niet ons eigendom dat we bezitten, maar dat van hen ". [\[92\]](#) Of met andere woorden, zoals de heilige Gregorius de Grote bevestigde: 'Als we de armen de dingen geven die voor hen nodig zijn, geven we ze niet zoveel wat van ons is, maar geven we ze terug wat we nodig hebben. wie is van hen ". [\[93\]](#)

120 . Ik ben gekomen om weer mijn eigen te maken en bied iedereen een paar woorden aan van de heilige Johannes Paulus II, waarvan de kracht misschien niet is ingezien: 'God heeft de aarde aan de hele mensheid gegeven om haar hele leven te laten leven. leden, zonder iemand uit te sluiten of te bevoorrechten ". [\[94\]](#) In die zin herinner ik me dat "de christelijke traditie het recht op privé-eigendom nooit als absoluut of onaantastbaar heeft erkend en de sociale functie van elke vorm van privé-eigendom heeft onderstreept". [\[95\]](#) Het principe van het gemeenschappelijk gebruik van goederen die voor iedereen zijn gecreëerd, is het "eerste principe van de hele ethisch-sociale orde" [\[96\]](#) ; het is een natuurlijk, origineel en voorrangrecht. [\[97\]](#) Alle andere rechten met betrekking tot goederen die nodig zijn voor de volledige ontwikkeling van personen, met inbegrip van die van privé-eigendom en elk ander recht "mogen hen daarom niet hinderen, maar juist de verwezenlijking ervan vergemakkelijken" [\[98\]](#) , zoals 'bevestigde de heilige Paulus VI. Het recht op privé-eigendom kan alleen worden beschouwd als een secundair natuurlijk recht en afgeleid van het principe van de universele bestemming van de gecreëerde goederen; en dit heeft zeer concrete gevolgen die moeten worden weerspiegeld in het functioneren van de samenleving. Maar het komt vaak voor dat secundaire rechten worden opgelegd aan prioriteits- en oorspronkelijke rechten, waardoor ze elke praktische betekenis worden ontnomen.

Rechten zonder grenzen

121 . Niemand kan daarom worden uitgesloten, ongeacht waar ze zijn geboren, en al helemaal niet vanwege de privileges die anderen genoten omdat ze ergens zijn geboren waar meer mogelijkheden zijn. Staatsgrenzen en grenzen kunnen dit niet in de weg staan. Net zoals het onaanvaardbaar is dat iemand minder rechten heeft omdat hij een vrouw is, is het evenzo onaanvaardbaar dat de geboorteplaats of woonplaats alleen impliceert dat men minder mogelijkheden heeft op een waardig leven. en ontwikkeling.

122 . Ontwikkeling moet niet gericht zijn op toenemende accumulatie ten behoeve van enkelen, maar moet "menselijke, persoonlijke en sociale, economische en politieke rechten waarborgen, met inbegrip van de rechten van naties en volkeren". [\[99\]](#) Het recht van sommigen op vrijheid van ondernemen of op de markt kan niet boven de rechten van de volkeren en de waardigheid van de armen, noch boven respect voor het milieu worden geplaatst, omdat " wie zich iets toe-eigent, moet het alleen beheren voor het welzijn van allen ". [\[100\]](#)

123 . De activiteit van ondernemers "is beslist een nobele roeping die erop gericht is rijkdom te produceren en de wereld voor iedereen te verbeteren". [\[101\]](#) God bevordert ons; hij verwacht van ons dat we de capaciteiten die hij ons heeft gegeven benutten en hij heeft het universum gevuld met bronnen. In zijn ontwerpen "wordt elke man geroepen om zichzelf te ontwikkelen", [\[102\]](#) en dit

omvat de ontwikkeling van economische en technologische capaciteiten om goederen en welvaart te vergroten. Maar in elk geval moeten deze capaciteiten van ondernemers, die een geschenk van God zijn, duidelijk worden geordend voor de ontwikkeling van andere mensen en de uitroeiing van ellende, vooral door het creëren van gediversifieerde bronnen van werk. Naast het recht op privé-eigendom is er altijd het principe, belangrijker en belangrijker, van de ondergeschiktheid van alle privé-eigendom aan de universele bestemming van de goederen van de aarde en bijgevolg het recht van iedereen op het gebruik ervan. [\[103\]](#)

Rechten van mensen

124 . De overtuiging over de gemeenschappelijke bestemming van de goederen van de aarde moet vandaag ook gelden voor de landen, hun territoria en hun hulpbronnen. Dit alles in overweging nemend, niet alleen vanuit het oogpunt van de legitimiteit van privé-eigendom en de rechten van de burgers van een bepaald land, maar ook vanuit het eerste principe van de gemeenschappelijke bestemming van goederen, kunnen we dan bevestigen dat elk land is ook die van de buitenlander, aangezien de hulpbronnen van een gebied niet mogen worden ontzegd aan een behoeftige van elders. Inderdaad, zoals de bisschoppen van de Verenigde Staten hebben onderwezen, zijn er fundamentele rechten die "elke samenleving voorafgaan, want ze vloeien voort uit de inherente waardigheid van elke persoon als een schepsel van God". [\[104\]](#)

125. Het impliceert ook een andere manier om de betrekkingen en uitwisselingen tussen landen te begrijpen. Als iedereen een onvervreembare waardigheid heeft, als ieder mens mijn broer of zus is en als de wereld echt van iedereen is, maakt het niet uit of iemand hier geboren is of buiten zijn eigen land woont. Mijn land is ook medeverantwoordelijk voor zijn ontwikkeling, hoewel het deze verantwoordelijkheid op verschillende manieren kan vervullen: door het genereus te verwelkomen in geval van dringende nood, door het in zijn eigen land te steunen, door geen gebruik te maken van of om hele landen van hun natuurlijke hulpbronnen te ontdoen door corrupte systemen die de ontwikkeling van volkeren belemmeren. Dit, dat geldt voor landen, geldt ook voor de verschillende regio's van elk land waartussen vaak ernstige ongelijkheden bestaan.

126 . We hebben het over een nieuw netwerk in internationale betrekkingen, omdat het onmogelijk is om de ernstige problemen van de wereld op te lossen door alleen te denken aan vormen van wederzijdse hulp tussen individuen of kleine groepen. Laten we niet vergeten dat "ongelijkheid niet alleen individuen treft, maar ook hele landen, en ons dwingt na te denken over een ethiek van internationale betrekkingen". [\[105\]](#) En gerechtigheid vereist dat niet alleen individuele rechten worden erkend en gerespecteerd, maar ook sociale rechten en de rechten van mensen. [\[106\]](#) Wat we zeggen impliceert dat "het fundamentele recht van mensen op hun levensonderhoud en vooruitgang" is gegarandeerd [\[107\]](#) die soms ernstig wordt belemmerd door druk van buitenlandse schulden. Schuldenaflossing bevordert in veel gevallen niet alleen de ontwikkeling, maar beperkt en conditioneert deze sterk. Vasthoudend in het principe dat elke rechtmatig aangegane schuld moet worden afbetaald, mag de manier waarop veel arme landen die aan rijke landen eren, niet eindigen in het in gevaar brengen van hun voortbestaan en groei.

127 . Dit is zonder twijfel een andere logica. Als we deze logica niet proberen binnen te gaan, zullen mijn woorden als fantasieën klinken. Maar als iemand het grote principe van de rechten aanvaardt, dat alleen voortvloeit uit het feit dat hij onvervreembare menselijke waardigheid bezit, is het mogelijk de uitdaging aan te gaan om te dromen en te denken aan een andere mensheid. We kunnen streven naar een planeet die land, onderdak en werk voor iedereen biedt. Dit is de echte weg naar vrede, niet de kortzichtige en zinloze strategie om angst of wantrouwen te zaaien tegenover externe bedreigingen. Echte en blijvende vrede is inderdaad alleen mogelijk "op basis van een mondiale

ethiek van solidariteit en samenwerking in dienst van een toekomst die gevormd wordt door onderlinge afhankelijkheid en medeverantwoordelijkheid binnen de hele menselijke familie". [\[108\]](#)

VIERDE HOOFDSTUK

EEN HART OPEN VOOR DE WERELD

128 . Als de bewering dat we allemaal als menselijke wezens broers en zussen zijn niet alleen een abstractie is, maar werkelijkheid wordt en werkelijkheid wordt, stelt het ons voor een reeks uitdagingen die ons overweldigen en ons dwingen om na te denken nieuwe perspectieven en om nieuwe reacties te ontwikkelen.

De grens

129 . Als de buurman een migrant is, lopen complexe uitdagingen met elkaar samen. [\[109\]](#) Het ideaal zou natuurlijk zijn om onnodige migratie te vermijden en om dit te bereiken zou het nodig zijn om in de landen van herkomst de effectieve mogelijkheid te creëren om waardig te leven en op te groeien, zodat ter plekke de voorwaarden voor de integrale ontwikkeling van iedereen kan elkaar ontmoeten. Maar wanneer aanzienlijke vooruitgang in deze richting ontbreekt, moeten we het recht van ieder mens respecteren om een plek te vinden waar hij niet alleen in zijn basisbehoeften en die van zijn gezin kan voorzien, maar ook zichzelf als persoon volledig kan vervullen. Onze inspanningen ten aanzien van aankomende migranten kunnen worden samengevat in vier werkwoorden: verwelkomen, beschermen, promoten en integreren. Het is inderdaad geen kwestie van het opleggen van hulpprogramma's van bovenaf, maar om samen een pad te banen door deze vier acties, [\[110\]](#)

130. Dit impliceert essentiële reacties, vooral in het licht van degenen die op de vlucht zijn voor ernstige humanitaire crises. Bijvoorbeeld: de verlening van visa verhogen en vereenvoudigen, particuliere en gemeenschapssponsorprogramma's invoeren, humanitaire corridors openen voor de meest kwetsbare vluchtelingen, passende en fatsoenlijke huisvesting bieden, persoonlijke veiligheid en toegang tot essentiële diensten waarborgen, zorgen voor passende consulaire bijstand, hun recht garanderen om altijd over persoonlijke identiteitsdocumenten te beschikken, eerlijke toegang tot de rechter, de mogelijkheid om bankrekeningen te openen en te beschikken over wat essentieel is voor hun levensonderhoud, hun bewegingsvrijheid en de mogelijkheid bieden om te werken, minderjarigen beschermen en hen regelmatige toegang tot onderwijs garanderen, [\[111\]](#)

131 . Het is belangrijk om op migranten die al enige tijd zijn aangekomen en in de samenleving zijn geïntegreerd het concept van "burgerschap" toe te passen dat "is gebaseerd op de gelijkheid van rechten en plichten in de schaduw waarvan allen gerechtigheid genieten. Daarom is het noodzakelijk om ons in te zetten om in onze samenlevingen het concept van *volledig burgerschap* te vestigen en af te zien van het discriminerende gebruik van de term *minderheden*, die de zaden van het gevoel van isolement en minderwaardigheid met zich meebrengt. ; het bereidt de weg voor voor vijandelijkheden en onenigheid en berooft bepaalde burgers van veroveringen en van religieuze en burgerrechten door hen te discrimineren". [\[112\]](#)

132 . Afgezien van de verschillende essentiële acties, kunnen staten zelf geen passende oplossingen vinden "omdat de gevolgen van ieders keuzes onvermijdelijk op de hele internationale gemeenschap vallen". Bijgevolg "kunnen de antwoorden alleen de vrucht zijn van een gemeenschappelijk werk", [\[113\]](#) door wetgeving (*governance*) te ontwikkelen wereldwijd voor migratie. In ieder geval "is het raadzaam om projecten op middellange en lange termijn op te zetten die verder gaan dan de noodhulp. Deze moeten enerzijds effectief bijdragen aan de integratie van migranten in de gastlanden, en tegelijkertijd de ontwikkeling van de landen van herkomst bevorderen door middel van soli-

dariteitsbeleid, maar die hulp niet onderwerpen aan strategieën en praktijken die ideologisch vreemd zijn of in strijd zijn met de culturen van de volkeren waartoe ze gericht zijn ". [\[114\]](#)

Wederzijdse donaties

133 . De komst van verschillende mensen, afkomstig uit een andere context van leven en cultuur, wordt een geschenk, want "de verhalen van migranten zijn ook verhalen over ontmoetingen tussen mensen en culturen: voor gemeenschappen en gastsamenlevingen. , vertegenwoordigen ze een kans voor verrijking en integrale menselijke ontwikkeling voor iedereen ". [\[115\]](#) Dit is de reden waarom "Ik vraag jonge mensen in het bijzonder om zich niet te laten inschrijven in de netwerken van degenen die hen willen verzetten tegen andere jonge mensen die in hun land aankomen, door hen voor te stellen als gevaarlijke wezens en als zielen. 'ze waren niet begiftigd met dezelfde onvervreembare waardigheid die ieder mens toekomt ". [\[116\]](#)

134. Aan de andere kant, wanneer we de ander van harte verwelkomen, laten we ze zichzelf zijn en bieden we hen de mogelijkheid tot nieuwe ontwikkeling. De verschillende culturen, die in de loop van de eeuwen hun rijkdom hebben ontwikkeld, moeten worden behouden, zodat de wereld niet verarmd raakt. Ze moeten echter worden aangemoedigd om iets nieuws naar voren te brengen in hun ontmoeting met andere realiteiten. We kunnen het risico niet negeren dat we het slachtoffer worden van culturele sclerose. Daarom "moeten we communiceren, elkaars rijkdom ontdekken, waarderen wat ons verenigt en verschillen zien als groeimogelijkheden met respect voor allen. Een geduldige en zelfverzekerde dialoog is noodzakelijk, zodat mensen,[\[117\]](#)

135 . Ik neem voorbeelden die ik enige tijd geleden heb gegeven: de Latino-cultuur is "een voedingsbodem van waarden en mogelijkheden die veel goeds kunnen doen in de Verenigde Staten. [...] Een sterke immigratie markeert en verandert altijd de lokale cultuur. In Argentinië kenmerkte de sterke Italiaanse immigratie de cultuur van de samenleving, en onder de culturele kenmerken van Buenos Aires is de aanwezigheid van ongeveer tweehonderduizend Joden een belangrijke opluchting. Migranten zijn, als we hen helpen bij hun integratie, een zegen, een rijkdom en een geschenk dat een samenleving uitnodigt om te groeien ". [\[118\]](#)

136. Door de blik te verruimen, herinnerden de groot-imam Ahmad Al-Tayyeb en ikzelf eraan dat "de relatie tussen West en Oost een onbetwistbare en wederzijdse noodzaak is, die niet kan worden vervangen of genegeerd, zodat beide kunnen elkaars beschaving wederzijds verrijken, door de uitwisseling en dialoog van culturen. Het Westen kon in de beschaving van het Oosten remedies vinden voor enkele van zijn spirituele en religieuze ziekten die werden veroorzaakt door de overheersing van het materialisme. En het Oosten kon in de beschaving van het Westen veel elementen vinden die het zouden kunnen helpen zichzelf te redden van zwakte, verdeeldheid, conflicten en wetenschappelijk, technisch en cultureel verval. Het is belangrijk om aandacht te besteden aan religieuze verschillen, cultureel en historisch die een essentieel onderdeel vormen bij de vorming van de persoonlijkheid, de cultuur en de oosterse beschaving; en het is belangrijk om de algemene en gemeenschappelijke mensenrechten te consolideren, om een waardig leven voor alle mannen in het oosten en in het westen te helpen garanderen en het gebruik van het beleid van dubbele maatregelen te vermijden ".[\[119\]](#)

De vruchtbare uitwisseling

137 . Wederzijdse bijdragen tussen landen komen uiteindelijk ten goede aan iedereen. Een land dat vooruitgaat van zijn oorspronkelijke culturele ondergrond is een schat voor de hele mensheid. We moeten dit besef ontwikkelen dat we vandaag óf we allemaal onszelf redden, óf niemand wegloopt. Armoede, decadentie, lijden, waar ook ter wereld, zijn een stille voedingsbodem voor

problemen die uiteindelijk de hele planeet zullen treffen. Als we ons zorgen maken over het verdwijnen van bepaalde soorten, moeten we ons zorgen maken dat er overall mensen en volken zijn die hun potentieel en hun schoonheid niet benutten vanwege armoede of andere structurele beperkingen, omdat het verarmt ons allemaal.

138 . Als dit altijd waar is geweest, is het vandaag de dag meer dan ooit, vanwege de realiteit van een wereld die sterk verbonden is door globalisering. We hebben een wereldwijde juridische, politieke en economische orde nodig "die in staat is de internationale samenwerking te versterken en te oriënteren op de ontwikkeling in solidariteit van alle volkeren". [\[120\]](#) Dit zal uiteindelijk de hele planeet ten goede komen, omdat "ontwikkelingshulp aan arme landen" resulteert in "het creëren van rijkdom voor iedereen". [\[121\]](#) Vanuit het oogpunt van integrale ontwikkeling veronderstelt dit dat het ook noodzakelijk is om "de armste naties een stem te geven in gemeenschappelijke beslissingen" [\[122\]](#) en dat er een inspanning wordt gedaan "om de toegang tot de internationale markt te bevorderen voor landen die worden gekenmerkt door armoede en onderontwikkeling". [\[123\]](#)

Gratis dat verwelkomt

139 . Ik zou deze benadering echter niet willen beperken tot een soort utilitarisme. Gratis bestaat. Het is het vermogen om bepaalde dingen te doen alleen maar omdat ze op zichzelf goed zijn, zonder positieve resultaten te verwachten, zonder onmiddellijk iets terug te verwachten. Dit maakt het mogelijk om de buitenlander te verwelkomen, ook al levert dit op dit moment geen tastbaar voordeel op. Maar sommige landen willen alleen onderzoekers of investeerders verwelkomen.

140 . Wie geen broederlijke fooi leeft, verandert zijn leven in een angstige zaak; hij meet altijd wat hij geeft en wat hij ervoor terugkrijgt. God daarentegen geeft zo vrijelijk dat hij zelfs degenen die niet getrouw zijn, helpt, en "Hij laat zijn zoon opgaan over de goddelozen en de goeden" (Mt 5:45). Het is niet voor niets dat Jezus aanbeveelt: "Voor jou, als je aalmoezen geeft, laat je linkerhand dan negeren wat je rechterhand doet, zodat je aalmoezen geheim blijven" (Mt.6, 3-4). We kregen het leven gratis, we betaalden er niet voor. We kunnen dus allemaal geven zonder iets terug te verwachten, goed doen zonder zoveel te vragen van de persoon die we helpen. Dit is wat Jezus tegen zijn discipelen zei: "U hebt vrijelijk ontvangen, geef vrijelijk" (Mt 10: 8).

141 . De ware kwaliteit van de verschillende landen van de wereld wordt afgemeten aan dit vermogen om niet alleen als land maar ook als mensenfamilie te denken, en dit wordt vooral bewezen op kritieke momenten. Nationalisme gebaseerd op terugtrekking in zichzelf vertaalt uiteindelijk dit onvermogen om vrij te zijn, de dwaling om te geloven dat men zich kan ontwikkelen naast de ondergang van anderen en dat men beter beschermd is door zich af te sluiten van anderen. De migrant wordt gezien als een usurpator die niets aanbiedt. Daardoor gaan we naïef denken dat de armen gevaarlijk of nutteloos zijn en dat de machtigen gulle weldoeners zijn. Alleen een sociale en politieke cultuur, die rekening houdt met gratis ontvangst, kan een toekomst hebben.

Lokaal en universeel

142 . Er moet aan worden herinnerd dat "tussen globalisering en lokalisatie ook een spanning bestaat. Je moet aandacht besteden aan de mondiale dimensie om niet in dagelijkse kleingeestigheid te vervallen. Tegelijkertijd mogen we niet uit het oog verliezen wat lokaal is, wat ons met de voeten op de grond laat lopen. De vereniging van de twee voorkomt het vervallen in een van deze twee uitersten: ten eerste dat burgers leven in een abstract en globaliserend universalisme. [...] De andere, dat ze veranderen in een folkloristisch museum van ingesloten kluizenaars, veroordeeld om dezelfde dingen keer op keer te herhalen, niet in staat zichzelf te laten uitdagen door wat anders is, om de schoonheid te waarderen die God verder verspreidt hun grenzen ". [\[124\]](#) We moeten nadenken over

wat globaal is, dat ons beschermt tegen parochialisme. Als het huis niet langer een thuis is, maar een gevangenis, een kerker, redt wat globaal is ons omdat het als de uiteindelijke oorzaak is die ons naar heelheid leidt. Tegelijkertijd moeten we zorgvuldig rekening houden met wat lokaal is, want er is iets dat wat globaal is, niet heeft: het feit dat het de gist is, het verrijkt, het in gang zetten van de mechanismen. van subsidiariteit. Als gevolg daarvan vormen universele broederschap en sociale vriendschap overal twee onafscheidelijke en onmisbare polen. Door ze te scheiden ontstaat een schadelijke vervorming en polarisatie.

De lokale smaak

143. De oplossing ligt niet in een opening die zijn eigen schat opgeeft. Net zoals er geen dialoog is met de ander zonder een persoonlijke identiteit, zo is er geen openheid tussen volkeren behalve de liefde voor zijn land, zijn volk, zijn trekken. cultureel. Ik ontmoet de ander niet als ik geen substraat heb waarin ik verankerd en geworteld ben, want van daaruit kan ik het geschenk van de ander verwelkomen en hem iets authentieks aanbieden. Het is alleen mogelijk om iemand te verwelkomen die anders is en zijn originele bijdrage ontvangt voor zover ik verankerd ben in mijn mensen, met hun cultuur. Iedereen houdt van en zorgt voor zijn land met speciale aandacht en zorgt voor zijn land, net zoals iedereen van zijn huis moet houden en ervoor moet zorgen dat het niet uit elkaar valt, omdat de burens dat niet zullen doen. Het welzijn van het universum vereist ook dat iedereen zijn eigen land beschermt en liefheeft. Anders zullen de gevolgen van de ramp in een land uiteindelijk de hele planeet treffen. Het is gebaseerd op de positieve betekenis van het recht op eigendom: ik bescherm en cultiveer iets dat ik bezit, zodat het een bijdrage kan leveren aan het welzijn van iedereen.

144. Bovendien is het een voorwaarde voor gezonde en verrijkende uitwisselingen. De achtergrond van de ervaring van het leven in een bepaalde omgeving en cultuur is wat iemand in staat stelt aspecten van de werkelijkheid waar te nemen, terwijl degenen die deze ervaring niet hebben, ze niet kunnen bevatten. met hetzelfde gemak. Het universele zou niet het homogene, uniforme en gestandaardiseerde rijk van een enkele dominante culturele vorm moeten zijn, waardoor het veelvlak uiteindelijk zijn kleuren verliest en tot vermoeidheid leidt. Dit is de verleiding die tot uiting komt in het oude verhaal van de Toren van Babel: de constructie van een toren die de hemel kon bereiken, bracht niet de eenheid tot uitdrukking tussen de verschillende volkeren die in staat waren om te communiceren vanuit hun diversiteit. Het was eerder een misleide poging, geboren uit trots en ambitie, *Gen 11, 1-9*).

145 . Er is een valse openheid voor het universele voortkomen uit de lege oppervlakkigheid van degene die niet in staat is om de realiteit van zijn vaderland volledig door te dringen, of van degene die een wrok koestert die hij niet heeft overwonnen jegens zijn mensen. In ieder geval "moeten we altijd onze blik verruimen om een groter goed te herkennen dat voor iedereen gunstig zal zijn. Maar het moet gebeuren zonder te ontsnappen, zonder ontworteling. Het is noodzakelijk om zijn wortels te laten zakken in de vruchtbare grond en in de geschiedenis van zijn eigen plek, wat een geschenk van God is. We werken aan wat klein is, met wat dichtbij is, maar vanuit een breder perspectief. [...] Het is noch de mondiale sfeer die vernietigt, noch de geïsoleerde partijdigheid die onvruchtbaar maakt ", [\[125\]](#) het is het veelvlak waar, terwijl elk tegelijkertijd in zijn waarde wordt gerespecteerd, "het geheel meer is dan het deel, en ook meer dan de simpele som daarvan". [\[126\]](#)

De universele horizon

146. Narcisme, geobsedeerd door lokaal particularisme, is geen gezonde liefde voor zijn mensen en zijn cultuur. Ze verbergen een bekrompen geest die, vanwege een zekere onzekerheid en uit angst voor de ander, er de voorkeur aan geeft om wallen te creëren om zichzelf te beschermen. Het is echter niet mogelijk om op een gezonde manier lokaal te zijn zonder een oprechte en gastvrije open-

heid voor het universele, zonder je te laten uitdagen door wat er elders gebeurt, zonder jezelf te laten verrijken door andere culturen of zonder solidariteit met hen. de drama's van andere volkeren. Dit lokale particularisme wordt op een obsessieve manier opgerold door enkele ideeën, gebruiken en zekerheden, niet in staat tot bewondering voor de veelheid aan mogelijkheden en schoonheden die de hele wereld biedt, en verstoken van een authentieke en genereuze solidariteit. Het lokale leven is dus niet langer authentiek ontvankelijk, het laat zich niet langer door de ander invullen; het is bijgevolg beperkt in zijn ontwikkelingsmogelijkheden, wordt statisch en verdort. Omdat in wezen elke gezonde cultuur van nature open en gastvrij is, zodat "een cultuur zonder universele waarden geen echte cultuur is". [\[127\]](#)

147. Erken dat hoe minder een ruimdenkend en hartelijk persoon is, hoe minder hij in staat zal zijn om de omringende realiteit waarin hij zich bevindt te interpreteren. Zonder relatie en zonder contrast met degene die anders is, is het moeilijk om zowel jezelf als je eigen land duidelijk en volledig te begrijpen, aangezien andere culturen geen vijanden zijn waartegen je jezelf moet beschermen, maar reflecties. verschillende van de onuitputtelijke rijkdom van het menselijk leven. Door naar zichzelf te kijken in relatie tot het referentiepunt van de ander, van degene die anders is, kan een ieder de eigenaardigheden van zijn persoon en zijn cultuur beter herkennen: hun rijkdom, hun mogelijkheden en hun grenzen. [\[128\]](#)

148. In werkelijkheid doet gezonde openheid nooit afbreuk aan identiteit. Want door zichzelf te verrijken met elementen van elders, kopieert of ontvangt een levende cultuur nieuwe dingen niet "op haar eigen manier", maar integreert ze deze. Dit geeft aanleiding tot een nieuwe synthese die uiteindelijk iedereen ten goede komt, omdat de cultuur waaruit deze inputs komen, wordt teruggekoppeld. Daarom heb ik de inheemse volkeren aangespoord om voor hun wortels en hun voorouderlijke culturen te zorgen, maar ik wilde duidelijk maken dat "het mijn bedoeling is [...] niet om een volledig gesloten, anhistorisch indigenisme voor te stellen, bevroren, wat elke vorm van kruising zou weigeren", aangezien "de eigen culturele identiteit wordt verdiept en verrijkt in dialoog met verschillen, [\[129\]](#) De wereld groeit en wordt gevuld met nieuwe schoonheid dankzij opeenvolgende syntheses die ontstaan tussen open culturen, los van enige culturele oplegging.

149 . Om een gezonde relatie tussen vaderlandliefde en hartelijke integratie in de mensheid als geheel te stimuleren, is het goed te bedenken dat de wereldgemeenschap niet het resultaat is van de som van de verschillende landen, maar van de juist de gemeenschap die tussen hen bestaat, de wederzijdse insluiting die voorafgaat aan het verschijnen van een bepaalde groep. Elke menselijke groep is geïntegreerd in dit netwerk van universele gemeenschap dat daar zijn schoonheid vindt. Hierdoor weet iedereen die in een bepaalde context is geboren dat ze tot een grotere familie behoren, zonder welke het onmogelijk is om elkaar volledig te begrijpen.

150 . Deze benadering gaat er uiteindelijk van uit dat we volledig accepteren dat geen enkel mens, zoals elke cultuur of persoon, alles voor zichzelf kan bereiken. De andere zijn constitutief noodzakelijk voor de opbouw van een vervullend leven. Het besef van grenzen te hebben of niet perfect te zijn, vormt verre van een bedreiging, maar wordt het sleutelement bij het dromen en het ontwikkelen van een gemeenschappelijk project. Omdat "de mens net zo goed het grenswezen is dat geen grens heeft". [\[130\]](#)

Uit ieders regio

151 . Dankzij de regionale uitwisseling waardoor de zwakkere landen zich openstellen voor de hele wereld, kan universaliteit bijzonderheden behouden. Een adequate en authentieke opening naar de wereld veronderstelt het vermogen om je open te stellen voor anderen, in een familie van naties. Culturele, economische en politieke integratie met naburige volkeren moet gepaard gaan met

een onderwijsproces dat de waarde van naastenliefde bevordert, de eerste essentiële oefening om een gezonde universele integratie te bereiken.

152 . In bepaalde arbeiderswijken, waar iedereen spontaan de plicht voelt om de buurman te begeleiden en te helpen, leeft de geest van "buurt" nog steeds. Op deze plaatsen die deze gemeenschapswaarden behouden, onderhouden we nauwe relaties die worden gekenmerkt door vrijheid, solidariteit en wederkerigheid, gebaseerd op het gevoel van een buurt "wij". [\[131\]](#) Moge dit ook worden ervaren tussen buurlanden, zodat zij hartelijke nabuurbetrekkingen kunnen opbouwen tussen hun volkeren! Maar individualistische visies komen tot uiting in de betrekkingen tussen landen. Het gevaar van wantrouwen jegens elkaar, anderen als gevaarlijke concurrenten of vijanden zien, gaat de betrekkingen tussen de volkeren van dezelfde regio aantasten. Misschien zijn we opgeleid in deze angst en in dit wantrouwen!

153 . Sommige machtige landen en grote bedrijven profiteren van dit isolement en onderhandelen liever met elk land afzonderlijk. Aan de andere kant opent voor kleine of arme landen de mogelijkheid om regionale overeenkomsten te sluiten met hun burens waardoor ze als geheel kunnen onderhandelen en om te voorkomen dat ze marginale en afhankelijke segmenten van de grootmachten worden. Tegenwoordig is geen enkele nationale staat in staat het algemeen welzijn van zijn bevolking te waarborgen.

VIJFDE HOOFDSTUK

HET BESTE BELEID

154 . Een beter beleid, dat ten dienste staat van het ware algemeen welzijn, is nodig om de ontwikkeling van een wereldgemeenschap mogelijk te maken, die in staat is broederschap te bereiken van de volkeren en naties die in sociale vriendschap leven. Integendeel, helaas neemt de politiek tegenwoordig vaak vormen aan die de opmars naar een andere wereld belemmeren.

Populisme en liberalisme

155 . Minachting voor de zwakken kan verborgen zijn in populistische vormen, die ze demagogisch gebruiken voor hun doeleinden, of in liberale vormen ten dienste van de economische belangen van de machtigen. In beide gevallen ervaren we moeilijkheden om te denken aan een open wereld waar ruimte is voor iedereen, waarin de zwaksten zijn geïntegreerd en die verschillende culturen respecteert.

Populair of populistisch

156 . In de afgelopen jaren heeft de term 'populisme' of 'populistisch' de media en taal in het algemeen doordrongen. Het verliest dus de waarde die het zou kunnen hebben en wordt een van de polariteiten van een verdeelde samenleving, in die mate dat er wordt beweerd dat het alle mensen, groepen, samenlevingen en regeringen classificeert op basis van een binaire indeling: "Populistisch" of "niet-populistisch". Het is niet langer mogelijk voor een persoon om zijn mening over een onderwerp te geven zonder te proberen hem in een van de twee kampen te classificeren, soms om hem oneerlijk in diskrediet te brengen of hem buitensporig te verhogen.

157 . De bewering om populisme te vestigen als een raamwerk voor het lezen van de sociale realiteit heeft nog een zwak punt: het negeert de legitimiteit van het begrip mensen. De poging om deze categorie uit de taal te verwijderen, zou kunnen leiden tot de eliminatie van de term "democratie" - dat wil zeggen "regering van het volk" -. Zelfs als we niet willen beweren dat de samenleving meer is dan de simpele som van individuen, hebben we het woord "mensen" nodig. De realiteit is dat er

sociale verschijnselen zijn die meerderheden structureren, dat er megatrends en gemeenschapsenquêtes zijn. We kunnen ook gemeenschappelijke doelstellingen bedenken, los van de verschillen, om een gemeenschappelijk project vorm te geven. Ten slotte is het erg moeilijk om op lange termijn iets groots te projecteren als het geen collectieve droom wordt. Dit alles wordt uitgedrukt door het inhoudelijke "mensen" en door het adjectief "populair". Als ze niet in aanmerking zouden worden genomen - met een stevige kritiek op demagogie - zou een fundamenteel aspect van de sociale realiteit over het hoofd worden gezien.

158 . Er is in feite een misverstand: "Mensen zijn geen logische categorie, noch een mystieke categorie, als we het begrijpen in de zin dat alles wat de mensen doen goed is, of in de zin dat de mensen dat wel zijn. een engelachtige categorie. Dit is een mythische categorie [...] Als je uitlegt wat een volk is, gebruik je logische categorieën omdat je het moet uitleggen: het is echt nodig. Maar je legt de betekenis van het behoren tot een volk niet uit. Er is iets meer aan de term mensen dat niet logisch kan worden verklaard. Deel uitmaken van een volk is deel uitmaken van een gemeenschappelijke identiteit die bestaat uit sociale en culturele banden. En dit is niet iets automatischs, integendeel: het is een langzaam, moeilijk proces... naar een gemeenschappelijk project ". [\[132\]](#)

159. Er zijn populaire leiders die in staat zijn het sentiment van een volk, de culturele dynamiek en de belangrijkste trends van een samenleving te interpreteren. Hun functie, die samenbrengt en leidt, kan dienen als de basis voor een duurzaam transformatie- en groeiproject dat ook het vermogen inhoudt om anderen een plaats te geven voor het algemeen belang. Maar het verandert in een ongezond populisme wanneer het het vermogen wordt van een individu om te boeien om de cultuur van de mensen politiek te instrumentaliseren, dankzij een ideologisch symbool, in dienst van zijn persoonlijk project en zijn machtsbehoud. Soms probeert men aan populariteit te winnen door de laagste en zelfzuchtige neigingen van bepaalde bevolkingsgroepen te verergeren. Het kan erger worden door, in grove of subtiele vormen,

160 . Gesloten populistische groepen ontsieren de term "mensen", aangezien het in werkelijkheid niet om de echte mensen gaat. De categorie "mensen" is inderdaad open. Een levend, dynamisch volk met een toekomst staat permanent open voor nieuwe syntheses die degenen die anders zijn, integreren. Hij doet dit niet door zichzelf te verloochenen, maar door bereid te zijn te veranderen, in vraag te stellen, zich te ontwikkelen, door anderen te worden verrijkt; en dus kan het evolueren.

161 . Een ander teken van de achteruitgang van het populaire leiderschap is directheid. Aan populaire eisen wordt voldaan om stemmen of goedkeuring te krijgen, maar zonder vooruitgang te boeken in een moeilijke en constante taak die mensen de middelen biedt voor hun ontwikkeling, zodat ze met hun inspanning en creativiteit de kost kunnen verdienen. In die zin heb ik duidelijk gesteld dat "het voorstel van onverantwoord populisme verre van mij is". [\[133\]](#) Enerzijds veronderstelt het overwinnen van ongelijkheden economische ontwikkeling, door de mogelijkheden van elke regio te benutten en zo te zorgen voor blijvende gelijkheid. [\[134\]](#) Aan de andere kant mogen "bijstandsplannen die het hoofd bieden aan bepaalde noodsituaties alleen als voorlopige maatregelen worden beschouwd".[\[135\]](#)

162 . De grote vraag is werk. Wat echt populair is - omdat het bijdraagt aan het welzijn van de mensen - is ervoor te zorgen dat iedereen de mogelijkheid heeft om de zaden te laten ontkiemen die God in hen heeft gelegd, hun capaciteiten, hun gevoel voor initiatief, hun sterke punten. . Het is de beste hulp die men een arme persoon kan geven, het is de beste weg naar een waardig bestaan. Daarom benadruk ik dat "het helpen van armen met geld altijd een tijdelijke oplossing moet zijn in geval van nood. Het hoofddoel moet altijd zijn om hen in staat te stellen een fatsoenlijk leven te leiden door middel van werk ". [\[136\]](#)De productiemechanismen kunnen veranderen, maar de poli-

tiek kan de doelstelling om ervoor te zorgen dat de organisatie van een samenleving iedereen een middel biedt om bij te dragen en zijn inspanningen te leveren, niet loslaten. Inderdaad, "er is geen ergere armoede dan die welke werk en waardigheid van werk berooft". [\[137\]](#) In een werkelijk ontwikkelde samenleving is werk een onvervreembare dimensie van het sociale leven, omdat het niet alleen een middel is om de kost te verdienen, maar ook een pad voor persoonlijke ontwikkeling, met het oog op gezonde relaties, om vervuld te worden, om geschenken te delen, om me medeverantwoordelijk te voelen voor het verbeteren van de wereld en uiteindelijk om als een volk te leven.

Waarden en grenzen van liberale visies

163. De categorie mensen, die een positieve waardering van gemeenschaps- en culturele banden omvat, wordt over het algemeen afgewezen door liberale individualistische visies waarin de samenleving wordt gezien als een simpele optelsom van belangen die naast elkaar bestaan. Ze spreken van respect voor vrijheden, maar zonder de wortel van een gemeenschappelijke geschiedenis. In sommige contexten is het gebruikelijk om iedereen die opkomt voor de rechten van de zwaksten in de samenleving populistisch te noemen. Voor deze visioenen is de categorie mensen een mythische of romantische categorieën zijn die sociale organisatie, wetenschap en de instituties van het maatschappelijk middenveld uitsluiten of verachten. [\[138\]](#)

164 . Liefdadigheid verenigt de twee dimensies - mythisch en institutioneel - omdat het een effectief proces van transformatie van de geschiedenis inhoudt dat vereist dat alles wordt geïntegreerd: in het bijzonder instellingen, recht, techniek, ervaring, professionele bijdragen, wetenschappelijke analyse, administratieve procedures. Inderdaad, "er is [...] geen privé-leven dat wordt beschermd door de openbare orde; het huis heeft alleen privacy in de beschutting van een legaliteit, een staat van rust die gebaseerd is op wet en geweld en onder de voorwaarde van een minimaal welzijn verzekerd door de taakverdeling , handel, sociale rechtvaardigheid, politiek burgerschap ". [\[139\]](#)

165. Ware naastenliefde is in staat dit alles te integreren in haar ontwikkeling en moet tot uiting komen in de interpersoonlijke ontmoeting; het is ook in staat een verre broer of zus te bereiken, zelfs genegeerd, door de verschillende middelen die de instellingen van een georganiseerde, vrije en creatieve samenleving kunnen creëren. Als we dit geval bekijken, had zelfs de barmhartige Samaritaan het bestaan van een herberg nodig die hem in staat stelde om op te lossen wat hij op dat moment zelf niet kon bieden. De naastenliefde is realistisch en verspilt niets dat nodig is om de loop van de geschiedenis te veranderen ten gunste van de armen. Andere, linkse ideologieën of sociaal denken komen soms in aanraking met individualistische gewoonten en ondoelmatige manieren om dingen te doen die slechts een kleine minderheid ten goede komen. Tegelijkertijd blijft de massa van degenen die in de steek zijn gelaten overgeleverd aan de mogelijke welwillendheid van enkelen. Dit toont de noodzaak aan om niet alleen een mystiek van broederschap te promoten, maar ook een effectievere wereldorganisatie om de dringende problemen van de verlaten mensen die lijden en sterven in arme landen te helpen oplossen. Omgekeerd houdt dit in dat er niet slechts één mogelijke uitweg is, één enkele aanvaardbare methodologie, een economisch recept dat voor iedereen uniform kan worden toegepast, en het veronderstelt dat zelfs de meest rigoureuze wetenschap kan komen verschillende manieren. Tegelijkertijd blijft de massa van degenen die in de steek zijn gelaten overgeleverd aan de mogelijke welwillendheid van enkelen. Dit toont de noodzaak aan om niet alleen een mystiek van broederschap te promoten, maar ook een effectievere wereldorganisatie om de dringende problemen van de verlaten mensen die lijden en sterven in arme landen te helpen oplossen. Omgekeerd houdt dit in dat er niet slechts één mogelijke uitweg is, één enkele aanvaardbare methodologie, een economisch recept dat voor iedereen uniform kan worden toegepast, en het

veronderstelt dat zelfs de meest rigoureuze wetenschap kan komen verschillende manieren. Tegelijkertijd blijft de massa van degenen die in de steek zijn gelaten overgeleverd aan de mogelijke welwillendheid van enkelen. Dit toont de noodzaak aan om niet alleen een mystiek van broederschap te promoten, maar ook een effectievere wereldorganisatie om de dringende problemen van de verlaten mensen die lijden en sterven in arme landen te helpen oplossen. Omgekeerd houdt dit in dat er niet slechts één mogelijke uitweg is, één enkele aanvaardbare methodologie, een economisch recept dat voor iedereen uniform kan worden toegepast, en het veronderstelt dat zelfs de meest rigoureuze wetenschap kan komen verschillende manieren. Dit toont de noodzaak aan om niet alleen een mystiek van broederschap te promoten, maar ook een effectievere wereldorganisatie om de dringende problemen van de verlaten mensen die lijden en sterven in arme landen te helpen oplossen. Omgekeerd houdt dit in dat er niet slechts één mogelijke uitweg is, één enkele aanvaardbare methodologie, een economisch recept dat voor iedereen uniform kan worden toegepast, en het veronderstelt dat zelfs de meest rigoureuze wetenschap kan komen verschillende manieren. Dit toont de noodzaak aan om niet alleen een mystiek van broederschap te promoten, maar ook een effectievere wereldorganisatie om de dringende problemen van de verlaten mensen die lijden en sterven in arme landen te helpen oplossen. Omgekeerd houdt dit in dat er niet slechts één mogelijke uitweg is, één enkele aanvaardbare methodologie, een economisch recept dat voor iedereen uniform kan worden toegepast, en het veronderstelt dat zelfs de meest rigoureuze wetenschap kan komen verschillende manieren.

166. Dit alles zou precair zijn als we het vermogen zouden verliezen om de noodzaak van verandering in het hart, de gewoonten en de levensstijl van de mens in te zien. Dit is wat er gebeurt als politieke propaganda, de media en de publieke opiniemakers volharden in het aanmoedigen van een individualistische en naïeve cultuur in het licht van ongebreidelde economische belangen en de organisatie van samenlevingen in dienst van degenen die al over te veel middelen beschikken. kunnen. Dit is de reden waarom mijn kritiek op het technocratische paradigma niet impliceert dat we veilig zouden kunnen zijn als we proberen de fouten ervan te beheersen. Omdat het grootste gevaar niet schuilt in de dingen, in de materiële realiteit, in organisaties, maar in de manier waarop mensen ze gebruiken. Het probleem is de menselijke kwetsbaarheid, de constante neiging tot egoïsme van de kant van de mens die deel uitmaakt van wat de christelijke traditie 'concupiscentie' noemt: de neiging van de mens om zichzelf op te sluiten in de immanentie van zijn ego, van zijn groep, van zijn kleine belangen. Deze begeerte is niet de schuld van onze tijd. Het bestaat sinds de mens mens is en eenvoudigweg transformeert, in elk tijdperk verschillende vormen aanneemt; en al met al gebruikt het de instrumenten die het op het historische moment ter beschikking stelt. Maar het is mogelijk om het te domineren met de hulp van God. Het bestaat sinds de mens mens is en eenvoudigweg transformeert, in elk tijdperk verschillende vormen aanneemt; en al met al gebruikt het de instrumenten die het op het historische moment ter beschikking stelt. Maar het is mogelijk om het te domineren met de hulp van God. Het bestaat sinds de mens mens is en eenvoudigweg transformeert, in elk tijdperk verschillende vormen aanneemt; en al met al gebruikt het de instrumenten die het op het historische moment ter beschikking stelt. Maar het is mogelijk om het te domineren met de hulp van God.

167. Educatief werk, de ontwikkeling van gewoonten van solidariteit, het vermogen om vollediger over het menselijk leven na te denken en spirituele diepgang zijn nodig om de kwaliteit van menselijke relaties te waarborgen, op een zodanige manier dat het de samenleving zelf is die reageert op zijn ongelijkheden, zijn afwijkingen, het misbruik van economische, technologische, politieke of mediamacht. Bepaalde liberale visies negeren deze factor van menselijke kwetsbaarheid en stellen zich een wereld voor die gehoorzaamt aan een bepaalde orde die op zichzelf de toekomst en de oplossing van alle problemen zou kunnen garanderen.

168 . De markt alleen lost niet alles op, ook al willen de mensen nogmaals dat we in dit neoliberale geloofsdogma geloven. Dit is een slechte, repetitieve gedachte, die altijd dezelfde recepten biedt ondanks alle uitdagingen die zich voordoen. Het neoliberalisme reproduceert alleen zichzelf en grijpt terug naar de magische begrippen "druppelen" of "neerslag" - zonder ze te noemen - als het enige middel om sociale problemen op te lossen. Hij realiseert zich niet dat de vermeende afvoer de ongelijkheid niet vermindert, dat het de bron is van nieuwe vormen van geweld die het sociale weefsel bedreigen. Enerzijds een actief economisch beleid gericht op "bevordering van een economie die productieve diversiteit en ondernemingscreativiteit bevordert" [140] is nodig, zodat het mogelijk is banen te vergroten in plaats van te verminderen. Financiële speculatie, die gemakkelijk gewin als hoofddoel nastreeft, blijft grote schade aanrichten. Anderzijds "zonder interne vormen van solidariteit en wederzijds vertrouwen kan de markt zijn economische functie niet volledig vervullen. Tegenwoordig ontbreekt het aan dit vertrouwen " [141]. Het eindresultaat kwam niet overeen met de verwachtingen, en de dogmatische recepten van de reguliere economische theorie lieten zien dat ze niet onfeilbaar waren. De kwetsbaarheid van mondiale systemen in het licht van pandemieën heeft aangetoond dat niet alles kan worden opgelost met marktvrijheid en dat het, naast de rehabilitatie van een gezond beleid dat niet onderhevig is aan het dictaat van de financiën, nodig is om 'opnieuw centraal te stellen. menselijke waardigheid en, op deze pijler, moeten de alternatieve sociale structuren worden gebouwd die we nodig hebben ". [142]

169. In bepaalde bekrompen en monochromatische economische visies lijkt er bijvoorbeeld geen ruimte te zijn voor volksbewegingen die werkloze, onzekere en informele werknemers samenbrengen, evenals vele andere mensen die niet gemakkelijk in de vooraf opgestelde roosters passen. . In werkelijkheid genereren ze verschillende vormen van populaire economie en gemeenschapsproductie. We moeten sociale, politieke en economische participatie op zo'n manier zien dat 'het populaire bewegingen [omvat] en lokale, nationale en internationale regeringsstructuren bezielt, met de stortvloed van morele energie die voortkomt uit de deelname van de uitgeslotenen. aan de opbouw van een gemeenschappelijke toekomst ". En tegelijkertijd is het raadzaam om ervoor te zorgen dat 'deze bewegingen, deze ervaringen van solidariteit die van onderuit groeien, [143] Maar zonder hun kenmerken te verraden, omdat ze "zaaiers van verandering zijn, promotors van een proces waarin miljoenen kleine en grote acties creatief met elkaar verbonden zijn, zoals in een gedicht". [144] In die zin zijn "sociale dichters" degenen die op hun eigen manier werken, voorstellen, promoten en bevrijden. Dankzij hen zal integrale menselijke ontwikkeling mogelijk zijn, wat inhoudt dat "dit idee van sociaal beleid opgevat als een beleid ten *aanzien van* de armen, maar nooit *met* de armen, nooit *met de* armen, en nog minder ingebed in een project dat de volkeren samenbrengt , zal worden overwonnen. ". [145] Hoewel ze verontrustend zijn, moeten we, hoewel sommige 'denkers' niet weten hoe ze ze moeten classificeren, de moed hebben om te erkennen dat 'democratie atrofieert, nominalisme wordt, een formaliteit, haar representativiteit verliest, is ontlichaamd omdat het de mensen buiten laat, in hun dagelijkse strijd voor waardigheid, bij het construeren van hun lot ". [146]

Internationale macht

170 . Ik herhaal dat "de financiële crisis van 2007-2008 een kans was voor de ontwikkeling van een nieuwe economie met meer aandacht voor ethische principes, en voor een nieuwe regulering van speculatieve financiële activiteit en fictieve rijkdom. Maar er was geen reactie die zou hebben geleid tot een heroverweging van de achterhaalde criteria die de wereld blijven beheersen ". [147] Erger nog, de echte strategieën, die later in de wereld zijn ontwikkeld, lijken gericht te zijn geweest op meer individualisme, meer desintegratie, meer vrijheid voor de echt machtigen die altijd een uitweg vinden zonder kleerscheuren.

171 . Ik zou willen onderstrepen dat "iedereen te geven wat hem toekomt, door de traditionele definitie van rechtvaardigheid te volgen, betekent dat geen enkele individuele of menselijke groep zichzelf als almachtig kan beschouwen, bevoegd om boven de waardigheid en de rechten van het volk te gaan. andere natuurlijke personen of hun sociale groepen. De de facto machtsverdeling - vooral politiek, economisch, defensief en technologisch - tussen een veelvoud van subjecten en de totstandbrenging van een rechtsstelsel voor de regeling van vorderingen en belangen, concretiseert de beperking van de macht. Het wereldpanorama biedt ons vandaag echter veel valse rechten en - tegelijkertijd - grote achtergestelde sectoren, eerder slachtoffers van een slechte machtsuitoefening ". [\[148\]](#)

172 . De XXI^{ste} eeuw "is het toneel van een verzwakking van de bevoegdheid van de nationale staten, vooral omdat de economische en financiële dimensie van transnationale aard, de neiging om te overheersen over het beleid. In deze context wordt de rijping van internationale instellingen essentieel, die sterker en efficiënter moeten worden georganiseerd, met autoriteiten die op billijke wijze worden aangesteld door middel van een overeenkomst tussen nationale regeringen, en die de bevoegdheid hebben om sancties op te leggen ". [\[149\]](#) Wanneer we spreken over de mogelijkheid van een vorm van wereldautoriteit die door de wet wordt gereguleerd, [\[150\]](#) je hoeft niet per se aan persoonlijke autoriteit te denken. Er moet echter op zijn minst worden gezorgd voor de oprichting van effectievere mondiale organisaties met gezag om het algemeen welzijn van de wereld te waarborgen, de uitbanning van hongersnood en armoede en de effectieve verdediging van fundamentele mensenrechten.

173 . In die zin wil ik u eraan herinneren dat er een hervorming "van de Verenigde Naties en van de internationale economische en financiële architectuur nodig is om het concept van de familie van naties concreet werkelijkheid te maken". [\[151\]](#) Dit veronderstelt ongetwijfeld precieze wettelijke grenzen om te voorkomen dat deze autoriteit niet door sommige landen wordt gecoöpteerd en om tegelijkertijd culturele oplegging of de schending van de fundamentele vrijheden van de zwakste naties vanwege ideologische verschillen te voorkomen. In feite "is de internationale gemeenschap een juridische gemeenschap die gebaseerd is op de soevereiniteit van elke lidstaat, zonder enige ondergeschikte band die haar onafhankelijkheid ontkent of beperkt". [\[152\]](#) Maar "het werk van de Verenigde Naties, uitgaande van de postulaten van de preambule en de eerste artikelen van het constitutioneel handvest, kan worden beschouwd als de ontwikkeling en bevordering van de rechtsstaat, met dien verstande dat gerechtigheid een onmisbare voorwaarde is voor het bereiken van ideaal van universele broederschap. [...] We moeten zorgen voor de onbetwistbare rechtsstaat en niet-aflatende toevlucht tot onderhandeling, goede diensten en arbitrage, zoals voorgesteld door het *Handvest van de Verenigde Naties* , een echte fundamentele juridische standaard ". [\[153\]](#) Deze organisatie mag niet worden gedelegeerd, omdat haar problemen of tekortkomingen kunnen worden aangepakt of opgelost door middel van overleg.

174 . Er is moed en vrijgevigheid voor nodig om vrijelijk bepaalde gemeenschappelijke doelen vast te stellen en ervoor te zorgen dat bepaalde fundamentele normen overal ter wereld worden gerespecteerd. Om dit echt nuttig te laten zijn, moeten we "de vereiste om de aangegane verplichtingen na te komen - *pacta sunt servanda* - ", [\[154\]](#) in acht nemen , zodat we "de verleiding vermijden om onze toevlucht te nemen tot de wet van geweld in plaats van de kracht van de wet ". [\[155\]](#) Dit vereist een consolidering van "normatieve instrumenten voor de vreedzame oplossing van controverses [die] moeten worden herzien om hun reikwijdte en hun bindende karakter te versterken". [\[156\]](#) Onder deze juridische instrumenten moeten multilaterale overeenkomsten tussen staten een speciale plaats innemen, omdat ze, beter dan bilaterale overeenkomsten, de bescherming van een werkelijk universeel algemeen belang en de bescherming van de zwakste staten garanderen.

175 . God zij dank, veel groepen en organisaties van het maatschappelijk middenveld helpen om de zwakke punten van de internationale gemeenschap te overwinnen, het gebrek aan coördinatie in complexe situaties, het gebrek aan waakzaamheid met betrekking tot fundamentele mensenrechten en zeer moeilijke situaties. kritiek op bepaalde groepen. Zo wordt het subsidiariteitsbeginsel een concrete realiteit en wordt de deelname en actie van gemeenschappen en lagere organisaties die het optreden van de staat aanvullen, gegarandeerd. Heel vaak leveren ze bewonderenswaardige inspanningen terwijl ze aan het algemeen belang denken; en sommige van hun leden slagen erin werkelijk heroïsche gebaren uit te voeren die de schoonheid onthullen waartoe onze mensheid nog steeds in staat is.

Sociale en politieke liefdadigheid

176 . Voor veel mensen is politiek vandaag een slecht woord en we kunnen niet negeren dat aan dit feit vaak de fouten, de corruptie en de ondoelmatigheid van bepaalde politici ten grondslag liggen. Bovendien zijn er strategieën die erop gericht zijn de politiek te verzwakken, te vervangen door economie of aan een ideologie te onderwerpen. Maar kan de wereld functioneren zonder politiek? Kan er een geschikte weg zijn naar universele broederschap en sociale vrede zonder goed beleid? [\[157\]](#)

Het juiste beleid

177 . Ik sta mezelf toe nogmaals te benadrukken dat "de politiek zich niet moet onderwerpen aan de economie en de laatste niet aan de dictaten of het paradigma van efficiëntie van de technocratie". [\[158\]](#) Zelfs als we machtsmisbruik, corruptie, schending van wetten en inefficiëntie moeten verwerpen, "kunnen we geen economie rechtvaardigen zonder beleid, die niet in staat zou zijn een andere logica te bevorderen die de verschillende aspecten van de huidige crisis". [\[159\]](#) Integendeel, "we hebben een beleid nodig met brede opvattingen, dat een globale benadering volgt door de verschillende aspecten van de crisis te integreren in een interdisciplinaire dialoog". [\[160\]](#) Ik denk aan "een gezond beleid, dat in staat is instellingen te hervormen, ze te coördineren en hun betere praktijken aan te reiken die het mogelijk maken om vicieuze druk en traagheid te overwinnen". [\[161\]](#) Men kan dit niet van de economie vragen, noch aanvaarden dat zij de werkelijke macht van de staat grijpt.

178 . Geconfronteerd met zoveel kleingeestige en kortzichtige vormen van politiek, herinner ik me dat "politieke grootsheid wordt onthuld wanneer men in moeilijke tijden voor grote principes werkt en tegelijkertijd aan het algemeen welzijn denkt op de lange termijn. Het is erg moeilijk voor de politieke macht om deze plicht op zich te nemen in een natieproject" [\[162\]](#) en nog meer in een gemeenschappelijk project voor de huidige en toekomstige mensheid. Denken aan degenen die zullen komen dient geen electorale doeleinden, maar het is wat echte gerechtigheid vereist, omdat, zoals de bisschoppen van Portugal leerden, het land "een lening is die elke generatie ontvangt en moet doorgeven. naar de volgende generatie". [\[163\]](#)

179 . Wereldwijd heeft de samenleving ernstige structurele tekortkomingen die niet louter incidenteel kunnen worden opgelost met patches of snelle oplossingen. Sommige dingen moeten worden veranderd dankzij fundamentele herzieningen en grote transformaties. Alleen een gedegen beleid kan hen leiden door de meest uiteenlopende sectoren en de meest uiteenlopende kennis erbij te betrekken. Op deze manier kan een economie die is geïntegreerd in een politiek, sociaal, cultureel en populair project gericht op het algemeen welzijn 'de weg openen naar verschillende kansen die niet inhouden dat de creativiteit van de mens en zijn droom van vooruitgang worden gestopt, maar om deze energie op nieuwe wegen te richten". [\[164\]](#)

Politieke liefde

180 . Ieder mens als broer of zus erkennen en een sociale vriendschap zoeken die iedereen omvat, zijn niet louter een utopie. Het vereist de beslissing en het vermogen om de effectieve manieren te vinden die ze echt mogelijk maken. Elke toewijding in deze richting wordt een ultieme oefening van naastenliefde. Een individu kan inderdaad een persoon in nood helpen, maar wanneer hij samen met anderen sociale processen van broederschap en gerechtigheid voor iedereen creëert, betreedt hij 'het veld van de grootste liefdadigheid, de politieke liefdadigheid ". [\[165\]](#) Het is een kwestie van vooruitgang maken naar een sociale en politieke orde waarvan de ziel sociale liefdadigheid zal zijn. [\[166\]](#) Ik roep nogmaals op tot rehabilitatie van de politiek, die "een zeer nobele roeping is, het is een van de kostbaarste vormen van liefdadigheid, omdat het het algemeen welzijn zoekt". [\[167\]](#)

181 . Alle verplichtingen die voortvloeien uit de sociale leer van de Kerk "zijn doordrongen van de liefde die, volgens de leer van Christus, de synthese is van de hele wet (vgl. Mt 22: 36-40)". [\[168\]](#) Dit veronderstelt dat we erkennen dat "liefde, die kleine gebaren van wederzijdse aandacht maakt, ook burgerlijk en politiek is, en het manifesteert zich in alle acties die proberen een betere wereld op te bouwen". [\[169\]](#) Daarom wordt liefde niet alleen uitgedrukt in relaties van intimiteit en nabijheid, maar ook in "macro-relaties: sociale, economische en politieke relaties". [\[170\]](#)

182 . Deze politieke liefdadigheid veronderstelt dat we een sociaal gevoel hebben ontwikkeld dat verder gaat dan elke individualistische mentaliteit: "Sociale liefdadigheid zorgt ervoor dat we het algemeen welzijn liefhebben en leidt ons ertoe om effectief het welzijn van alle mensen te zoeken, niet alleen individueel, maar ook in de dimensie. sociaal dat hen verenigt ". [\[171\]](#) Iedereen is alleen volledig een persoon door tot een volk te behoren, en tegelijkertijd zijn er geen echte mensen zonder respect voor het gezicht van elke persoon. Mensen en niemand zijn termen die worden genoemd. Tegenwoordig wordt er echter beweerd dat het mensen reduceert tot individuen, gemakkelijk gedomineerd door machten die op zoek zijn naar misleidende belangen. Goed beleid zoekt naar manieren om gemeenschappen op verschillende niveaus van het sociale leven op te bouwen, om de globalisering weer in evenwicht te brengen en te heroriënteren om de desintegrerende effecten ervan te vermijden.

Effectieve liefde

183 . Door "sociale liefde" [\[172\]](#) is het mogelijk om vooruit te gaan naar een beschaving van liefde waartoe we ons allemaal geroepen kunnen voelen. Naastenliefde kan door haar universele dynamiek een nieuwe wereld opbouwen [\[173\]](#), omdat het geen onvruchtbaar gevoel is, maar de beste manier om voor iedereen effectieve paden van ontwikkeling te bereiken. Sociale liefde is "een kracht die in staat is om nieuwe manieren te creëren om de problemen van de wereld van vandaag het hoofd te bieden en van diep vernieuwende structuren, sociale organisaties, wettelijke normen van binnenuit". [\[174\]](#)

184 . Liefdadigheid vormt de kern van elk gezond en open sociaal leven. Tegenwoordig "is het echter niet ongebruikelijk dat zij onbekwaam wordt verklaard om morele verantwoordelijkheden te interpreteren en te oriënteren". [\[175\]](#) Het is veel meer dan subjectief sentimentalisme als het verenigd is met de toewijding aan de waarheid, zodat het niet "de prooi is van de emoties en de voorwaardelijke mening van de mens". [\[176\]](#) Juist, haar relatie met de waarheid maakt het mogelijk dat naastenliefde universeel is en zo voorkomt dat ze wordt 'gedegradeerd tot een beperkte en relationele verarming'. [\[177\]](#) Anders "zal het in de dialoog tussen kennis en de implementatie ervan worden uitgesloten van projecten en processen voor het opbouwen van menselijke ontwikkeling van universele omvang". [\[178\]](#) Zonder waarheid wordt emotionaliteit verstoken van relationele en sociale

inhoud. Dit is de reden waarom openheid voor de waarheid de naastenliefde beschermt tegen een vals geloof zonder "menselijke en universele adem". [179]

185 . De naastenliefde heeft het licht van de waarheid nodig dat we voortdurend zoeken en "dit licht is tegelijkertijd dat van de rede en het geloof", [180] zonder relativisme. Het veronderstelt ook de ontwikkeling van de wetenschappen en hun onvervangbare bijdrage aan het vinden van de concrete en veiligste manieren om de gewenste resultaten te bereiken. Inderdaad, wanneer het welzijn van anderen op het spel staat, zijn goede bedoelingen niet genoeg, maar het is inderdaad noodzakelijk om te bereiken wat zij nodig hebben, en ook dat van hun naties, om uitgevoerd te worden.

De activiteit van politieke liefde

186 . Er is een zogenaamde "uitlokkende" liefde die bestaat uit daden die rechtstreeks voortvloeien uit de deugd van naastenliefde jegens personen en volkeren. Er is ook een "dwingende" liefde: deze liefdadigheidsacties die ertoe aanzetten gezondere instellingen te creëren, meer rechtvaardige voorschriften, meer verenigde structuren. [181] Dus "de toewijding om de samenleving zo te organiseren en te structureren dat de buurman niet in armoede hoeft te verkeren, is een daad van naastenliefde die even essentieel is". [182] Het is naastenliefde om een persoon te begeleiden die lijdt, en het is ook alles wat we doen naast liefdadigheid, zelfs zonder in direct contact met deze persoon te staan, om de sociale omstandigheden te veranderen die aan zijn basis liggen. pijn. Als iemand een oude persoon helpt om een rivier over te steken, en dat is voortreffelijke liefdadigheid, dan bouwt de politieke leider een brug voor hem, en dat is ook liefdadigheid. Als iemand anderen helpt door ze eten te geven, creëert de politicus een baan voor hem en oefent hij een zeer hoge vorm van liefdadigheid uit die zijn politieke actie veredelt.

De zorgzaamheid van liefde

187 . Deze liefdadigheid, het hart van de geest van de politiek, is altijd een preferentiële liefde voor het laatste, die in het geheim alle acties in hun voordeel bezielt. [183] Alleen met een blik waarvan de horizon wordt veranderd door naastenliefde, waardoor deze de waardigheid van de ander ziet, worden de armen ontdekt en gewaardeerd in hun immense waardigheid, gerespecteerd in hun manier van leven en hun manier van leven. cultuur, en dus echt geïntegreerd in de samenleving. Deze look is het hart van de authentieke geest van politiek. Van daaruit zijn de open wegen anders dan die van zielloos pragmatisme. Bijvoorbeeld: "Men kan het schandaal van armoede niet het hoofd bieden door controlestrategieën te promoten die alleen de armen kalmeren en transformeren in tamme en onschadelijke wezens. Wat is het triest om te zien dat we achter veronderstelde altruïstische werken de ander tot passiviteit reduceren"! [184] Er moeten verschillende vormen van expressie en sociale participatie zijn. Onderwijs staat in dienst van dit pad, zodat elk mens de handwerker van zijn bestemming kan zijn. Het *subsidiariteitsbeginsel* toont hier zijn waarde, onlosmakelijk verbonden met het *solidariteitsbeginsel* .

188 . Dit creëert de urgentie om alle kwesties op te lossen die fundamentele mensenrechten schenden. Politici worden opgeroepen om "zorg te dragen voor de kwetsbaarheid, de kwetsbaarheid van mensen en individuen. Zorgen voor kwetsbaarheid betekent kracht en tederheid, strijd en vruchtbaarheid, temidden van een functionalistisch en geprivatiseerd model dat onverbiddelijk leidt tot de "cultuur van verspilling". [... Het] betekent de leiding nemen over de persoon die aanwezig is in zijn meest marginale en verontrustende situatie en hem met waardigheid kunnen zalven". [185] Op deze manier wordt natuurlijk intense activiteit gecreëerd, want "alles moet [...] worden gedaan om de status en waardigheid van de menselijke persoon te vrijwaren". [186] De politieke leider is een man van actie, een bouwer met grote doelstellingen, begiftigd met een brede, realistische en pragmatische visie, die zelfs verder gaat dan zijn eigen land. De grootste zorgen van een politicus zouden niet

moeten worden veroorzaakt door een daling van de peilingen, maar door het feit dat "het fenomeen van sociale en economische uitsluiting, met de treurige gevolgen van mensenhandel, niet effectief is opgelost". mensen, handel in menselijke organen en weefsels, seksuele uitbuiting van kinderen, slavenarbeid - inclusief prostitutie -, drugs- en wapenhandel, terrorisme en internationale georganiseerde misdaad. De omvang van deze situaties en het aantal onschuldige levens dat ze opofferen, zijn zodanig dat we elke verleiding moeten vermijden om te vervallen in een nominalisme van verklaringen die een rustgevend effect op het geweten hebben. We moeten ervoor zorgen dat onze instellingen echt effectief zijn in de strijd tegen al deze plagen ".[\[187\]](#) Dit wordt gedaan door intelligent gebruik te maken van de belangrijke middelen die de technologische vooruitgang biedt.

189 . We zijn nog ver verwijderd van een globalisering van de meest fundamentele mensenrechten. Daarom kan de wereldpolitiek niet anders dan de effectieve uitroeiing van honger tot haar overkoepelende en dwingende doelen behoren. Inderdaad, "wanneer financiële speculatie de prijs van voedsel bepaalt en het behandelt als elk handelswaar, lijden en sterven miljoenen mensen van honger. Aan de andere kant gooien we tonnen voedsel. Dit is een echt schandaal. Honger is een misdaad. Voedsel is een onvervreemdbaar recht ". [\[188\]](#) Vaak ondergedompeld in semantische of ideologische discussies, laten we toe dat er vandaag de dag nog steeds broers en zussen zijn die sterven van honger of dorst, zonder dak of zonder toegang tot gezondheidszorg. Naast deze onvervulde basisbehoeften is mensenhandel een andere schande voor de mensheid, die de internationale politiek niet zou moeten blijven tolereren, afgezien van retoriek en goede bedoelingen. Ze vormen een dringend minimum.

Liefde die integreert en verenigt

190 . Politieke naastenliefde komt ook tot uiting in openheid voor alle mannen. In de eerste plaats wordt degene die belast is met het besturen geroepen om afstand te doen van de vergadering; en het streeft naar convergentie, althans over bepaalde kwesties. Hij weet hoe hij naar de mening van de ander moet luisteren en zorgt ervoor dat iedereen de ruimte heeft. Door afstand te doen en geduld te hebben, kan een liniaal helpen bij het creëren van dit prachtige veelvlak waar iedereen een plaats vindt. Hierin werken onderhandelingen van economische aard niet. Het is iets meer; het is een uitwisseling van geschenken ten gunste van het algemeen welzijn. Het klinkt als een naïeve utopie, maar we kunnen dit zeer nobele doel niet opgeven.

191 . Laten we, aangezien we zien dat allerlei fundamentalistische intolerantie de relaties tussen individuen, groepen en volkeren verslechtert, leven en de waarde van respect leren, de liefde die in staat is om alle verschillen te accepteren, de prioriteit van de waardigheid van ieder mens. op zijn ideeën, zijn gevoelens, zijn praktijken, zelfs op zijn zonden, wat ze ook zijn! Terwijl in de huidige samenleving fanatisme, naar binnen gerichte logica en sociale en culturele fragmentatie toenemen, zet een goede politicus de eerste stap zodat de verschillende stemmen worden gehoord. Verschillen creëren natuurlijk conflict, maar uniformiteit veroorzaakt verstikking en zorgt ervoor dat we cultureel verstikken. Laten we ons niet neerleggen bij een leven opgesloten in een fragment van de werkelijkheid!

192 . In deze context zou ik eraan willen herinneren dat grootimam Ahmad Al-Tayyeb en ik "de ambachtslieden van de internationale politiek en de wereldeconomie hebben opgeroepen om serieus deel te nemen aan het verspreiden van de cultuur van tolerantie, van samenleven en vrede; om zo snel mogelijk in te grijpen om het vergieten van onschuldig bloed te stoppen ". [\[189\]](#) En wanneer een bepaald beleid haat of angst zaait jegens andere naties in naam van het welzijn van een land, moet men gealarmeerd zijn, op tijd reageren en onmiddellijk van koers veranderen.

Meer vruchtbaarheid dan succes

193. Terwijl hij deze activiteit onvermoeibaar uitoefent, is elke politicus ook een mens. Hij wordt geroepen om liefde te beleven in zijn dagelijkse interpersoonlijke relaties. Hij is een persoon en hij moet beseffen dat “de moderne wereld steeds meer de neiging heeft om de bevrediging van menselijke behoeften te rationaliseren die zijn gelabeld en verdeeld over verschillende diensten. Steeds minder noemen we een man bij zijn eigen naam, steeds minder zal hij worden behandeld als een persoon, omdat dit uniek is in de wereld, die een hart heeft, zijn eigen lijden, zijn problemen, zijn vreugde en een gezin dat is niet dat van anderen. We zullen alleen zijn ziekten kennen om ze te behandelen, zijn gebrek aan geld om voor ze te zorgen, zijn behoefte aan een dak om hem te huisvesten, zijn behoeften aan vrije tijd en recreatie om ze te organiseren ”. [\[190\]](#)

194 . In de politiek is het ook mogelijk om teder lief te hebben. “Wat is tederheid? Het is liefde die dichtbij komt en materialiseert. Het is een beweging die vertrekt vanuit het hart en de ogen, de oren, de handen bereikt. [...] Tederheid is het pad dat gevolgd moet worden door de sterkste en meest moedige vrouwen en mannen ”. [\[191\]](#) Bij politieke activiteit moeten “de kleinste, de zwakste, de armste onze tederheid opwekken. Ze hebben het recht om bezit te nemen van onze ziel, van ons hart. Ja, het zijn onze broers en we moeten ze ook zo behandelen ”. [\[192\]](#)

195 . Dit helpt ons te erkennen dat het niet altijd gaat om het behalen van grote successen, wat soms niet mogelijk is. Bij politieke activiteiten moet in gedachten worden gehouden dat “ieder wezen boven alle schijn oneindig heilig is en onze genegenheid en toewijding verdient. Dit is de reden waarom, als ik erin slaag slechts één persoon te helpen een beter leven te leiden, dit de gave van mijn leven al rechtvaardigt. Het is prachtig om een volk te zijn dat trouw is aan God. En we bereiken de voltooiing als we de muren afbreken, zodat ons hart gevuld is met gezichten en namen! ”. [\[193\]](#) De belangrijkste doelstellingen waarvan in de strategieën wordt gedroomd, worden slechts gedeeltelijk bereikt. Maar verder is degene die liefheeft en die de politiek niet meer ziet als een simpele zoektocht naar macht 'er zeker van dat geen van zijn werken die met liefde zijn gedaan verloren zal gaan, noch zijn oprechte zorgen voor anderen, noch enige van zijn daden van liefde jegens God, noch enige genereuze vermoeidheid, noch enig pijnlijk geduld. Dit alles dringt de wereld binnen, als een levenskracht ”. [\[194\]](#)

196 . Aan de andere kant schuilt er een grote adel in het kunnen initiëren van processen waarvan anderen de vruchten zullen plukken, waarbij ze hun hoop vestigen op de geheime krachten van het goede dat wordt gezaaid. Goede politiek verenigt liefde, hoop en vertrouwen in de reserves van het goede die ondanks alles in de harten van de mensen zijn. Dit is de reden waarom “het authentieke politieke leven, dat gebaseerd is op de wet en op een loyale dialoog tussen mensen, wordt vernieuwd met de overtuiging dat elke vrouw, elke man en elke generatie een belofte in zich draagt die nieuwe energie kan vrijmaken. relationeel, intellectueel, cultureel en spiritueel ”. [\[195\]](#)

197. Dus gezien, politiek is nobeler dan wat lijkt, dan marketing, dan de verschillende vormen van media-make-up. Het enige dat deze dingen weten te zaaien is verdeeldheid, vijandschap en een droevig scepticisme, niet in staat om een gemeenschappelijk project te genereren. Als we aan de toekomst denken, zouden de vragen op sommige dagen moeten zijn: “Met welk doel? Wat is het doel waar ik echt naar streef? ” Inderdaad, over een paar jaar, als we terugdenken aan het verleden, zal de vraag niet zijn: “Hoeveel mensen hebben mij goedgekeurd? Hoeveel mensen hebben op mij gestemd? Hoeveel mensen hebben een positief beeld van mij gehad? ”. De vragen, misschien pijnlijk, zullen eerder zijn: „Hoeveel liefde heb ik in het werk gestoken? Hoe heb ik de mensen vooruit geholpen? Welk stempel heb ik achtergelaten in het leven van het bedrijf, welke echte banden heb ik opgebouwd,

ZESDE HOOFDSTUK

DIALOOG EN SOCIALE VRIENDSCHAP

198 . Dichterbij komen, zich uiten, naar elkaar luisteren, naar elkaar kijken, elkaar leren kennen, elkaar proberen te begrijpen, contactpunten zoeken, dit alles wordt samengevat in het werkwoord " dialoog ". Om elkaar te ontmoeten en te helpen, hebben we een dialoog nodig. Het behoeft geen betoog waar de dialoog voor dient. Stel je eens voor hoe de wereld eruit zou zien zonder deze geduldige dialoog van zoveel gulle mensen die families en gemeenschappen bij elkaar hebben gehouden. Een volhardende en moedige dialoog haalt geen krantenkoppen zoals meningsverschillen en conflicten, maar het helpt stilletjes de wereld beter te leven, veel meer dan we ons kunnen voorstellen.

Sociale dialoog voor een nieuwe cultuur

199 . Sommigen proberen de werkelijkheid te ontvluchten door hun toevlucht te zoeken in hun gescheiden werelden, anderen confronteren haar door destructief geweld te gebruiken. Maar "tussen egoïstische onverschilligheid en gewelddadig protest is er altijd een optie: dialoog. Dialoog tussen generaties, dialoog tussen mensen, omdat we allemaal mensen zijn, het vermogen om te geven en te ontvangen, terwijl we open blijven staan voor de waarheid. Een land groeit als er een constructieve dialoog is tussen zijn verschillende culturele rijkdommen: populaire cultuur, universiteitscultuur, jeugdcultuur, artistieke en technologische cultuur, economische cultuur en familiecultuur, en media-cultuur ". [\[196\]](#)

200 . Dialoog wordt over het algemeen verward met iets heel anders: een koortsachtige gedachte-wisseling op sociale netwerken, heel vaak geleid door informatie van niet altijd betrouwbare media. Dit zijn slechts bijmonologen die misschien de aandacht van anderen trekken, eerder vanwege hun hoge en agressieve tonen. Maar monologen boeien niemand, tot het punt dat hun inhoud vaak opportunistisch en tegenstrijdig is.

201. Vaak heeft de klinkende verspreiding van feiten en klachten in de media de neiging de mogelijkheden tot dialoog te belemmeren, omdat het iedereen in staat stelt hun ideeën, belangen en meningen te behouden, ongrijpbaar en onvoorwaardelijk, met, voor excuseer de fouten van anderen. De gewoonte om de tegenstander onmiddellijk te diskwalificeren door vernederende termen toe te passen, overheerst, in plaats van een open en respectvolle dialoog gericht op een hogere synthese. Het ergste is dat deze taal, die gebruikelijk is in de mediacontext van een politieke campagne, zo wijdverspreid is geworden dat iedereen het dagelijks gebruikt. Het debat wordt vaak gemanipuleerd door bepaalde gevestigde belangen die meer macht hebben en die oneerlijk proberen de publieke opinie in hun voordeel te tippen. Ik denk niet alleen aan een regering in functie, want deze manipulatieve macht kan economisch, politiek, media, religieus of anderszins zijn. Soms rechtvaardigen we deze praktijk, of excuseren we het, wanneer de dynamiek ervan beantwoordt aan economische of ideologische belangen, maar vroeg of laat is het averechts tegen diezelfde belangen.

202 . Het gebrek aan dialoog betekent dat niemand, in de verschillende sectoren, zich bekommert om het bevorderen van het algemeen welzijn; maar iedereen wil de voordelen van macht verwerven, of op zijn best een manier van denken opleggen. De dialogen worden zo eenvoudige onderhandelingen, zodat iedereen de totaliteit van macht en de grootst mogelijke winst kan veroveren, afgezien van een gemeenschappelijke zoektocht die het algemeen welzijn genereert. De helden van de toekomst zullen degenen zijn die weten hoe ze deze ongezonde logica moeten doorbreken en besluiten om respectvol een taal te verdedigen die beladen is met waarheid, die verder gaat dan persoonlijke voordelen. Moge het God behagen dat deze helden in stilte in het hart van onze samenlevingen in zwangerschap zijn!

Samen bouwen

203. Een echte sociale dialoog veronderstelt het vermogen om het standpunt van de ander te respecteren door de mogelijkheid te aanvaarden dat er een overtuiging of legitiem belang in zit. Door zijn identiteit heeft de ander iets bij te dragen. En het is wenselijk dat hij zijn standpunt verdiept of naar voren brengt, zodat het publieke debat nog completer wordt. Zeker, wanneer een persoon of een groep coherent is met wat hij denkt, zowel waarden als overtuigingen stevig vasthoudt en een gedachte ontwikkelt, zal dit op de een of andere manier ten goede komen aan de samenleving. Maar dit wordt alleen bereikt in de mate dat het proces in kwestie wordt uitgevoerd in dialoog en in een geest van openheid naar anderen. Inderdaad, "in een ware geest van dialoog voedt het vermogen om de betekenis te begrijpen van wat de ander zegt en doet, hoewel je het niet als je eigen overtuiging kunt aannemen. Zo wordt het mogelijk om oprecht te zijn, niet te verbergen wat we geloven, zonder de dialoog te beëindigen, contactpunten te zoeken en vooral samen te werken en te vechten". [\[197\]](#) Publieke discussie, als het echt iedereen ruimte geeft en informatie niet manipuleert of verbergt, is een permanente springplank die ons in staat stelt om de waarheid beter te bereiken, of in ieder geval beter uit te drukken. Het verhindert de verschillende groepen om met vertrouwen en zelfredzaamheid vast te houden aan hun opvatting van de werkelijkheid en hun beperkte belangen. Laten we ervan overtuigd zijn dat "verschillen creatief zijn, ze creëren spanningen en het oplossen van spanningen is de vooruitgang van de mensheid"! [\[198\]](#)

204 . Tegenwoordig bestaat de overtuiging dat, naast gespecialiseerde wetenschappelijke ontwikkelingen, communicatie tussen disciplines essentieel is, aangezien de werkelijkheid één is, ook al kan deze vanuit verschillende benaderingen en met verschillende methodieken benaderd worden. Het risico dat een wetenschappelijke doorbraak kan worden gezien als de enige mogelijke benadering om alle aspecten van het leven, de samenleving en de wereld te begrijpen, mag niet worden vermeden. Aan de andere kant leert een onderzoeker, die efficiënter vordert in zijn analyses en die ook bereid is andere dimensies van de werkelijkheid die hij bestudeert, te erkennen, de werkelijkheid op een meer integrale en complete manier te leren kennen dankzij het werk van anderen. wetenschap en kennis.

205 . In deze geglobaliseerde wereld "kunnen de media ons helpen ons dichter bij elkaar te laten voelen; om ons een hernieuwd gevoel van de eenheid van de menselijke familie te laten waarnemen, dat solidariteit en serieuze toewijding voor een waardiger leven [voor iedereen ...] aanmoedigt. De media kunnen ons op dit gebied helpen, vooral vandaag , terwijl de menselijke communicatienetwerken een buitengewone evolutie hebben doorgemaakt. Vooral internet kan meer mogelijkheden bieden voor ontmoeting en solidariteit tussen allen, en dat is maar goed ook, het is een geschenk van God ". [\[199\]](#) Maar het is noodzakelijk om er constant voor te zorgen dat de huidige vormen van communicatie ons effectief leiden naar een genereuze ontmoeting, naar de oprechte zoektocht naar de integrale waarheid, de dienstbaarheid van de armen, de nabijheid met hen, naar de taak om het algemeen welzijn op te bouwen. . Tegelijkertijd, zoals de bisschoppen van Australië hebben geleerd, "kunnen we een digitale wereld niet accepteren die is ontworpen om onze zwakte uit te buiten en het ergste in mensen naar boven te halen." [\[200\]](#)

De basis van consensus

206 . Relativisme is geen oplossing. Onder het mom van vermeende tolerantie laat hij toe dat morele waarden worden geïnterpreteerd door de machtigen naargelang het gemak van het moment. Uiteindelijk, "als er geen objectieve waarheden of solide principes zijn die verder gaan dan de realisatie van persoonlijke projecten en de bevrediging van onmiddellijke behoeften [...], kunnen we niet denken dat politieke projecten en de kracht van wet zal voldoende zijn [...]. Wanneer de cultuur corrupt

raakt en er geen objectieve waarheid of universeel geldige principes meer worden erkend, worden wetten alleen begrepen als willekeurige oplegging en als te omzeilen obstakels ". [\[201\]](#)

207 . Is het mogelijk om aandacht te schenken aan de waarheid, de waarheid te zoeken die overeenkomt met onze diepste realiteit? Wat is de wet zonder de overtuiging, verworven na een lange reis van reflectie en wijsheid, dat ieder mens heilig en onschendbaar is? Wil een samenleving een toekomst hebben, dan moet ze een gevoel van respect cultiveren voor de waarheid van menselijke waardigheid waaraan we ons onderwerpen. Daarom zullen we niet vermijden iemand te doden alleen maar om de terechtwijzing van de samenleving en het gewicht van de wet te ontlopen, maar door middel van veroordeling. Het is een onontkoombare waarheid die we herkennen aan de rede en die we aanvaarden met ons geweten. Een samenleving is nobel en respectabel, ook door haar gevoel van zoektocht naar waarheid en haar gehechtheid aan de meest fundamentele waarheden.

208 . Er is oefening voor nodig om de verschillende soorten manipulatie, verdraaiing en verhulling van de waarheid in de publieke en private sfeer te ontmaskeren. Wat wij "waarheid" noemen, is niet alleen de verspreiding van feiten via de pers. Het is vooral de zoektocht naar de meest solide basis van onze opties en van onze wetten. Dit veronderstelt dat we toegeven dat de menselijke intelligentie de gemakken van het moment kan overstijgen en bepaalde waarheden kan begrijpen die niet veranderen, die voor ons waar waren en altijd zullen zijn. Door de menselijke natuur te verkennen, ontdekt de rede waarden die universeel zijn omdat ze ervan zijn afgeleid.

209. Zou het anders niet kunnen gebeuren dat elementaire mensenrechten, die tegenwoordig als onvervreemdbaar worden beschouwd, worden ontkend door de machtigen van het moment met de 'toestemming' van een slaperige en geïntimideerde bevolking? Een simpele consensus tussen verschillende volkeren, die ook kan worden gemanipuleerd, zou evenmin voldoende zijn. Er is veel bewijs voor al het goede dat we tot stand kunnen brengen, maar tegelijkertijd moeten we het vermogen tot vernietiging in ons erkennen. Is het onverschillige en meedogenloze individualisme waarin we zijn vervallen niet ook het resultaat van luiheid bij het zoeken naar de hoogste waarden die boven de behoeften van de omstandigheid uitstijgen? Toegevoegd aan het relativisme is het risico dat de machtigen of de sluwste uiteindelijk een vermeende waarheid zullen opleggen. Integendeel, "Vergeleken met morele normen die intrinsiek kwaad verbieden, is er voor niemand een privilege of uitzondering. Of men nu de meester van de wereld is of de laatste van de ellendigen op aarde, het maakt niet uit: vóór morele eisen zijn we allemaal absoluut gelijk ". [\[202\]](#)

210 . Wat er vandaag met ons gebeurt en dat ons in een perverse en lege logica trekt, is dat er een assimilatie is van ethiek en politiek met de natuurkunde. Er bestaat niet zoiets als goed en kwaad op zich, maar alleen een berekening van voor- en nadelen. Deze verschuiving in morele rede heeft tot gevolg dat de wet niet kan verwijzen naar een essentiële rechtvaardigheidsconceptie, maar dat het de weerspiegeling wordt van de dominante ideeën. Hier gaan we een degradatie binnen: vooruitgaan "door te nivelleren" door middel van een oppervlakkige en onderhandelde consensus. Zo triomfeert uiteindelijk de logica van geweld.

Consensus en waarheid

211. In een pluralistische samenleving is dialoog de meest geschikte manier om erkenning te krijgen van wat altijd moet worden bevestigd en gerespecteerd, buiten de consensus van de omstandigheid. We hebben het over een dialoog die moet worden verrijkt en geïnformeerd door rechtvaardigingen, rationele argumenten, verschillende perspectieven, door bijdragen vanuit verschillende kennis en standpunten, een dialoog die de overtuiging niet uitsluit dat het is mogelijk om tot bepaalde elementaire waarheden te komen die altijd moeten of zouden moeten worden gehandhaafd. Het aanvaarden dat er permanente waarden zijn, ook al is het niet altijd gemakkelijk

om ze te kennen, geeft stevigheid en stabiliteit aan een sociale ethiek. Zelfs als we ze hebben erkend en geaccepteerd door middel van dialoog en consensus, we zien dat deze fundamentele waarden bovenal consensus zijn; we erkennen ze als waarden die onze contexten overstijgen en waarover nooit kan worden onderhandeld. Ons begrip van hun betekenis en reikwijdte kan groeien - en in die zin is consensus een dynamisch iets - maar op zichzelf worden ze als stabiel beschouwd vanwege hun intrinsieke betekenis.

212. Als iets altijd wenselijk is voor het goed functioneren van de samenleving, is dat dan niet omdat daarachter een permanente waarheid schuilt die de intelligentie kan bevatten? In de realiteit van de mens en van de samenleving, in hun diepste aard, schuilt een reeks fundamentele structuren die hun ontwikkeling en overleving ondersteunen. Dit resulteert in bepaalde vereisten die kunnen worden ontdekt door middel van dialoog, hoewel ze strikt genomen niet het resultaat zijn van consensus. Het feit dat bepaalde normen onmisbaar zijn voor het sociale leven zelf, is een uiterlijke aanwijzing dat ze op zichzelf een goede zaak zijn. Daarom is het niet nodig om sociaal gemak, consensus en de realiteit van een objectieve waarheid te bestrijden. Deze drie dingen kunnen harmonieus samenkomen wanneer, door middel van dialoog,

213. Als we de waardigheid van anderen in alle situaties moeten respecteren, is dat niet omdat we de waardigheid van anderen bedenken of aannemen, maar omdat er inderdaad een waarde in zit die verder gaat dan materiële dingen en omstandigheden. , en waarvoor we ze anders moeten behandelen. Dat ieder mens een onvervreembare waardigheid heeft, is een waarheid die overeenkomt met de menselijke natuur, ongeacht enige culturele verandering. Daarom heeft de mens te allen tijde in de geschiedenis dezelfde onschendbare waardigheid en kan niemand zich door de omstandigheden gemachtigd voelen om deze overtuiging te ontkennen of er niet naar te handelen. Intelligentie kan daarom de realiteit van de dingen onderzoeken, door middel van reflectie, ervaring en dialoog, om in deze realiteit die haar overstijgt, te herkennen

214 . Deze basis lijkt voor agnostici misschien voldoende om fundamentele en niet-onderhandelbare ethische principes een stevige en stabiele universele geldigheid te geven die in staat is nieuwe rampen te voorkomen. Voor gelovigen is deze menselijke natuur, bron van ethische principes, geschapen door God die uiteindelijk een solide basis aan deze principes geeft. [\[203\]](#) Dit leidt niet tot ethisch fixisme of impliceert het opleggen van enig moreel systeem, aangezien elementaire en universeel geldige morele principes verschillende praktische normen kunnen genereren. Maar dat laat altijd ruimte voor dialoog.

Een nieuwe cultuur

215 . "Het leven is de kunst om mensen te ontmoeten, ook al zijn er zoveel meningsverschillen in het leven". [\[204\]](#) Bij verschillende gelegenheden heb ik de ontwikkeling van een cultuur van ontmoeting uitgenodigd die verder gaat dan de dialectiek die botst. Het is een levensstijl die gericht is op het vormgeven van dit veelzijdige veelvlak, met vele kanten, maar samen een eenheid vol nuances vormen, aangezien "het geheel groter is dan het deel". [\[205\]](#) Het veelvlak vertegenwoordigt een samenleving waarin verschillen naast elkaar bestaan door elkaar aan te vullen, te verrijken en wederzijds te verlichten, ook al impliceert dit discussies en wantrouwen. We kunnen inderdaad van iedereen iets leren, niemand is nutteloos, niemand is overbodig. Dit houdt in dat de periferieën zijn geïntegreerd. Wie daar ook is, heeft een ander standpunt, hij ziet aspecten van de werkelijkheid die niet worden herkend door de machtscentra waar de meest beslissende beslissingen worden genomen.

Ontmoeting veranderde cultuur

216 . De term "cultuur" verwijst naar iets dat wortel heeft geschoten in de mensen, in hun diepste overtuigingen en in hun manier van leven. Als we het hebben over een "cultuur" in de mensen, is dat meer dan een idee of een abstractie. Dit omvat de verlangens, het enthousiasme en, ten slotte, een manier van leven die zo een menselijke groep kenmerkt. Om te spreken van een "cultuur van ontmoeting" betekent dit dat we als volk gepassioneerd zijn om elkaar te ontmoeten, contactpunten te zoeken, bruggen te bouwen en ons iets voor te stellen dat iedereen omvat. Het wordt een verlangen en een manier van leven. Het onderwerp van deze cultuur zijn de mensen en niet een sector van de samenleving die anderen via professionele en mediamiddelen wil geruststellen.

217 . Sociale vrede is moeilijk te bouwen, het is ambachtelijk. Het zou gemakkelijker zijn om vrijheden en verschillen te beperken met een klein trucje en middelen. Maar deze vrede zou oppervlakkig en kwetsbaar zijn; het zou niet de vrucht zijn van een cultuur van ontmoeting die haar ondersteunt. Het integreren van de verschillen is veel moeilijker en langzamer, maar het is de garantie voor echte en solide vrede. Dit kan niet worden bereikt door alleen het zuivere samen te brengen, want "zelfs mensen die bekritiseerd kunnen worden vanwege hun fouten, hebben iets bij te dragen dat niet verloren mag gaan." [206] Evenmin bestaat het uit een vrede die het resultaat is van het onderdrukken van sociale eisen of het verbieden van alle protesten, aangezien het niet "een ambtsconsensus of een kortstondige vrede voor een gelukkige minderheid" is. [207] Wat goed is het creëren van *processen* van de ontmoeting, processen die een volk in staat te verwelkomen verschillen op te bouwen. Laten we onze kinderen uitrusten met de wapens van de dialoog! Laten we ze het goede gevecht van de samenkomst leren!

Het geluk van het herkennen van de ander

218 . Het vergt de inspanning om het recht van de ander te erkennen om zichzelf te zijn en om anders te zijn. Vanuit deze culturele erkenning wordt de ontwikkeling van een sociaal pact mogelijk. Zonder deze erkenning lijken subtiele manieren te werken, zodat de ander alle betekenis verliest, dat hij verwaarloosbaar wordt, dat hij niet wordt erkend als iemand met enige waarde in de samenleving. Achter de afwijzing van bepaalde zichtbare vormen van geweld gaat vaak een ander, meer achterbaks geweld schuil: dat van degenen die een andere persoon verachten, vooral wanneer de eisen ervan op de een of andere manier schadelijk zijn voor hun belangen.

219. Wanneer een sector van de samenleving pretendeert te profiteren van alles wat de wereld te bieden heeft, alsof de armen niet bestonden, heeft dat op een bepaald moment gevolgen. Het negeren van het bestaan en de rechten van anderen lokt vroeg of laat een vorm van geweld uit, vaak onverwacht. Dromen van vrijheid, gelijkheid en broederschap kunnen pure formaliteiten blijven als ze niet voor iedereen effectief zijn. Het gaat er dus niet alleen om de ontmoeting te zoeken tussen degenen die verschillende vormen van economische, politieke of academische macht hebben. Een echte sociale ontmoeting brengt echt de dialoog over de grote culturele vormen die het grootste deel van de bevolking vertegenwoordigen. Heel vaak worden goede bedoelingen niet onderschreven door de armste sectoren, omdat ze zichzelf presenteren in culturele kleding die niet van hen is en waarmee ze zich niet kunnen identificeren. Daarom moet een realistisch en inclusief sociaal pact ook een "cultureel pact" zijn dat de verschillende visies van het universum, de verschillende culturen en de verschillende manieren van leven die naast elkaar bestaan in de samenleving respecteert en rekening houdt.

220. Inheemse volken zijn bijvoorbeeld niet tegen vooruitgang, ook al hebben ze een andere opvatting over vooruitgang, vaak humanistischer dan die van de moderne cultuur in de ontwikkelde wereld. Het is geen cultuur die erop gericht is degenen die aan de macht zijn, te helpen, degenen die een soort eeuwig paradijs op aarde moeten creëren. Onverdraagzaamheid en minachting voor

inheemse volksculturen is een echte vorm van geweld die kenmerkend is voor de elites zonder vriendelijkheid die leven door anderen te beoordelen. Maar echte, diepgaande en blijvende verandering is niet mogelijk als deze niet gerealiseerd wordt vanuit de verschillende culturen, vooral die van de armen.

221 . Dit pact houdt ook in dat we de mogelijkheid accepteren om iets op te geven voor het algemeen belang. Niemand zal in staat zijn om de hele waarheid te bevatten of al zijn verlangens te bevredigen, omdat deze bewering ertoe zou leiden dat hij de ander wil vernietigen door zijn rechten te ontkennen. De zoektocht naar een valse tolerantie moet plaatsmaken voor realisme-dialogen van degenen die geloven dat ze trouw moeten zijn aan hun principes, maar die erkennen dat ook de ander het recht heeft om te proberen trouw te zijn aan de zijne. Dit is de ware erkenning van de ander die alleen liefde mogelijk maakt en wat betekent dat je jezelf in de ander moet verplaatsen om te ontdekken wat authentiek of op zijn minst begrijpelijk is in hun motivaties en interesses. !

Herontdek welwillendheid

222 . Consumentistisch individualisme veroorzaakt veel schendingen. Anderen worden gezien als echte obstakels voor een zachte egoïstische rust. We behandelen ze uiteindelijk als belemmeringen en agressiviteit toenemen. Dit wordt geaccentueerd en bereikt een krampaanval tijdens crises, catastrofes, op moeilijke momenten wanneer de geest van de "reddende die kan" in het volle licht verschijnt. Het is echter mogelijk om ervoor te kiezen welwillendheid te cultiveren. Sommige mensen doen het en worden sterren in het donker.

223 . De heilige Paulus *noemde* een vrucht van de Heilige Geest met de Griekse term *jrestótes* (Ga5, 22) die een zielestoestand uitdrukt die niet hard, hard, hard, maar welwillend, zachtaardig is, die ondersteunt en troost. De persoon met deze eigenschap helpt anderen om hun leven draaglijker te maken, vooral wanneer ze onder het gewicht van problemen, noodsituaties en angsten staan. Het is een manier om anderen te behandelen die zich in verschillende vormen manifesteert, zoals: welwillendheid in gedrag, aandacht om niet te worden gekwetst door woorden of gebaren, de poging om het gewicht van anderen te verlichten. Dit houdt in dat we zeggen "bemoedigende woorden die troosten, die versterken, die troosten die stimuleren", in plaats van "woorden die vernederen, die bedroeven, die irriteren, die kleineren". [\[208\]](#)

224. Welwillendheid is een verlossing van de wreedheid die menselijke relaties soms kenmerkt, van de angst die ons ervan weerhoudt aan anderen te denken, van de afgeleid enthousiasme die negeert dat anderen ook het recht hebben om gelukkig te zijn. Tegenwoordig zijn we niet gewend en hebben we niet genoeg tijd en energie om te stoppen om anderen goed te behandelen, om te zeggen "alstublieft", "sorry", "dank u wel". Maar van tijd tot tijd verschijnt het wonder van een vriendelijk persoon, die zijn angsten en urgenties om op te letten, een glimlach te schenken, een stimulerend woord te zeggen, een luisterruimte in het midden van zoveel onverschilligheid. Deze dagelijks geleefde inspanning is in staat om een gezond samenleven te creëren dat prevaleert boven misverstanden en conflicten voorkomt. Het cultiveren van welwillendheid is geen klein detail, noch een oppervlakkige of burgerlijke houding. Omdat het waardering en respect veronderstelt, verandert het diepgaand de manier van leven, de sociale relaties en de manier van debatteren en confronteren van ideeën, wanneer het cultuur wordt in een samenleving. Het vergemakkelijkt het zoeken naar consensus en opent wegen waar ergernis elke brug vernietigt.

ZEVENDE HOOFDSTUK

ROUTE OM JEZELF TE VINDEN

225 . Op veel plaatsen in de wereld zijn vredesreizen nodig die leiden tot genezende wonden. Er zijn vredestichters voor nodig die bereid zijn om intelligent en moedig processen te ontwikkelen om te genezen en zichzelf te vinden.

Begin opnieuw vanuit de waarheid

226. Zichzelf vinden betekent niet terugkeren naar een moment vóór de conflicten. We zijn allemaal in de loop van de tijd veranderd. Lijden en confrontatie hebben ons getransformeerd. Bovendien is er geen ruimte meer voor lege diplomatie, voor voorwendsels, voor dubbel gepraat, voor doofpotten, voor goede manieren die de werkelijkheid verbergen. Degenen die hard hebben geschoten, moeten een dialoog voeren vanuit de waarheid, duidelijk en kaal. Ze moeten leren boetedoening te cultiveren, in staat om het verleden aan te nemen om de toekomst te bevrijden van zijn ontevredenheid, verwarring en projecties. Alleen vanuit de historische waarheid van de feiten zullen ze in staat zijn om, volhardend en langdurig, elkaar te begrijpen en een nieuwe synthese te proberen voor het welzijn van allen. Realiteit, is dat "het vredesproces een verbintenis is die in de loop van de tijd voortduurt. Het is een geduldige zoektocht naar waarheid en gerechtigheid die de nagedachtenis van de slachtoffers eer aandoet en die stap voor stap opent voor een gemeenschappelijke hoop die sterker is dan wraak ". [\[209\]](#) Zoals de bisschoppen van Congo hebben gezegd over een terugkerend conflict, "zullen vredesakkoorden op papier niet volstaan. We zullen verder moeten gaan door de vraag naar waarheid over de oorsprong van deze terugkerende crisis te integreren. De mensen hebben het recht om te weten wat er is gebeurd ". [\[210\]](#)

227. In feite 'is de waarheid een onafscheidelijke metgezel van gerechtigheid en barmhartigheid. Alle drie zijn essentieel voor het opbouwen van vrede en aan de andere kant voorkomen ze elk dat de anderen worden gewijzigd. [...] De waarheid zou in feite niet tot wraak moeten leiden, maar eerder tot verzoening en vergeving. De waarheid is dat we de rouwende families vertellen wat er met hun vermiste ouders is gebeurd. De waarheid is om toe te geven wat er is gebeurd met de jongste kinderen die zijn gerekruteerd door de gewelddadige acteurs. De waarheid is de erkenning van het lijden van vrouwelijke slachtoffers van geweld en misbruik. [...] Elk geweld tegen een mens is een wond in het vlees van de mensheid; elke gewelddadige dood maakt ons als mensen kleiner. [...] Geweld veroorzaakt geweld, haat kweekt meer haat en dood leidt tot meer dood. We moeten deze ketting, die onvermijdelijk lijkt, doorbreken ". [\[211\]](#)

Architectuur en vredesambachten

228. De weg naar vrede impliceert niet de homogenisering van de samenleving; aan de andere kant stelt het ons in staat samen te werken. Het kan een groot aantal mensen verenigen voor gemeenschappelijk onderzoek waar ze allemaal winnaars zijn. Geconfronteerd met een bepaald gemeenschappelijk doel, is het mogelijk om verschillende technische voorstellen, verschillende ervaringen en werk voor het algemeen welzijn te brengen. Je moet proberen de problemen die een samenleving doormaakt te identificeren om te accepteren dat er verschillende manieren zijn om de problemen te zien en op te lossen. De weg naar beter samenleven houdt altijd in dat de mogelijkheid wordt erkend dat de ander, althans gedeeltelijk, een legitiem perspectief onthult, iets waarmee rekening kan worden gehouden, zelfs als hij of zij een fout heeft gemaakt of slecht heeft gehandeld. Inderdaad, [\[212\]](#) belofte die altijd een sprankje hoop achterlaat.

229 . Zoals de Zuid-Afrikaanse bisschoppen hebben geleerd, wordt echte verzoening proactief bereikt, "door een nieuwe samenleving te creëren die meer gebaseerd is op de dienst van anderen dan op het verlangen naar overheersing, een samenleving die gebaseerd is op delen met anderen. van wat we hebben meer dan de zelfzuchtige strijd van ieder om zoveel mogelijk rijkdom te vergaren; een samenleving waarin de waarde van het samenzijn als mens ongetwijfeld voorrang

heeft op het behoren tot een andere kleinere groep, of het nu gaat om familie, natie, ras of cultuur ". [\[213\]](#) De bisschoppen van Zuid-Korea hebben erop gewezen dat echte vrede "alleen kan worden bereikt als we streven naar gerechtigheid door middel van dialoog, naar verzoening en wederzijdse groei".[\[214\]](#)

230. De moeilijke poging om te overwinnen wat ons verdeelt zonder persoonlijke identiteit te verliezen, veronderstelt dat een fundamenteel gevoel van verbondenheid in iedereen aanwezig blijft. Inderdaad, "onze samenleving wint wanneer elke persoon, elke sociale groep, zich echt thuis voelt. In een gezin zijn ouders, grootouders en kinderen thuis; niemand is uitgesloten. Als een van hen een moeilijkheid heeft, zelfs een ernstige, hoewel hij ernaar op zoek was, gaan de anderen hem te hulp, steunen hem; zijn pijn wordt door iedereen gedeeld. [...] In gezinnen dragen ze allemaal bij aan het gemeenschappelijke project, ze werken allemaal voor het algemeen welzijn, maar zonder elk lid te vernietigen; integendeel, ze steunen het, ze promoten het. Ze maken ruzie, maar er is iets dat niet verandert: deze familieband. Familieruzies leidden vervolgens tot verzoeningen. Iedereen neemt de vreugde en het verdriet van elk op zich. Dat ja is familie zijn! Als het ons zou lukken om de politieke tegenstander of de buurman van het huis op dezelfde manier te zien als onze kinderen, onze echtgenotes, echtgenoten, onze vaders of onze moeders, zou dat goed zijn! Houden we van onze samenleving of blijft het iets ver weg, iets anoniem, waar we niet bij betrokken zijn, dat we niet in ons dragen, wat ons niet aangaat? ". Houden we van onze samenleving of blijft het iets ver weg, iets anoniem, dat ons niet aangaat, dat we niet in ons dragen, wat ons niet aangaat? ".[\[215\]](#)

231 . Heel vaak is het zeer noodzakelijk om te onderhandelen en daardoor concrete vredesprocessen te ontwikkelen. Maar de effectieve processen van een duurzame vrede zijn vooral ambachtelijke transformaties die door de volkeren worden uitgevoerd, waarbij elk mens een effectieve gist kan zijn door zijn dagelijkse manier van leven. Grote transformaties worden niet gerealiseerd in kantoren of in praktijken. Bijgevolg "speelt elk een fundamentele rol, in een enkel innovatief project, om een nieuwe pagina geschiedenis te schrijven, een pagina vol hoop, gevuld met vrede, gevuld met verzoening". [\[216\]](#) Er is een 'architectuur' van vrede waarin de verschillende instellingen van de samenleving tussenkomen, elk volgens hun competentie, maar er is ook een 'ambacht' van vrede dat ons allemaal aangaat. Van verschillende vredesprocessen die op verschillende plaatsen in de wereld zijn uitgevoerd, 'hebben we geleerd dat deze paden van pacificatie, van het primaat van de rede boven wraak, van delicate harmonie tussen politiek en recht, de paden niet kunnen negeren. mensen. Dit kan niet worden bereikt met de ontwikkeling van wettelijke kaders en institutionele regelingen tussen politieke of economische groepen van goede wil. [...] Bovendien is het altijd verrijkend om in onze vredesprocessen de ervaring te integreren van sectoren die bij veel gelegenheden onzichtbaar zijn gemaakt,[\[217\]](#)

232 . Er is geen eindpunt aan het opbouwen van sociale vrede in een land. Het is eerder 'een meedogenloze taak die de inzet van iedereen vereist. Werk dat ons vraagt om de inspanning om de eenheid van de natie op te bouwen niet te versoepelen en, ondanks de obstakels, verschillen en verschillende benaderingen om vreedzaam samenleven te bereiken, door te zetten in de strijd om te bevorderen cultuur van ontmoeting die het centraal stellen van alle sociale en economische handelingen vereist van de menselijke persoon, zijn of haar zeer hoge waardigheid en respect voor het algemeen welzijn. Moge deze inspanning ons afschrikken van elke verleiding tot wraak en het zoeken naar alleen specifieke belangen op korte termijn ". [\[218\]](#) Gewelddadige openbare protesten, aan de ene of de andere kant, helpen niet om een uitweg te vinden. Vooral omdat, zoals de bisschoppen van Colombia hebben opgemerkt, wanneer "mobilisaties van burgers worden aangemoedigd, hun

oorsprong en hun doelstellingen niet altijd duidelijk naar voren komen; er zijn soorten politieke manipulaties en we hebben kredieten ten gunste van bepaalde belangen waargenomen ". [\[219\]](#)

Vooraf met de nieuwste

233 . De zoektocht naar sociale vriendschap impliceert niet alleen het samenkomen van verre sociale groepen na een periode van conflict in de geschiedenis, maar ook de wens om samen te komen met de meest verarmde en kwetsbare sectoren. "Vrede is niet alleen de afwezigheid van oorlog, maar ook de onvermoeibare inzet - vooral van de kant van ons die een grotere verantwoordelijkheid dragen - om waardigheid te erkennen, te waarborgen en concreet weer op te bouwen, vaak vergeten of genegeerd, van onze broeders, zodat ze de hoofdrolspelers kunnen voelen van het lot van hun natie ". [\[220\]](#)

234 . Vaak wordt de onderkant van de samenleving beledigd door oneerlijke generalisaties. Hoewel de armsten en uitgesloten soms reageren met daden die asociaal lijken, is het belangrijk om te begrijpen dat deze reacties vaak verband houden met een geschiedenis van minachting en gebrek aan sociale inclusie. Zoals de Latijns-Amerikaanse bisschoppen hebben geleerd, "is het alleen de nabijheid van de armen die ons tot vrienden maakt, waardoor we hun huidige waarden, hun legitieme verlangens en hun eigen manier van leven diep kunnen waarderen. geloof. De optie voor de armen moet ons leiden tot vriendschap met de armen ". [\[221\]](#)

235 . Degenen die de samenleving proberen te kalmeren, mogen niet vergeten dat ongelijkheid en het ontbreken van integrale menselijke ontwikkeling de vrede niet bevordert. Inderdaad, "zonder gelijke kansen zullen de verschillende vormen van agressie en oorlog vruchtbare grond vinden die vroeg of laat een explosie zal veroorzaken. Wanneer de samenleving - lokaal, nationaal of mondiaal - een deel van zichzelf achterlaat in de periferie, zijn er geen politieke programma's, geen orde- of inlichtingenkrachten die de vrede eindeloos kunnen verzekeren ". [\[222\]](#) Als het nodig wordt om opnieuw te beginnen, zal het altijd vanaf de laatste zijn.

De waarde en betekenis van vergeving

236. Sommige mensen praten liever niet over verzoening, omdat ze geloven dat conflict, geweld en ontwrichting deel uitmaken van het normale functioneren van een samenleving. In feite zijn er binnen elke menselijke groep min of meer subtiele machtsstrijd tussen verschillende sectoren. Anderen beweren dat ruimte maken voor vergeving inhoudt dat je je eigen plek opgeeft en anderen de situatie laat domineren. Daarom zijn ze van mening dat het beter is om een machtsspel te behouden dat het mogelijk maakt om een krachtevenwicht tussen de verschillende groepen te bewaren. Anderen zijn van mening dat verzoening de zaak is van de zwakken die niet in staat zijn tot een inhoudelijke dialoog en die er daarom voor kiezen moeilijkheden te ontvluchten door onrecht te verdoezelen. Omdat ze de problemen niet aankunnen, kiezen ze voor een schijnbare vrede.

Het onvermijdelijke conflict

237 . Vergeving en verzoening zijn thema's die sterk worden benadrukt in het christendom en, op verschillende manieren, in andere religies. Het risico bestaat erin de overtuigingen van gelovigen niet goed te begrijpen en ze zo te presenteren dat ze uiteindelijk fatalisme, traagheid of onrechtvaardigheid, of anderszins onverdraagzaamheid en geweld aanwakkeren.

238 . Jezus Christus heeft nooit uitgenodigd om geweld of onverdraagzaamheid aan te wakkeren. Hij veroordeelde openlijk het gebruik van geweld om zich aan anderen op te dringen: "U weet dat de hoofden van de naties als meesters over hen heersen en dat de groten hen hun macht laten voelen. Zo moet het onder u niet zijn "(Mt 20, 25-26). Bovendien vraagt het evangelie om "zeventig

maal zeven keer" te vergeven (Mt 18:22), en geeft het als voorbeeld de meedogenloze dienaar die, vergeven, op zijn beurt niet in staat was anderen te vergeven. (zie Mt 18, 23-35).

239 . In andere teksten van het Nieuwe Testament kunnen we opmerken dat de primitieve gemeenschappen, ondergedompeld in een heidense wereld die doordrenkt was van corruptie en excessen, in feite een gevoel van geduld, tolerantie en begrip hadden. Bepaalde teksten zijn in dit opzicht heel duidelijk: men nodigt uit om de tegenstanders "met zachtheid" weer op te nemen (2 Tm 2, 25). We dringen erop aan "niemand te beledigen, argumenten te vermijden, welwillend te zijn, alle mannen volmaakte zachtheid te tonen." Want ook wij waren eens dwazen "(Tit 3: 2-3). Het boek Handelingen van de Apostelen bevestigt dat de discipelen, vervolgd door bepaalde autoriteiten, "door het hele volk begunstigd waren" (2:47; zie 4, 21, 23; 5, 13).

240 . Wanneer we echter nadenken over vergeving, vrede en sociale harmonie, worden we geconfronteerd met een uitspraak van Jezus Christus die ons verbaast: "Denk niet dat ik gekomen ben om vrede op aarde te brengen; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. Want ik ben gekomen om de man tegen zijn vader, de dochter tegen haar moeder en de schoondochter tegen haar schoonmoeder te verzetten: we zullen de mensen van zijn familie als vijanden hebben "(Mt10, 34-36). Het is belangrijk om deze uitspraak te plaatsen in de context van het hoofdstuk waarin ze voorkomt. Het thema dat aan de orde komt, is uiteraard dat van trouw aan een keuze, zonder schaamte, ook al brengt dit ergernissen met zich mee, en zelfs als familieleden zich tegen de keuze in kwestie verzetten. Deze bevestiging nodigt dan ook niet uit om conflicten te zoeken, maar simpelweg om het onvermijdelijke conflict te doorstaan, zodat menselijk respect niet leidt tot het afwijken van trouw met het oog op een veronderstelde familie of sociale vrede. De heilige Johannes Paulus II verklaarde dat de Kerk "niet van plan is om enig sociaal conflict in welke vorm dan ook te veroordelen: de Kerk is zich er terdege van bewust dat belangenconflicten tussen verschillende sociale groepen onvermijdelijk ontstaan in de [\[223\]](#)

Legitieme strijd en vergeving

241. Het is niet een kwestie van vergeving aanbieden door afstand te doen van uw rechten ten overstaan van een machtige corrupte persoon, tegenover een crimineel of tegenover iemand die onze waardigheid aantast. We zijn geroepen om van iedereen te houden, zonder uitzondering. Maar een onderdrukker liefhebben is niet accepteren dat hij doorgaat met het tot slaaf maken, noch hem laten denken dat wat hij doet toelaatbaar is. Integendeel, op de juiste manier van hem houden is op verschillende manieren te werk gaan, zodat hij stopt met onderdrukken, het is hem deze macht ontnemen die hij niet weet te gebruiken en die hem als mens misvormt. Vergeving betekent niet dat hij zijn eigen waardigheid en die van de ander kan blijven vertrappen, of dat een misdadiger schade blijft berokkenen. Wie onrecht wordt aangedaan, moet krachtig opkomen voor zijn rechten en die van zijn gezin, juist omdat hij de waardigheid moet bewaren die hem is gegeven, een waardigheid die God liefheeft. Als een kwaaddoener mij of een dierbare onrecht heeft aangedaan, verbiedt niemand mij gerechtigheid te eisen en ervoor te zorgen dat die persoon - of iemand anders - mij niet nog een keer kwaad doet of hetzelfde doet. verkeerdt tegenover anderen. Het moet gebeuren, en vergeving ontkent deze behoefte niet alleen niet, maar vereist het ook.

242 . Het belangrijkste is om het niet te doen om een woede te voeden die onze ziel en de ziel van onze mensen schaadt, of door een pathologische behoefte om de ander te vernietigen, wat een race naar wraak op gang brengt. Niemand krijgt op deze manier innerlijke rust of komt in het reine met het leven. De waarheid is dat "geen familie, geen groep burens of geen etnische groep, laat staan geen land een toekomst heeft als de motor die verschillen verenigt, samenvoegt en afdekt, wraak en haat [is]. . We kunnen het niet eens worden en ons verenigen om onszelf te wreken, om te plegen

tegen degene die gewelddadig is geweest wat hij ons heeft aangedaan, om gelegenheden van vergelding in ogenschijnlijk legale vormen te plannen ". [\[224\]](#) Op deze manier wordt niets gewonnen en op de lange termijn verliezen we alles.

243 . Natuurlijk "het overwinnen van de bittere erfenis van onrecht, vijandigheid en wantrouwen die het conflict heeft achtergelaten, is geen gemakkelijke taak. Dit kan alleen bereikt worden door het kwaad met het goede te laten overwinnen (vgl. *Rom. 12:21*) en door de deugden te cultiveren die verzoening, solidariteit en vrede bevorderen ". [\[225\]](#) Op deze manier "geeft vriendelijkheid aan hem die het in zichzelf doet groeien een vredig geweten, een diepe vreugde, zelfs te midden van moeilijkheden en misverstanden". Zelfs bij de geleden misdrijven is vriendelijkheid geen zwakte, maar echte kracht die in staat is om af te zien van wraak ". [\[226\]](#) Het is ook noodzakelijk dat ik op mijn niveau erken dat het strenge oordeel dat ik in mijn hart draag tegen mijn broer en mijn zus, dit litteken nooit is gesloten, deze overtreding nooit vergeven, deze wrok die mij alleen maar kan schaden, dat dit alles een nieuwe episode van oorlog in mij, een vuur in mijn hart dat moet worden geblust voordat het ontsteekt. [\[227\]](#)

De echte overwinning

244 . Wanneer conflicten niet worden opgelost maar eerder worden verborgen of begraven in het verleden, zijn er stiltes die synoniem kunnen zijn met medeplichtigheid aan ernstige fouten en zonden. Maar echte verzoening, verre van weglopen van conflicten, wordt eerder bereikt *in* conflicten, die overwinnen door dialoog en transparante, oprechte en geduldige onderhandelingen. De strijd tussen verschillende sectoren, "als het afziet van vijandigheid en wederzijdse haat, verandert geleidelijk in een legitieme discussie over belangen, gebaseerd op het zoeken naar gerechtigheid". [\[228\]](#)

245 . Bij verschillende gelegenheden heb ik voorgesteld "een onmisbaar principe voor het opbouwen van sociale vriendschap: eenheid is groter dan conflict. [...] Het is niet een kwestie van streven naar syncretisme, noch naar de opname van de een in de ander, maar van resolutie op een hoger gebied die op zichzelf de kostbare mogelijkheden van tegengestelde polariteiten bewaart ". [\[229\]](#) We weten dit heel goed, "wanneer we, als individuen en gemeenschappen, leren hoger te mikken dan onszelf en onze speciale interesses, wederzijds begrip en toewijding worden getransformeerd [...] in een gebied waar conflicten, spanningen en ook degenen die zichzelf in het verleden als tegenstanders hadden kunnen beschouwen, een pluriforme eenheid kunnen bereiken die nieuw leven schept ". [\[230\]](#)

Geheugen

246 . We moeten niet de een of andere "sociale vergeving" eisen van iemand die veel onrechtvaardig en wreed heeft geleden. Verzoening is een persoonlijk feit en niemand kan het aan de hele samenleving opleggen, ook al moet het worden bevorderd. In de strikt persoonlijke sfeer kan iemand door een vrije en genereuze beslissing afzien van het eisen van een straf (vgl. *Mt5, 44-46*), zelfs als de samenleving en haar rechtvaardigheid dit legitiem eisen. Maar het is niet mogelijk om een "algemene verzoening" uit te vaardigen door te beweren de wonden bij decreet te sluiten of de onrechtvaardigheden te bedekken met een mantel van vergetelheid. Wie kan aanspraak maken op het recht om namens anderen te vergeven? Het is ontroerend om het vermogen tot vergeving te zien van sommige mensen die in staat zijn geweest om verder te gaan dan de geleden schade, maar het is ook menselijk om degenen te begrijpen die dat niet kunnen. Wat in elk geval nooit mag worden aangeboden, is vergeten.

247 . De *Shoah* mag niet worden vergeten. Het is het 'symbool van het punt waar de slechtheid van de mens kan bereiken wanneer hij, aangewakkerd door valse ideologieën, de fundamentele waardig-

heid vergeet van elke persoon die absoluut respect verdient, ongeacht de mensen waartoe hij behoort en de religie waartoe hij of zij behoort. zij belijdt ". [231] Om het me te herinneren, kan ik niet nalaten dit gebed te herhalen: 'Gedenk ons in uw barmhartigheid. Geef ons de genade om ons te schamen voor wat we als mensen hebben kunnen doen, om ons te schamen voor deze extreme afgoderij, om ons vlees te hebben veracht en vernietigd, het vlees waarvan je hebt gemodelleerd modder, datgene wat je levend gemaakt hebt door je levensadem. Nooit meer, Heer, nooit meer! ". [232]

248 . We mogen de atoombombardementen op Hiroshima en Nagasaki niet vergeten. Nogmaals: "Ik herinner me hier alle slachtoffers en ik buig voor de kracht en waardigheid van degenen die, na deze eerste momenten te hebben overleefd, jarenlang in hun lichaam het meeste lijden hebben doorstaan. gruwelijk en in hun geest de kiemen van de dood die hun levensenergie bleven verteerden. [...] We kunnen niet toestaan dat de huidige en nieuwe generaties de herinnering verliezen aan wat er is gebeurd, deze herinnering die is gegarandeerd en aangemoedigd om een rechtvaardiger en meer broederlijke toekomst op te bouwen ". [233] We mogen de vervolgingen, de slavenhandel en de etnische bloedbaden die plaatsvonden en die in verschillende landen plaatsvonden, niet vergeten, evenals alle andere historische feiten die ons schamen om mannen te zijn. We moeten het altijd, meedogenloos en onvermoeibaar onthouden, zonder onszelf te laten verdoven.

249 . Het is vandaag gemakkelijk om toe te geven aan de verleiding om de bladzijde om te slaan door te zeggen dat er veel tijd is verstreken en dat we vooruit moeten kijken. Nee, uit liefde voor God! We gaan nooit vooruit zonder geheugen, we evolueren niet zonder een volledige en heldere herinnering. We moeten 'de vlam van het collectieve bewustzijn levend houden, getuige aan opeenvolgende generaties van de gruwel van wat er is gebeurd' dat 'op deze manier de herinnering aan de slachtoffers wekt en bewaart, zodat het menselijk bewustzijn steeds sterker wordt in het aangezicht van elk verlangen naar overheersing en vernietiging ". [234] De slachtoffers zelf - mensen, sociale groepen of naties - hebben het nodig om niet toe te geven aan de logica die leidt tot gerechtvaardigde represailles en enig geweld in naam van de enorme geleden schade. Daarom verwijs ik niet alleen naar de herinnering aan de verschrikkingen, maar ook naar de herinnering aan degenen die in een ongezonde en corrupte context hun waardigheid konden herwinnen en met kleine of grote gebaren de keuze voor solidariteit, vergeving, broederschap. Het is heel gezond om het goede te onthouden.

Vergeving zonder te vergeten

250 . Vergeving betekent niet vergeten. We zeggen eerder dat als er iets is dat op geen enkele manier kan worden ontkend, gerelativeerd of verborgen, het toch mogelijk is om te vergeven. Als er echter iets is dat nooit mag worden getolereerd, gerechtvaardigd of verontschuldigd, is het mogelijk om te vergeven. Als er echter iets is dat we zonder reden niet kunnen vergeten, kunnen we vergeven. Gratis en oprechte vergeving is een grootheid die de onmetelijkheid van goddelijke vergeving weerspiegelt. Als vergeving gratis is, kan iemand zelfs iemand vergeven die zich verzet tegen berouw en niet in staat is om vergeving te vragen.

251 . Degenen die in waarheid vergeven, vergeten het niet, maar zien ervan af dat ze bezeten zijn door dezelfde vernietigende kracht waarvan ze het slachtoffer waren. Ze doorbreken de vicieuze cirkel, vertragen de voortgang van de vernietigingskrachten. Ze besluiten om niet door te gaan met het inboezemen van de energie van wraak in de samenleving die vroeg of laat weer op hen zelf terecht komt. In feite stelt wraak de slachtoffers nooit echt tevreden. Sommige misdrijven zijn zo gruwelijk en wreed dat het straffen van de daders niet de indruk kan wekken dat de aangerichte schade is hersteld. Het is ook niet genoeg om de crimineel te doden; het zou ook onmogelijk zijn om

marteling te vinden die gelijkwaardig is aan het lijden dat het slachtoffer heeft moeten doorstaan. Wraak lost niets op.

252 . We hebben het echter niet over straffeloosheid. Maar gerechtigheid wordt alleen gezocht uit liefde voor gerechtigheid zelf, uit respect voor de slachtoffers, om nieuwe misdaden te voorkomen en om het algemeen welzijn te behouden, maar zeker niet om zijn woede te uiten. Vergeving is precies wat het mogelijk maakt om gerechtigheid te zoeken zonder in de vicieuze cirkel van wraak te vervallen, noch in het onrecht van het vergeten.

253 . Wanneer er aan beide kanten onrecht wordt gepleegd, moet duidelijk worden erkend dat ze misschien niet dezelfde ernst hebben of niet vergelijkbaar zijn. Het geweld van staatsstructuren en macht is niet van hetzelfde niveau als het geweld van bepaalde groepen. We kunnen in ieder geval niet vragen dat we ons alleen het onrechtvaardige lijden van een van de partijen herinneren. Zoals de bisschoppen van Kroatië hebben geleerd: “We zijn alle onschuldige slachtoffers hetzelfde respect verschuldigd. Er mogen hier geen raciale, confessionele, nationale of politieke verschillen zijn ”. [\[235\]](#)

254 . Ik vraag God “om ons hart voor te bereiden op de ontmoeting met onze broeders en zusters voorbij de verschillen in ideeën, talen, culturen, religies; laten we hem vragen ons hele wezen te zalven met de olie van zijn barmhartigheid die de wonden van dwalingen, misverstanden en controverses geneest; laten we hem om de genade vragen om ons nederig en vriendelijk te sturen op de veeleisende maar vruchtbare paden van de zoektocht naar vrede ”. [\[236\]](#)

Oorlog en de doodstraf

255 . Bepaalde extreme situaties kunnen zichzelf presenteren als oplossingen in bijzonder dramatische omstandigheden, zonder te beseffen dat het valse antwoorden zijn, die de gestelde problemen niet oplossen, en dat ze uiteindelijk alleen maar nieuwe vernietigingsfactoren in het weefsel van de nationale en planetaire samenleving. Het gaat over oorlog en de doodstraf.

Het onrecht van oorlog

256 . “Aan het hart dat mediteert over het kwaad: bedrog; aan vreedzame raadgevers: vreugde ’(*Spr* 12, 20). Sommigen zoeken echter oplossingen in de oorlog die vaak voedt met de perversie van relaties, hegemonische ambities, machtsmisbruik, angst voor de ander en verschil dat als een obstakel wordt gezien. [\[237\]](#) Oorlog is geen fantasie uit het verleden, maar integendeel, het is een constante bedreiging geworden. De wereld komt steeds meer obstakels tegen in de langzame reis naar vrede die ze had geïnitieerd en die vruchten begon af te werpen.

257 . Aangezien opnieuw aan de voorwaarden voor de proliferatie van oorlogen wordt voldaan, herinner ik me dat “oorlog de ontkenning van alle rechten en een dramatische agressie tegen het milieu is. Als we echte integrale menselijke ontwikkeling voor iedereen willen, moeten we onvermoeibaar onze inspanningen voortzetten om oorlog tussen naties en volkeren te vermijden. Daartoe moeten we zorgen voor de onbetwistbare rechtsstaat en de niet aflatende toevlucht tot onderhandeling, goede diensten en arbitrage, zoals voorgesteld door het *Handvest van de Verenigde Naties* , een echte fundamentele juridische standaard ”. [\[238\]](#)Ik zou willen benadrukken dat de vijftienvijftig jaar van de Verenigde Naties en de ervaring van de eerste twintig jaar van dit millennium laten zien dat de volledige toepassing van internationale normen echt effectief is en dat hun schending schadelijk is. Het *Handvest van de Verenigde Naties* , gerespecteerd en toegepast in transparantie en in alle oprechtheid, is een verplicht referentiepunt voor gerechtigheid en een pad naar vrede. Maar dit veronderstelt dat misleidende bedoelingen niet worden gemaskeerd en dat bepaalde belangen van een land of groep niet boven het algemeen belang van de hele wereld worden geplaatst. Als de wet

wordt beschouwd als een instrument waartoe men zijn toevlucht neemt als hij gunstig blijkt en men hem in het tegenovergestelde geval omzeilt, worden oncontroleerbare krachten ontketend die de samenlevingen, de zwaksten, de broederschap, de milieu, culturele eigendommen, leidend tot onherstelbare verliezen wereldwijd.

258 . Op deze manier maakt men gemakkelijk de keuze voor oorlog onder dekking van allerlei redenen, zogenaamd humanitair, defensief of preventief, zelfs door zijn toevlucht te nemen tot manipulatie van informatie. In feite zijn in de afgelopen decennia alle oorlogen naar verluidt "gerechtvaardigd". *De Catechismus van de Katholieke Kerk* spreekt van de mogelijkheid van zelf- *verdediging* door de militaire kracht, die veronderstelt dat men aantoont dat bepaalde "strengere voorwaarden van de morele legitimiteit" wordt voldaan. [239] Maar we vallen gemakkelijk in een te brede interpretatie van dit mogelijke recht. Daarom willen we zelfs "preventieve" aanvallen of oorlogszuchtige acties ten onrechte rechtvaardigen die niet leiden tot "kwaad en wanorde die ernstiger zijn dan het kwaad dat moet worden uitgebannen". [240] Het probleem is dat sinds de ontwikkeling van nucleaire, chemische of biologische wapens, zonder de enorme en toenemende mogelijkheden van nieuwe technologieën te vergeten, oorlog een ongecontroleerde vernietigende kracht heeft verworven die veel onschuldige burgerslachtoffers treft. . Ongetwijfeld "heeft de mensheid nog nooit zoveel macht over zichzelf gehad en er is geen garantie dat ze die altijd goed zal gebruiken". [241] We kunnen oorlog daarom niet langer als een oplossing beschouwen, aangezien de risico's waarschijnlijk altijd groter zullen zijn dan het hypothetische nut dat eraan wordt toegeschreven. Geconfronteerd met deze realiteit is het vandaag de dag erg moeilijk om de rationele criteria te verdedigen, die in andere tijden volwassen zijn geworden, om te spreken van een mogelijke "rechtvaardige oorlog". Nooit meer oorlog! [242]

259 . Het is belangrijk om hieraan toe te voegen dat met de ontwikkeling van globalisering, wat op één plek in de wereld als een onmiddellijke of praktische oplossing kan verschijnen, een ketting van gewelddadige factoren creëert, die vaak onmerkbaar zijn, en die uiteindelijk de hele planeet en effenen de weg voor nieuwe en ergere oorlogen in de toekomst. In onze wereld zijn er niet langer alleen 'stukken' oorlog in dat en dat land, maar we worden geconfronteerd met een 'wereldoorlog in stukken', omdat het lot van landen op het wereldtoneel sterk met elkaar verbonden is.

260 . Zoals de heilige Johannes XXIII zei, "wordt het onmogelijk om te denken dat oorlog het geschikte middel is om gerechtigheid te verkrijgen voor een schending van rechten". [243] Hij bevestigde dit in een tijd van grote internationale spanningen en uitte daarmee het grote verlangen naar vrede dat zich tijdens de Koude Oorlog verspreidde. Hij versterkte de overtuiging dat de redenen voor vrede sterker zijn dan elke berekening die verband houdt met speciale belangen en enig vertrouwen in het gebruik van wapens. Maar bij gebrek aan een visie op de toekomst en bij gebrek aan een gedeeld besef van onze gemeenschappelijke bestemming, hebben we niet, waar nodig, geprofiiteerd van de kansen die het einde van de Koude Oorlog bood. Integendeel, we hebben toegegeven aan het zoeken naar specifieke belangen zonder ons zorgen te maken over het universele algemeen welzijn. De weg is dus heropend voor de bedrieglijke terreur van oorlog.

261. Elke oorlog laat de wereld erger achter dan de staat waarin hij hem aantrof. Oorlog is altijd een mislukking van de politiek en van de mensheid, een schandelijke overgave, een vlucht voor de machten van het kwaad. Laten we niet stoppen bij theoretische discussies, laten we de wonden aanraken, laten we het vlees van de getroffensten voelen. Laten we terugkomen om de vele afgeslachte burgers te beschouwen, die als "bijkomende schade" worden beschouwd. Laten we de slachtoffers ondervragen. Laten we aandacht schenken aan vluchtelingen, aan degenen die lijden aan atoomstraling of chemische aanvallen, aan vrouwen die hun kinderen hebben verloren, aan deze kinderen die verminkt zijn of hun jeugd is beroofd. Laten we aandacht besteden aan de waarheid van

deze slachtoffers van geweld, met hun ogen naar de werkelijkheid kijken en met een open hart naar hun verhalen luisteren. We zullen dus de afgrond van het kwaad kunnen herkennen die in het hart van oorlog ligt,

262 . Wetten zullen ook niet volstaan als men gelooft dat de oplossing voor de huidige problemen erin bestaat anderen met angst af te schrikken door het gebruik van nucleaire, chemische of biologische wapens te bedreigen. Omdat "als we de grote bedreigingen voor vrede en veiligheid in hun vele dimensies beschouwen in deze multipolaire wereld van de XXIth eeuw, zoals terrorisme, asymmetrische conflicten, cyberveiligheid, milieuproblemen, armoede, veel twijfels rijzen over de ontoreikbaarheid van nucleaire afschrikking als een effectief antwoord op deze uitdagingen. Deze zorgen krijgen een nog grotere betekenis als we de catastrofale humanitaire en ecologische gevolgen beschouwen die voortvloeien uit elk gebruik van kernwapens met willekeurige en oncontroleerbare verwoestende gevolgen, in tijd en ruimte. [...] We moeten onszelf ook afvragen in hoeverre een evenwicht op basis van angst houdbaar is, terwijl het de neiging heeft om angst te vergroten en de vertrouwensrelaties tussen mensen te ondermijnen. Internationale vrede en stabiliteit mogen niet gebaseerd zijn op een vals gevoel van veiligheid, op de dreiging van wederzijdse vernietiging of totale vernietiging, of op het louter handhaven van een machtsevenwicht. [...] In deze context wordt het uiteindelijke doel van de totale eliminatie van kernwapens zowel een uitdaging als een morele en humanitaire noodzaak. [...] Toenemende onderlinge afhankelijkheid en globalisering betekenen dat elke reactie die we geven op de dreiging van kernwapens collectief en gecoördineerd moet zijn, gebaseerd op wederzijds vertrouwen. Dit vertrouwen kan alleen worden opgebouwd door een dialoog die echt gericht is op het algemeen belang en niet op de bescherming van verholde of specifieke belangen ". of alleen op basis van het handhaven van een machtsevenwicht. [...] In deze context wordt het uiteindelijke doel van de totale eliminatie van kernwapens zowel een uitdaging als een morele en humanitaire noodzaak. [...] Toenemende onderlinge afhankelijkheid en globalisering betekenen dat elke reactie die we geven op de dreiging van kernwapens collectief en gecoördineerd moet zijn, gebaseerd op wederzijds vertrouwen. Dit vertrouwen kan alleen worden opgebouwd door een dialoog die echt gericht is op het algemeen belang en niet op de bescherming van verholde of specifieke belangen ". of alleen op basis van het handhaven van een machtsevenwicht. [...] In deze context wordt het uiteindelijke doel van de totale eliminatie van kernwapens zowel een uitdaging als een morele en humanitaire noodzaak. [...] Toenemende onderlinge afhankelijkheid en globalisering betekenen dat elke reactie die we geven op de dreiging van kernwapens collectief en gecoördineerd moet zijn, gebaseerd op wederzijds vertrouwen. Dit vertrouwen kan alleen worden opgebouwd via een dialoog die echt gericht is op het algemeen welzijn en niet op de bescherming van verholde of bijzondere belangen ". [...] Toenemende onderlinge afhankelijkheid en globalisering betekenen dat elke reactie die we geven op de dreiging van kernwapens collectief en gecoördineerd moet zijn, gebaseerd op wederzijds vertrouwen. Dit vertrouwen kan alleen worden opgebouwd door een dialoog die echt gericht is op het algemeen belang en niet op de bescherming van verholde of specifieke belangen ". [...] Toenemende onderlinge afhankelijkheid en globalisering betekenen dat elke reactie die we geven op de dreiging van kernwapens collectief en gecoördineerd moet zijn, gebaseerd op wederzijds vertrouwen. Dit vertrouwen kan alleen worden opgebouwd door een dialoog die echt gericht is op het algemeen belang en niet op de bescherming van verholde of specifieke belangen ". [244] En met de financiële middelen die worden besteed aan wapens en andere militaire uitgaven, creëer je een Wereldfonds [245] om de honger voor eens en voor altijd uit te roeien en voor de ontwikkeling van de armste landen. , zodat hun inwoners niet hun toevlucht nemen tot gewelddadige of bedrieglijke oplossingen of hun land moeten verlaten op zoek naar een waardiger leven.

De doodstraf

263 . Er is een andere manier om de andere te elimineren, die niet landen maar mensen aangaat. Het is de doodstraf. De heilige Johannes Paulus II heeft duidelijk en duidelijk gemaakt dat het moreel ontoereikend is en niet strafrechtelijk noodzakelijk. [246] Het is niet mogelijk om terug te gaan naar deze positie. Vandaag zeggen we duidelijk dat "de doodstraf ontoelaatbaar is" [247] en de Kerk is vastbesloten om voor te stellen deze over de hele wereld af te schaffen. [248]

264 . In het Nieuwe Testament, terwijl mensen wordt gevraagd zelf geen recht te doen (vgl. *Rom* 12:17:19), wordt de noodzaak erkend voor de autoriteiten om straffen op te leggen aan degenen die kwaad doen (vgl. *Rm* 13, 4; *1P* 2, 14). Inderdaad, "een gemeenschappelijk leven, gestructureerd rond georganiseerde gemeenschappen, heeft regels van coëxistentie nodig, waarvan de vrije schending een gepast antwoord vereist". [249] Dit impliceert dat de legitieme overheidsinstantie "straffen kan en moet opleggen die in verhouding staan tot de ernst van de misdrijven" [250] en dat "de noodzakelijke onafhankelijkheid op het gebied van de wet" [251] aan de macht moet worden gegarandeerd. gerechtelijk.

265 . Vanaf de eerste eeuwen van de kerk verklaarden sommigen zich duidelijk tegen de doodstraf. Zo stelde Lactance dat "er geen onderscheid moet worden gemaakt: het doden van een man zal altijd een misdaad zijn". [252] Paus Nicolas Ier spoorde aan: "Probeer de doodstraf niet alleen onschuldig maar ook allemaal schuldig uit te voeren." [253] Tijdens een proces tegen moordenaars die twee priesters hadden vermoord, vroeg Sint-Augustinus de rechter om hun leven niet te nemen. En hij rechtvaardigde zichzelf als volgt: 'Het is niet zo dat we ons verzetten tegen wat de goddelozen de vrijheid van misdaad zou moeten ontnemen, maar we willen met hun leven worden achtergelaten en dat hun lichamen niet worden onderworpen aan enige verminking. ; het lijkt ons voldoende dat een wettelijke straf een einde maakt aan hun zinloze agitatie en hen helpt gezond verstand te vinden, of dat ze van het kwaad worden afgewend door hen in een of ander nuttig werk te gebruiken. Dit zou ook een veroordeling zijn; maar die alleen een toestand begrijpt waarin criminele brutaliteit zich niet langer kan ontwikkelen en waar tijd overblijft voor berouw, moet eerder een voordeel dan een straf worden genoemd. [...] Onderdruk het kwaad zonder te vergeten wat de mensheid toekomt; [254]

266. Angsten en wrok leiden gemakkelijk tot een wraakzuchtige, zelfs wrede opvatting van straf, terwijl het moet worden begrepen als onderdeel van een proces van genezing en re-integratie in de samenleving. Tegenwoordig "zetten we in bepaalde sectoren van de politiek en in bepaalde communicatiemiddelen soms aan tot geweld en wraak, zowel openbaar als privé, niet alleen tegen degenen die verantwoordelijk zijn voor het plegen van misdaden, maar ook tegen degenen op wie de verdenking, gegrond of niet, van overtreding van de wet valt. [...] Soms is er de neiging om opzettelijk vijanden te bouwen: stereotiepe figuren, die alle kenmerken die de samenleving als bedreigend ervaart of interpreteert in zichzelf concentreren. De mechanismen voor het vormen van deze beelden zijn dezelfde die in hun tijd [255] Dit heeft in sommige landen de groeiende gewoonte gemaakt om toevlucht te nemen tot preventieve opsluiting, opsluiting zonder proces en vooral de doodstraf bijzonder gevaarlijk.

267 . Ik zou erop willen wijzen dat "het onmogelijk is voor te stellen dat staten tegenwoordig geen andere middelen kunnen hebben dan de doodstraf om de levens van andere mensen te verdedigen tegen een onrechtvaardige agressor". Bijzonder ernstig zijn zogenaamde buitengerechtelijke of buitengerechtelijke executies; het zijn "opzettelijke moorden gepleegd door bepaalde staten en hun agenten, vaak vermomd als confrontaties met daders of gepresenteerd als onbedoelde gevolgen van het redelijke, noodzakelijke en evenredige gebruik van geweld om de wet af te dwingen". [256]

268. "De argumenten tegen de doodstraf zijn talrijk en bekend. De kerk heeft er terecht op een aantal van hen gewezen, zoals de mogelijkheid van het bestaan van gerechtelijke dwalingen en het gebruik ervan door totalitaire en dictatoriale regimes die het gebruiken als een instrument om politieke afwijkende meningen te onderdrukken of vervolging van religieuze en culturele minderheden, zoals veel slachtoffers die, volgens hun respectieve wetten, "delinquenten" zijn. Alle christenen en mensen van goede wil worden daarom geroepen [...] om niet alleen te vechten voor de afschaffing van de doodstraf, legaal of illegaal, en in al zijn vormen, maar ook om de gevangenisomstandigheden te verbeteren, in respect voor de menselijke waardigheid van personen die van hun vrijheid zijn beroofd. En dat koppel ik aan levenslange gevangenisstraf. [\[257\]](#)

269 . Laten we niet vergeten dat de moordenaar "zijn persoonlijke waardigheid behoudt en God zelf hem tot zijn waarborg maakt". [\[258\]](#) De krachtige afwijzing van de doodstraf toont aan hoe mogelijk het is om de onvervreembare waardigheid van ieder mens te erkennen en zijn plaats in dit universum te aanvaarden. Aangezien als ik het niet aan de ergste criminelen ontzeg, ik het niemand zal ontzeggen, zal ik iedereen de kans geven om deze planeet met mij te delen, ondanks wat ons mischien van elkaar scheidt.

270 . Ik nodig christenen die twifelen en die in de verleiding komen toe te geven bij geweld, in welke vorm dan ook, uit om deze aankondiging in het boek Jesaja te onthouden: "Zij zullen hun zwaard breken om ploegscharen te maken" (2, 4). Voor ons neemt deze profetie vlees aan in Jezus Christus, die, tegenover een discipel die door geweld was gewonnen, vastberaden zei: 'Schede uw zwaard; want allen die naar het zwaard grijpen, zullen door het zwaard omkomen "(Mt 26:52). Het was een echo van die oude waarschuwing: "Ik zal van ieder van jullie het bloed eisen. Wie het bloed van de mens vergiet, door de mens zal zijn bloed vergoten worden "(Gn 9, 5-6). Deze reactie van Jezus, die uit zijn hart voortkomt, gaat door de eeuwen heen en reikt tot de huidige tijd als een permanente waarschuwing.

ACHTSTE HOOFDSTUK

RELIGIES IN DIENST VAN BROEDERSCHAP IN DE WERELD

271 . Door hun waardering voor elke menselijke persoon als een schepsel dat geroepen is om zoon en dochter van God te zijn, leveren de verschillende religies een kostbare bijdrage aan de opbouw van broederschap en de verdediging van gerechtigheid in de samenleving. Dialoog tussen mensen van verschillende religies vindt niet alleen plaats door diplomatie, vriendelijkheid of tolerantie. Zoals de bisschoppen van India hebben geleerd, "is het doel van dialoog om vriendschap, vrede en harmonie tot stand te brengen en om waarden en morele en spirituele ervaringen te delen in een geest van waarheid en van liefde ". [\[259\]](#)

De ultieme basis

272 . Wij gelovigen geloven dat er zonder openheid voor de Vader van allen geen solide en stabiele redenen zullen zijn voor de oproep tot broederschap. We zijn ervan overtuigd dat "alleen met dit besef dat we kinderen zijn die geen wezen zijn, we in vrede met anderen kunnen leven". [\[260\]](#) In feite "is de rede alleen in staat de gelijkheid tussen mannen te begrijpen en een gemeenschap van burgerlijk leven op te richten, maar slaagt ze er niet in broederschap te creëren". [\[261\]](#)

273. In die zin zou ik een gedenkwaardige tekst willen herinneren: "Als er geen transcendenten waarheid is, door de gehoorzaamheid waaraan de mens zijn volledige identiteit verwerft, is er onder deze omstandigheden geen zeker principe om te garanderen eerlijke relaties tussen mannen. Hun klasse-, groeps- of natiebelangen zetten hen onvermijdelijk tegen elkaar op. Als de transcendenten waarheid

niet wordt erkend, zegeviert de kracht van de macht, en iedereen heeft de neiging om tot het einde de middelen te gebruiken die tot zijn beschikking staan om zijn belangen of meningen te laten prevaleren, zonder rekening te houden met de rechten van anderen. [...] We moeten daarom de wortel van het moderne totalitarisme lokaliseren in de ontkenning van de transcendente waardigheid van de menselijke persoon, het zichtbare beeld van de onzichtbare God, en juist daarvoor, door zijn aard, onderwerp van rechten die niemand kan schenden, noch het individu, noch de groep, noch de klasse, noch de natie, noch de staat. De meerderheid van een maatschappelijk lichaam kan dit ook niet doen, door op te komen tegen de minderheid ". [\[262\]](#)

274. Dankzij onze geloofservaring en de wijsheid die we in de loop van de eeuwen hebben vergaard, en ook hebben geleerd van onze vele zwakheden en tekortkomingen, weten wij, gelovigen van verschillende religies, dat het goed is voor onze samenleving om God aanwezig te maken. God zoeken met een oprecht hart, mits we het niet voor onze ideologische of praktische belangen gebruiken, helpt ons onszelf te erkennen als medereizigers, echte broeders. Wij geloven dat "wanneer we in naam van een ideologie God uit de samenleving willen verdrijven, we uiteindelijk afgoden gaan aanbidden, en heel snel verdwaalt ook de mens, zijn waardigheid wordt vertrapt, zijn rechten geschonden. . U weet heel goed tot welke wreedheden de ontneming van gewetensvrijheid en godsdienstvrijheid kan leiden, [\[263\]](#)

275 . Erkend moet worden dat 'een van de belangrijkste oorzaken van de crisis van de moderne wereld een verdoofd menselijk geweten en de vervreemding van religieuze waarden zijn, evenals het overwicht van individualisme en materialistische filosofieën die de mens vergoddelijken en wereldse en materiële waarden in plaats van allerhoogste en transcendente principes ". [\[264\]](#) Het is onaanvaardbaar dat in een openbaar debat alleen de machtigen en de mannen of vrouwen van de wetenschap het recht hebben om te spreken. Er moet ruimte zijn voor reflectie die uitgaat van een religieuze achtergrond, waarbij eeuwen aan ervaring en wijsheid worden vergaard. "Klassieke religieuze teksten kunnen betekenis bieden voor alle leeftijden, en hebben een motiverende kracht" maar in feite "worden ze gekleineerd door de bekrompenheid van rationalismen". [\[265\]](#)

276 . Dit is de reden waarom, zelfs als de Kerk de autonomie van de politiek respecteert, ze haar missie niet beperkt tot het privé-domein. Integendeel, "het kan en mag niet [...] aan de zijlijn blijven" bij de opbouw van een betere wereld, noch stoppen met "het ontwaken van de spirituele krachten" [\[266\]](#) die al het sociale leven bevruchten. Religieuze predikanten mogen zich zeker niet inlaten met partijpolitiek, wat de verantwoordelijkheid is van de leken, maar ze kunnen evenmin afstand doen van de politieke dimensie van het bestaan [\[267\]](#). wat voortdurende aandacht voor het algemeen welzijn en zorg voor integrale menselijke ontwikkeling impliceert. De Kerk "heeft een openbare rol die niet beperkt is tot haar activiteiten van hulp of onderwijs", maar die "de bevordering van de mens en van universele broederschap" begunstigt. [\[268\]](#) Ze is niet van plan om wereldlijke machten op te eisen, maar om zichzelf aan te bieden als 'een gezin onder gezinnen, - dit is de Kerk - die openstaat om tot de wereld van vandaag te getuigen van het geloof, van de hoop en liefde voor de Heer en voor degenen die hij liefheeft met voorliefde. Een huis met open deuren. De kerk is een huis met open deuren, want zij is een moeder ". [\[269\]](#) En net als Maria, de moeder van Jezus, 'willen we een kerk zijn die dient, die haar huis verlaat, die haar tempels verlaat, die haar sacristieën verlaat, om het leven te begeleiden, om hoop te ondersteunen, om een teken te zijn van eenheid [...] om bruggen te bouwen, muren af te breken, verzoening te zaaien ". [\[270\]](#)

Christelijke identiteit

277 . De Kerk waardeert de actie van God in andere religies en "verwerpt niets dat waar en heilig is in deze religies. Ze beschouwt deze manieren van handelen en leven met oprecht respect, deze regels

en deze doctrines die [...] vaak een straal van waarheid weerspiegelen die alle mensen verlicht ". [\[271\]](#) Maar wij christenen kunnen niet verbergen dat "als de muziek van het evangelie niet meer in onze ingewanden trilt, we de vreugde die voortkomt uit mededogen, de tederheid die voortkomt uit vertrouwen, het vermogen tot verzoening, verloren zullen hebben. die zijn oorsprong vindt in de wetenschap dat we altijd worden vergeven en gestuurd. Als de muziek van het evangelie ophoudt te weerklinken in onze huizen, op onze pleinen, op onze werkplekken, in de politiek en in de economie, zullen we de melodie hebben gedooft die ons ertoe aanzet te vechten voor de waardigheid van elke man en van elke vrouw ". [\[272\]](#) Anderen drinken uit andere bronnen. Voor ons is deze bron van menselijke waardigheid en broederschap te vinden in het evangelie van Jezus Christus. Van daaruit ontstaat 'voor het christelijk denken en voor het handelen van de kerk het primaat dat wordt gegeven aan de relatie, aan de ontmoeting met het heilige mysterie van de ander, aan de universele gemeenschap met de hele mensheid. als roeping voor allen ". [\[273\]](#)

278 . Geroepen om overal te incarneren en eeuwenlang overal op aarde aanwezig - dit is de betekenis van 'katholiek' - kan de Kerk, vanuit haar ervaring van genade en zonde, de schoonheid van God begrijpen. uitnodiging tot universele liefde. Omdat "alles wat menselijk is, ons aangaat. [...] Overal waar de volksvergaderingen samenkomen om de rechten en plichten van de mens vast te stellen, voelen we ons vereerd wanneer ze ons toelaten om onder hen te zitten ". [\[274\]](#) Voor veel christenen heeft dit pad van broederschap ook een moeder, Maria genaamd. Aan de voet van het Kruis ontving ze dit universele moederschap (vgl. *Joh 19:26*) en ze is vol bezorgdheid, niet alleen voor Jezus, maar ook voor de "rest van haar kinderen" (*Openb.12, 17*). Sterk in de kracht van de Verrezenen, wil ze geboorte geven aan een nieuwe wereld waar we allemaal broeders zullen zijn, waar ruimte zal zijn voor elk van de uitgesloten uit onze samenlevingen, waar gerechtigheid en vrede zullen schitteren.

279 . Wij christenen vragen om vrijheid in landen waar we een minderheid zijn, zoals we die vrijheid geven aan degenen die geen christenen zijn waar ze in de minderheid zijn. Er is een fundamenteel recht dat niet mag worden vergeten op weg naar broederschap en vrede. Het is religieuze vrijheid voor gelovigen van alle religies. Deze vrijheid bevestigt dat we "een goede harmonie kunnen vinden tussen verschillende culturen en religies; het getuigt dat de dingen die we gemeen hebben zo talrijk en zo belangrijk zijn dat het mogelijk is een manier te vinden van serene, ordelijke en vreedzame coëxistentie, in het opvangen van meningsverschillen en in de vreugde om broers te zijn omdat kinderen van één God ". [\[275\]](#)

280 . Tegelijkertijd vragen we God om de eenheid binnen de Kerk te versterken, die wordt verrijkt door de verschillen die worden geharmoniseerd door de werking van de Heilige Geest. In feite "is het in één Geest dat wij allen in één lichaam zijn gedoopt" (*1 Kor. 12:13*), waar ieder zijn specifieke bijdrage levert. Zoals de heilige Augustinus zei: "Het oor kijkt door het oog en het oog hoort door het oor". [\[276\]](#) Het is ook dringend nodig om te blijven getuigen van een reis van ontmoeting tussen de verschillende christelijke denominaties. We mogen dit verlangen van Jezus Christus niet vergeten: "Dat alles één moge zijn" (*Joh17, 21*). Bij het horen van zijn oproep erkennen we met droefheid dat de profetische en spirituele bijdrage van eenheid onder alle christenen nog steeds ontbreekt in het proces van globalisering. Maar "terwijl we samen deze weg bewandelen naar volledige gemeenschap, hebben we nu de plicht om het gemeenschappelijke getuigenis van de liefde van God aan allen te geven, samenwerkend in dienst van de mensheid". [\[277\]](#)

Religie en geweld

281 . Een vredesreis is mogelijk tussen religies. Het uitgangspunt moet de blik van God zijn. Omdat "God niet kijkt met de ogen, kijkt God met het hart. En de liefde van God is voor iedereen hetzelfde,

ongeacht hun religie. En als ze een atheïst is, is het dezelfde liefde. Op de laatste dag en wanneer er voldoende licht op aarde is om de dingen te zien zoals ze zijn, zullen er verrassingen zijn! ". [\[278\]](#)

282 . Ook moeten "gelovigen ruimtes vinden om te discussiëren en samen te handelen voor het algemeen welzijn en de promotie van de armsten. Het gaat er niet om meer *licht te leven* of de overtuigingen die ons drijven te verbergen om anderen te ontmoeten die anders denken. [...] Omdat, hoe meer een identiteit diep, solide en rijk is, hoe meer ze anderen zal verrijken met zijn specifieke bijdrage ". [\[279\]](#)Als gelovigen staan we voor de uitdaging om terug te keren naar onze bronnen om ons te concentreren op de essentie: aanbidding van God en liefde voor de naaste, zodat bepaalde aspecten van onze doctrines buiten hun controle vallen. context, voedt uiteindelijk geen vormen van minachting, haat, xenofobie en negatie van de ander. De waarheid is dat geweld geen basis vindt in fundamentele religieuze overtuigingen, maar in hun verdraaiingen.

283 . Oprechte en nederige aanbidding van God 'leidt niet tot discriminatie, haat en geweld, maar tot respect voor de heiligheid van het leven, tot respect voor de waardigheid en vrijheid van anderen, en tot afhankelijk voor het welzijn van iedereen ". [\[280\]](#) In werkelijkheid "heeft hij die niet liefheeft God niet gekend, want God is liefde" (1 Joh4, 8). Dit is de reden waarom 'het verfoeilijke terrorisme dat de veiligheid van mensen bedreigt, zowel in het oosten als in het westen, noorden of zuiden, paniek, terreur of pessimisme zaait, niet te wijten is aan religie - zelfs als de terroristen l'instrumentaliseren - maar is te wijten aan de opeenstapeling van onjuiste interpretaties van religieuze teksten, aan het beleid van hongersnood, armoede, onrechtvaardigheid, onderdrukking, arrogantie; hiervoor is het noodzakelijk om de steun aan terroristische bewegingen te onderbreken door het verstrekken van geld, wapens, plannen of rechtvaardigingen, evenals door berichtgeving in de media, en deze allemaal te beschouwen als internationale misdrijven die de veiligheid en wereldvrede. Dit terrorisme in al zijn vormen en uitingen moet worden veroordeeld ". [\[281\]](#)Religieuze overtuigingen over de heilige betekenis van het menselijk leven stellen ons in staat om "de fundamentele waarden van de gemeenschappelijke menselijkheid te erkennen, waarden in de naam waarvan we kunnen en moeten samenwerken, bouwen en een dialoog aangaan, vergeven en groeien, verschillende stemmen om een nobel en harmonieus lied te vormen, in plaats van fanatieke haatkreten ". [\[282\]](#)

284 . Fundamentalistisch geweld wordt in bepaalde groepen van de ene religie soms veroorzaakt door de roekeloosheid van hun leiders. Maar "het gebod van vrede is diep geworteld in de religieuze tradities die we vertegenwoordigen. [...] De koksreligieuzen worden geroepen om echte "mensen van dialoog" te zijn, om te werken aan de opbouw van vrede, niet als tussenpersonen, maar als authentieke bemiddelaars. Tussenpersonen proberen alle partijen kortingen te geven met het oog op persoonlijk gewin. Aan de andere kant is de bemiddelaar degene die niets voor zichzelf houdt, maar die zichzelf royaal uitgeeft, tot het punt dat hij zichzelf laat verteren, wetende dat de enige winst die van vrede is. Ieder van ons is geroepen om een vredestichter te zijn, die zich verenigt in plaats van verdeelt, die haat onderdrukt in plaats van koestert, die wegen opent naar dialoog in plaats van nieuwe muren op te werpen ". [\[283\]](#)

Bel

285 . Tijdens deze broederlijke ontmoeting, waar ik goede herinneringen aan heb, verklaarden de groot-imam Ahmad Al-Tayyeb en ikzelf vast dat 'religies nooit tot oorlog aanzetten en geen gevoelens van haat of vijandigheid oproepen. extremisme, noch nodigen ze uit tot geweld of bloedvergieten. Deze tegenslagen zijn de vrucht van de afwijking van religieuze leringen, van het politieke gebruik van religies en ook van de interpretaties van groepen religieuze mannen die - in bepaalde fasen van de geschiedenis - misbruik hebben gemaakt van de invloed van religieus sentiment op mannen harten. [...] Inderdaad, God, de Almachtige, hoeft door niemand te worden verde-

digd en wil niet dat Zijn naam wordt gebruikt om mensen te terroriseren". [\[284\]](#) Daarom wil ik hier de oproep tot vrede, gerechtigheid en broederschap herhalen die we samen hebben gedaan:

'In de naam van God die alle mensen heeft geschapen die gelijk zijn in rechten, plichten en waardigheid, en hen riep om als broeders onder elkaar te bestaan, om de aarde te bevolken en daar de waarden van het goede, van naastenliefde en Vrede.

In de naam van de onschuldige menselijke ziel die God heeft verboden te doden, beweerend dat degene die iemand doodt, is alsof hij de hele mensheid heeft gedood en dat degene die iemand redt, is alsof hij de hele mensheid heeft gered.

In de naam van de armen, mensen in ellende, behoeftigen en uitgeslotenen die God geboden heeft te helpen als een plicht die gevraagd wordt aan alle mensen en, op een bepaalde manier, aan elke rijke en welgestelde man.

Namens wezen, weduwen, vluchtelingen en ballingen uit hun huizen en landen; van alle slachtoffers van oorlogen, vervolgingen en onrecht; de zwakken, degenen die in angst leven, krijgsgevangenen en gemarteld in alle delen van de wereld, zonder enig onderscheid.

Namens de volkeren die hun veiligheid, vrede en samenleven hebben verloren en het slachtoffer zijn geworden van vernietiging, ruïnes en oorlogen.

In naam van de "*menselijke broederschap*" die alle mensen omvat, hen verenigt en gelijk maakt.

In naam van deze *broederschap* verscheurd door een beleid van fundamentalisme en verdeeldheid, en door ongebreidelde winststelsels en door haat-ideologische tendensen, die de daden en het lot van mensen manipuleren.

In de naam van de vrijheid, die God aan alle mensen heeft gegeven, ze vrij geschapen en daardoor onderscheiden.

In naam van gerechtigheid en barmhartigheid, grondslagen van welvaart en spilpunten van geloof.

Namens alle mensen van goede wil, aanwezig in alle regio's van de aarde.

In naam van God en van dit alles, [... we verklaren] de cultuur van dialoog als pad te adopteren; gezamenlijke samenwerking als gedrag; wederzijdse kennis als methode en criterium". [\[285\]](#)

286 . In dit kader van reflectie over universele broederschap, voelde ik me bijzonder gestimuleerd door de heilige Franciscus van Assisi, en ook door andere broeders die geen katholiek zijn: Martin Luther King, Desmond Tutu, Mahatma Mohandas Gandhi en velen nog anderen. Maar ik zou willen eindigen met de herinnering aan een ander persoon met een diep geloof die, dankzij zijn intense ervaring van God, een reis van transformatie heeft gemaakt totdat hij zich de broer van alle mannen en vrouwen voelt. Dit is de gezegende Charles de Foucauld.

287 . Hij richtte het verlangen naar het totale geschenk van zijn persoon aan God op identificatie met het laatste, het verlaten, diep in de Afrikaanse woestijn. In deze context drukte hij zijn streven uit om ieder mens als broer of zus te voelen, [\[286\]](#) en hij vroeg een vriend: "Bid tot God dat ik werkelijk de broer van alle zielen ben [...]". [\[287\]](#) Hij wilde uiteindelijk "de universele broer" zijn. [\[288\]](#) Maar pas door zich met de laatste te identificeren, slaagde hij erin de broer van allen te worden. Moge God deze droom in ons allemaal inspireren. Amen!

Gebed tot de Schepper

Heer en Vader van de mensheid,
u die alle mensen met dezelfde waardigheid heeft geschapen,
blaas een broederlijke geest in ons hart.
Inspireer ons met een droom van ontmoeting, dialoog, gerechtigheid en vrede.
Help ons om gezondere samenlevingen
en een waardigere wereld te creëren,
zonder honger, zonder armoede, zonder geweld, zonder oorlogen.

Moge ons hart zich openen
voor alle volkeren en naties van de aarde,
om het goede en de schoonheid te erkennen
die u in elk van hen hebt gezaaid
om banden van eenheid, gemeenschappelijke projecten en
gedeelde hoop te smeden . Amen!

Oecumenisch christelijk gebed

Onze God, Drie-eenheid van liefde, laat
door de gemeenschappelijke kracht van uw goddelijke intimiteit
de rivier van broederlijke liefde in ons stromen.
Geef ons deze liefde die tot uiting kwam in de acties van Jezus
in zijn gezin in Nazareth en in de eerste christelijke gemeenschap.

Sta de christenen toe dat we het evangelie
moeten naleven en in staat zullen zijn om Christus in ieder mens te ontdekken,
hem gekruisigd te zien
in de angst van de verlaten en vergeten mensen van deze wereld
en opgestaan in elke broeder die weer opstaat.

Kom, Heilige Geest, toon ons uw schoonheid
weerspiegeld in alle volkeren van de aarde,
om te ontdekken dat ze allemaal belangrijk zijn, dat ze allemaal nodig zijn, dat ze verschillende
gezichten zijn van dezelfde mensheid waar u van houdt. Amen!

*Gegeven te Assisi nabij het graf van Sint Franciscus, op 3 oktober 2020, de vooravond van het feest
van " Poverello ", het achtste van mijn pontificaat.*

Franciscus

[1] *Admonitions*, 6, 1: *Writings, lives, getuigenissen*, Cerf, Éd. Franciscanen (2010), p. 287

[2] *Ibid.*, 25: *Geschriften, levens, getuigenissen*, Cerf, Éd. Franciscanen (2010), p. 294.

[3] St. Franciscus van Assisi., *Rule non bullata* of the Friars Minor, 16, 3.6: *Geschriften, levens, getuigenissen*, Cerf, Ed. Franciscanen (2010), p. 208.

[4] Eloi Leclerc, OFM, *Exil et tendresse*, Éd. Franciscanen (1962), p. 205.

[5] [*Document over menselijke broederschap voor wereldvrede en gezamenlijk samenleven*](#), Abu Dhabi (4 februari 2019): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (12 februari 2019), blz. 10.

- [6] [Toespraak op de oecumenische en interreligieuze ontmoeting met jongeren](#), Skopje - Noord-Macedonië (7 mei 2019): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (14 mei 2019), p. 12.
- [7] [Toespraak voor het Europees Parlement, Straatsburg](#) (25 november 2014): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (27 november 2014), p. 8.
- [8] [Ontmoeting met de autoriteiten, het maatschappelijk middenveld en het corps diplomatique](#), Santiago - Chili (16 januari 2018): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (18 januari 2018), p. 2.
- [9] Benedictus XVI, brief enc. [Caritas in veritate](#) (29 juni 2009), n. 19: AAS 101 (2009), p. 655.
- [10] Aanmaning. ap. post-syn. [Christus vivit](#) (25 maart 2019), n. 181.
- [11] Kaart. Raúl Silva Henríquez, SDB, *Homilie in het Te deum in Santiago de Chile* (18 september 1974).
- [12] Brief enc. [Laudato si'](#) (24 mei 2015), [nr. 57](#): AAS 107 (2015), blz. 869.
- [13] [Toespraak tot het bij de Heilige Stoel geaccrediteerde diplomatieke korps](#) (11 januari 2016): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (14 januari 2016), p. 9.
- [14] [Toespraak tot het bij de Heilige Stoel geaccrediteerde diplomatieke korps](#) (13 januari 2014): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (16 januari 2014), p. 10.
- [15] Zie [toespraak tot de "Centesimus annus pro Pontifice" Foundation](#) (25 mei 2013): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (30 mei 2013), blz. 3-4.
- [16] Zie St. Paul VI, brief enc. [Populorum progressio](#) (26 maart 1967), nr. 14: AAS 59 (1967), p. 264
- [17] Benedictus XVI, brief enc. [Caritas in veritate](#) (29 juni 2009), n. 22: AAS 101 (2009), p. 657.
- [18] [Toespraak tot de autoriteiten](#), Tirana - Albanië (21 september 2014): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (25 september 2014), p. 3.
- [19] [Boodschap aan de deelnemers van de internationale conferentie "Mensenrechten in de hedendaagse wereld: veroveringen, weglatingen, negaties"](#) (10 december 2018): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (18-25 december 2018), p. 6.
- [20] Aanmaning. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 november 2013), [nr. 212](#): AAS 105 (2013), p. 1108.
- [21] [Boodschap voor de 48ste Werelddag van de Vrede, 1st januari 2015](#) (8 december 2014), nn. 3-4: *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (11 december 2014), p. 9.
- [22] [Ibid.](#), N. 5: *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (11 december 2014), p. 10.
- [23] [Boodschap voor de 49ste Werelddag van de Vrede, 1st januari 2016](#) (8 december 2015): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (17-24 december 2015), p. 7.
- [24] [Boodschap voor de 53ste Werelddag van de Vrede, 1st januari 2020](#) (8 december 2019): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (17-24 december 2019), p. 10.
- [25] [Toespraak over kernwapens](#), Nagasaki - Japan (24 november 2019): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (3 december 2019), p. 5.
- [26] [Toespraak voor docenten en studenten van het Saint Charles College in Milaan](#) (6 april 2019): *L'Osservatore Romano*, ed. in het Frans (30 april 2019), p. 9.

- [27] [Document over broederschap voor wereldvrede en samenleven](#) , Abu Dhabi (4 februari 2019): *L'Osservatore Romano* , ed. in het Frans (12 februari 2019), p. 11.
- [28] [Toespraak tot de culturele wereld](#) , Cagliari - Italië (22 september 2013): *L'Osservatore Romano* , ed. in het Frans (26 september 2013), p. 5.
- [29] [Humana communitas : Brief aan de president van de Pauselijke Academie voor het Leven ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van de instelling](#) (6 januari 2019), nn. 2.6: *L'Osservatore Romano* , uitg. in het Frans (22 januari 2019), p. 9.
- [30] [Videoboodschap voor de TED-conferentie van 2017 in Vancouver](#) (26 april 2017): *L'Osservatore Romano* , ed. in het Frans (11 mei 2017), p. 4.
- [31] [Buitengewoon moment van gebed in tijden van epidemie](#) (27 maart 2020): *L'Osservatore Romano* , ed. in het Frans (31 maart 2020), p. 5.
- [32] [Preek voor de Heilige Mis](#) , Skopje - Noord-Macedonië (7 mei 2019): *L'Osservatore Romano* , ed. in het Frans (14 mei 2019), p. 10.
- [33] Zie *Aeneid*, 1, 462: "Sunt lacrimae rerum et mentem mortalia tangunt".
- [34] " *Historia... magistra vitae* ": Marcus Tullius Cicero, *De Oratore* , (Dialogues of the Speaker), 2, 36.
- [35] Brief enc. [Laudato si'](#) (24 mei 2015), [nr. 204](#) : AAS 107 (2015), blz. 928.
- [36] Aanmaning. ap. post-syn. [Christus vivit](#) (25 maart 2019), n. 91.
- [37] *Ibid.* , niet. 92.
- [38] *Ibid.* , niet. 93.
- [39] Benedictus XVI, [Boodschap voor de 99^e Werelddag van Migranten en Vluchtelingen](#) (12 oktober 2012): *L'Osservatore Romano* , ed. in het Frans (1ste november 2012), p. 5.
- [40] Aanmaning. ap. post-syn. [Christus vivit](#) (25 maart 2019), n. 92.
- [41] [Boodschap voor de 106ste Werelddag van Migranten en Vluchtelingen](#) (13 mei 2020): *L'Osservatore Romano* , ed. in het Frans (19 mei 2020), p. 4.
- [42] [Discours au Corps diplomatique accrédité près le Saint-Siège](#) (11 janvier 2016) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (14 janvier 2016), p. 10.
- [43] [Discours au Corps diplomatique accrédité près le Saint-Siège](#) (13 janvier 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (16 janvier 2014), p. 6.
- [44] [Discours au Corps diplomatique accrédité près le Saint-Siège](#) (11 janvier 2016) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (14 janvier 2016), p. 10.
- [45] [Message pour la 105e Journée Mondiale du Migrant et du Réfugié](#) (27 mai 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (28 mai 2019), p. 6.
- [46] Exhort. ap. post-syn. [Christus vivit](#) (25 mars 2019), n. 88.
- [47] *Ibid.*, n. 89.
- [48] Exhort. ap. [Gaudete et exultate](#) (19 mars 2018), n. 115.

[49] Du film *Le Pape François - Un homme de parole. L'espérance est un message universel*, de Wim Wenders (2018).

[50] [Discours aux Autorités, à la société civile et au Corps diplomatique](#), Tallinn - Estonie (25 septembre 2018) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (4 octobre 2018), p. 10.

[51] Cf. [Moment extraordinaire de prière en temps d'épidémie](#) (27 mars 2020) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (31 mars 2020), p. 5 ; [Message pour la 4e Journée Mondiale des pauvres 2020](#) (13 juin 2020), n. 6 : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (16 juin 2020), p. 6.

[52] [Salutation aux étudiants du Centre Culturel Père Félix Varela](#), La Havane - Cuba (20 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (24 septembre 2015), p. 10.

[53] Conc. Œcum. Vat. II, Const. Past. [Gaudium et spes](#), sur l'Église dans le monde de ce temps, n. 1.

[54] St. Irénée de Lyon, *Adversus Haereses* (Contre les hérésies) 2, 25, 2 : PG 7/1, col. 798-s, *Sources Chrétiennes*, n. 294, p. 253.

[55] *Talmud Bavli* (Talmud de Babylone), *Sabbat*, 31 a.

[56] [Discours aux personnes assistées par les œuvres caritatives de l'Église](#), Tallin - Estonie (25 septembre 2018) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (4 octobre 2018), p. 12.

[57] [Message vidéo à la conférence TED 2017 de Vancouver](#) (26 avril 2017) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (11 mai 2017), p. 4.

[58] *Homiliae in Matthaem*, 50, 3 : PG 58, col. 508.

[59] [Message à l'occasion de la rencontre mondiale des mouvements populaires](#), Modesto - États-Unis (10 février 2017) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (9 mars 2017), p. 7.

[60] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 235 : AAS 105 (2013), p. 1115.

[61] St. Jean-Paul II, [Message aux personnes porteuses de handicap, Angélus](#) à Osnabrück - Allemagne (16 novembre 1980) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue italienne (19 novembre 1980), p. 13.

[62] Conc. Œcum. Vat. II, Const. Past. [Gaudium et spes](#), sur l'Église dans le monde de ce temps, n. 24.

[63] Gabriel Marcel, *Du refus à l'invocation*, éd. N.R.F., Paris (1940), p. 50.

[64] [Angélus](#), (10 novembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 novembre 2019), p. 3.

[65] St. Thomas d'Aquin, *Scriptum super Sententiis*, lib. 3, dist. 27.7.1.a. ad 4 : « Dicitur amor extasim facere, et fervere, quia quod fervet extra se bullit et exhalat ».

[66] Karol Wojtila, *Amour et responsabilité*, éd. Dialogue/Stock, Paris (1978) p. 115.

[67] Cf. Karl Rahner, S.J., *Kleines Kirchenjahr. Ein Gang durch den Festkreis*, éd. Herderbücherei 901, Freiburg (1981), p. 30.

[68] *Regula*, 53, 15 : « Pauperum et peregrinorum maxime susceptioni cura sollicite exhibetur ».

[69] Cf. *Summa Theologiae* II-II, q. 23, art. 7 : St. Augustin, *Contra Julianum*, 4, 18 PL 44, col. 748 : « De que de plaisirs se privent les avares pour augmenter leurs trésors ou par crainte de les voir diminuer ! ».

[70] “Secundum acceptionem divinam”, (*Scriptum super Sententiis*, lib. 3, dist., 27, a. 1, q. 1, concl. 4).

[71] Benoît XVI, Lettre enc. [Deus caritas est](#) (25 décembre 2005), n. 15 : AAS 98 (2006), p. 230.

[72] *Summa Theologiae* II-II, q. 27, art. 2, resp.

[73] *Ibid.*, I-II, q. 26, art. 3, resp.

[74] *Ibid.*, q. 110, art. 1, resp.

[75] [Message pour la 47e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2014](#) (8 décembre 2013) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 décembre 2013), p. 8.

[76] Cf. [Angélus](#) (29 décembre 2013) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (2 janvier 2014), p. 5 ; [Discours au Corps diplomatique accrédité près le Saint-Siège](#) (12 janvier 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (15 janvier 2015), p. 8.

[77] [Message pour la Journée Internationale des personnes porteuses de handicap](#) (3 décembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (10 décembre 2019), p. 8.

[78] [Discours lors de la rencontre pour la liberté religieuse avec la communauté hispanique et d'autres immigrés](#), Philadelphie - États-Unis (26 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (8 octobre 2015), p. 11.

[79] [Discours aux jeunes](#), Tokyo - Japon (25 novembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (3 décembre 2019), p. 10.

[80] Pour ces considérations, je me suis inspiré de la pensée de Paul Ricoeur, “Le *socius* et le prochain”, in : *Histoire et vérité*, éd. du Seuil, Paris (1967), pp. 113-127.

[81] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 190 : AAS 105 (2013), p. 1100.

[82] *Ibid.*, n. 209 : AAS 105 (2013), p. 1107.

[83] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 129 : AAS 107 (2015), p. 899.

[84] [Message pour l'événement “Economy of Francesco”](#) (1er mai 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (21 mai 2019), p. 9.

[85] [Discours au Parlement européen](#), Strasbourg (25 novembre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (27 novembre 2014), p. 8.

[86] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 229 : AAS 107 (2015), p. 937.

[87] [Message pour la 49e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2016](#) (8 décembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (17-24 décembre 2015), p. 9.

[88] Solidarité se trouve à la racine étymologique du terme solidarité. La solidarité, dans le sens éthique et politique qu'il a pris ces deux derniers siècles, donne lieu à une construction sociale sûre et stable.

[89] [Homélie lors de la Sainte Messe](#), La Havane - Cuba (20 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (24 septembre 2015), p. 6.

[90] [Discours aux participants à la rencontre mondiale des mouvements populaires](#) (28 octobre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (6 novembre 2014), p. 4.

[91] Cf. St. Basile, *Homilia 21. Quod rebus mundanis adhaerendum non sit*, 3.5 : PG 31, col. 545-549 ; *Regulae brevius tractatae*, 92 : PG 31, col. 1145-1148 ; St. Pierre Chrysologue, *Sermo 123* : PL 52, col. 536-540 ; S. Ambroise, *De Nabuthe 27.52* : PL 14, col. 738s ; St. Augustin, *In Iohannis Evangelium 6*, 25 : PL 35, col. 1436s.

[92] *De Lazaro Concio 2, 6* : PG 48, col. 992D.

[93] *Regula pastoralis 3, 2* : PL 77, p. 87.

[94] Lettre enc. [Centesimus annus](#) (1er mai 1991), n. 31 : AAS 83 (1991), p. 831.

[95] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 93 : AAS 107 (2015), p. 884.

[96] St. Jean-Paul II, Lettre enc. [Laborem exercens](#) (14 septembre 1981), n. 19 : AAS 73 (1981), p. 626.

[97] Cf. Conseil Pontifical Justice et Paix, [Compendium de la doctrine sociale de l'Église, n. 172](#).

[98] Lettre enc. [Populorum progressio](#) (26 mars 1967), n. 22 : AAS 59 (1967), p. 268.

[99] St. Jean-Paul II, Lettre enc. [Sollicitudo rei socialis](#) (30 décembre 1987), n. 33 : AAS 80 (1988), p. 557.

[100] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 95 : AAS 107 (2015), p. 885.

[101] *Ibid.*, n. 129, AAS 107 (2015), p. 899.

[102] St. Paul VI, Lettre enc. [Populorum progressio](#) (26 marzo 1967), n. 15 : AAS 59 (1967), p. 265 ; cf. Benoît XVI, Lettre enc. [Caritas in veritate](#) (29 juin 2009), n. 16 : AAS 101 (2009), p. 652.

[103] Cf. Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 93 : AAS 107 (2015), pp. 884-885 ; Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), nn. 189-190 : AAS 105 (2013), pp. 1099-1100.

[104] Conférence des Évêques catholiques des États-Unis, Lettre pastorale contre le racisme *Open wide our Hearts: The enduring Call to Love*, (novembre 2018).

[105] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 51 : AAS 107 (2015), p. 867.

[106] Cf. Benoît XVI, Lettre enc. [Caritas in veritate](#) (29 juin 2009), n. 6 : AAS 101 (2009), p. 644.

[107] St. Jean-Paul II, Lettre enc. [Centesimus annus](#) (1er mai 1991), n. 35 : AAS 83 (1991), p. 838.

[108] [Discours sur les armes nucléaires](#), Nagasaki - Japon (24 novembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (3 décembre 2019), p. 5.

[109] Cf. Évêques catholiques du Mexique et des États-Unis, Lettre pastorale sur la migration *Strangers no longer : together on the journey of hope*, (janvier 2003).

[110] [Audience générale](#) (3 avril 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (9 avril 2019), p. 2.

[111] Cf. [Message pour la 104e Journée Mondiale du Migrant et du Réfugié](#) (14 janvier 2018) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (24 août 2017), p. 6.

[112] [Document sur la fraternité humaine pour la paix mondiale et la coexistence commune](#), Abou Dabi (4 février 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 février), p. 12.

[113] [Discours au Corps diplomatique accrédité près le Saint-Siège](#) (11 janvier 2016) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (14 janvier 2016), p. 10.

[114] *Ibid.*, pp. 9.10.

[115] Exhort. ap. post-syn. [Christus vivit](#) (25 mars 2019), n. 93.

[116] *Ibid.*, n. 94.

[117] [Discours aux autorités](#), Sarajevo -Bosnie-Herzégovine (6 juin 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (11 juin 2015), p. 4.

[118] *Latinoamérica, Conversaciones con Herrán Reyes Alcaide*, éd. Planeta, Buenos Aires (2017), p. 105.

[119] [Document sur la fraternité humaine pour la paix mondiale et la coexistence commune](#), Abou Dabi (4 février 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 février), p. 12.

[120] Benoît XVI, Lettre enc. [Caritas in veritate](#) (29 juin 2009), n. 67 : AAS 101 (2009), p. 700.

[121] *Ibid.*, n. 60, AAS 101 (2009), p. 695.

[122] *Ibid.*, n. 67, AAS 101 (2009), p. 700.

[123] Conseil Pontifical Justice et Paix, [Compendium de la doctrine sociale de l'Église, n. 447](#).

[124] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 234 : AAS 105 (2013), p. 1115.

[125] *Ibid.*, n. 235, AAS 105 (2013), p. 1115.

[126] *Ibid.*

[127] St. Jean-Paul II, *Discours aux représentants du monde de la culture argentine*, Buenos Aires - Argentine (12 avril 1987), n. 4 : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue italienne (14 avril 1987), p. 7.

[128] Cf. Id., *Discours aux Cardinaux* (21 décembre 1984), n. 4 : AAS 76 (1984), p. 506.

[129] Exhort. ap. post-syn. [Querida Amazonia](#) (2 février 2020), n. 37.

[130] Georg Simmel, *Pont et porte*, in : *La tragédie de la culture*, éd. Rivages, Paris (1988), p. 166.

[131] Cf. Jaime Hoyos-Vásquez, S. J., *Lógica de las relaciones sociales. Reflexión onto-lógica* in : *Revista Universitas Philosophica* 15-16, Bogota (décembre 1990 - juin 1991), pp. 95-106.

[132] Antonio Spadaro, S.J., *Las huellas de un pastor. Una conversación con el Papa Francisco*, in : Jorge Mario Bergoglio-Papa Francisco, *En tus ojos está mi palabra. Homilias y discursos de Buenos Aires (1999-2013)*, Publicaciones Claretianas, Madrid (2017), pp. 24-25 ; cf. Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), nn. 220-221 : AAS 105 (2013), pp. 1110-1111.

[133] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 204 : AAS 105 (2013), p. 1106.

[134] Cf. *Ibid.*, AAS 105 (2013), pp. 1105-1106.

[135] *Ibid.*, n. 202, AAS 105 (2013), p. 1105.

[136] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 128 : AAS 107 (2015), p. 898.

[137] [Discours au Corps diplomatique accrédité près le Saint-Siège](#) (12 janvier 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (15 janvier 2015), p. 8 ; cf. [Discours aux participants à la rencontre mondiale des mouvements populaires](#) (28 octobre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (6 novembre 2014), p. 5.

- [138] On pourrait dire autant de la catégorie biblique de “Royaume de Dieu”.
- [139] Paul Ricœur, *Histoire et vérité*, éd. du Seuil, Paris (1967), p. 122.
- [140] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 129 : AAS 107 (2015), p. 899.
- [141] Benoît XVI, Lettre enc. [Caritas in veritate](#) (29 juin 2009), n. 35 : AAS 101 (2009), p. 670.
- [142] [Discours aux participants à la rencontre mondiale des mouvements populaires](#) (28 octobre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (6 novembre 2014), p. 6.
- [143] *Ibid.*
- [144] [Discours aux participants à la rencontre mondiale des mouvements populaires](#) (5 novembre 2016) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (17 novembre 2016), p. 8.
- [145] *Ibid.*, p. 10.
- [146] *Ibid.*
- [147] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 189 : AAS 107 (2015), p. 922.
- [148] [Discours à l'Organisation des Nations Unies](#), New York (25 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (1er octobre 2015), p. 16.
- [149] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 175 : AAS 107 (2015), pp. 916-917.
- [150] Cf. Benoît XVI, Lett. enc. [Caritas in veritate](#) (29 juin 2009), n. 67 : AAS 101 (2009), pp. 700-701.
- [151] *Ibid.*, AAS 101 (2009), p. 700.
- [152] Conseil Pontifical Justice et Paix, [Compendium de la doctrine sociale de l'Église, n. 434](#).
- [153] [Discours à l'Organisation des Nations Unies](#), New York (25 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (1er octobre 2015), pp. 15-16.
- [154] Conseil Pontifical Justice et Paix, [Compendium de la doctrine sociale de l'Église, n. 437](#).
- [155] St. Jean-Paul II, [Message pour la 37e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2004](#), n. 5 : AAS 96 (204), p. 117.
- [156] Conseil Pontifical Justice et Paix, [Compendium de la doctrine sociale de l'Église, n. 439](#).
- [157] Cf. Commission sociale des Évêques de France, *Déclaration Réhabiliter la politique* (17 février 1999).
- [158] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 189 : AAS 107 (2015), p. 922.
- [159] *Ibid.*, n. 196 : AAS 107 (2015), p. 925.
- [160] *Ibid.*, n. 197 : AAS 107 (2015), p. 925.
- [161] *Ibid.*, n. 181 : AAS 107 (2015), p. 919.
- [162] *Ibid.*, n. 178 : AAS 107 (2015), p. 918.
- [163] Conférence Épiscopale Portugaise, Lettre pastorale *Responsabilidade solidária pelo bem comum* (15 septembre 2003), p. 20 ; cf. Lettre enc. [Laudato si'](#), n. 159 : AAS 107 (2015), p. 911.
- [164] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 191 : AAS 107 (2015), p. 923.

- [165] Pie XI, *Discours à la Fédération Universitaire Catholique Italienne* (18 décembre 1927) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue italienne (23 décembre 1927), p. 3.
- [166] Cf. Id., Lettre enc. *Quadragesimo anno* (15 mai 1931), n. 88 : AAS 23 (1931), pp. 206-207.
- [167] Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), n. 205 : AAS 105 (2013), p. 1106.
- [168] Benoît XVI, Lettre enc. *Caritas in veritate* (29 juin 2009), n. 2 : AAS 101 (2009), p. 642.
- [169] Lettre enc. *Laudato si'* (24 mai 2015), n. 231 : AAS 107 (2015), p. 937.
- [170] Benoît XVI, Lettre enc. *Caritas in veritate* (29 juin 2009), n. 2 : AAS 101 (2009), p. 642.
- [171] Conseil Pontifical Justice et Paix, *Compendium de la doctrine sociale de l'Église*, n. 207.
- [172] St. Jean-Paul II, Lettre enc. *Redemptor hominis* (4 mars 1979), n. 15 : AAS 71 (1979), p. 288.
- [173] Cf. St. Paul VI, Lettre enc. *Populorum progressio* (26 mars 1967), n. 44 : AAS 59 (1967), p. 279.
- [174] Conseil Pontifical Justice et Paix, *Compendium de la doctrine sociale de l'Église*, n. 207.
- [175] Benoît XVI, Lettre enc. *Caritas in veritate* (29 juin 2009), n. 2 : AAS 101 (2009), p. 642.
- [176] *Ibid.*, n. 3 : AAS 101 (2009), p. 643.
- [177] *Ibid.*, n. 4 : AAS 101 (2009), p. 643.
- [178] *Ibid.*
- [179] *Ibid.*, n. 3 : AAS 101 (2009), p. 643.
- [180] *Ibid.*, AAS 101 (2009), p. 642.
- [181] La doctrine morale catholique, en suivant l'enseignement de saint Thomas d'Aquin, fait une distinction entre l'acte "élicite" et l'acte "impéré" ; cf. *Summa Theologiae*, II-II, q, 184 ; Marcellino Zalba, S.J., *Theologiae moralis summa. Theologia moralis fundamentalis. Tractatus de virtutibus theologicis*, ed. BAC, Madrid 1952, vol. 1, 69 ; Antonio Royo Marín, O.P., *Teología de la Perfección cristiana*, éd. BAC, Madrid (1962), 192-196.
- [182] Conseil Pontifical Justice et Paix, *Compendium de la doctrine sociale de l'Église*, n. 208.
- [183] Cf. St. Jean-Paul II, Lettre enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 décembre 1987), n. 42 : AAS 80 (1988), pp. 572-574 ; Id., Lettre enc. *Centesimus annus* (1er mai 1991), n. 11 : AAS 83 (1991), pp. 806-807.
- [184] *Discours aux participants à la rencontre mondiale des mouvements populaires* (28 octobre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (6 novembre 2014), p. 4.
- [185] *Discours au Parlement européen*, Strasbourg (25 novembre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (27 novembre 2014), p. 10.
- [186] *Discours à la classe dirigeante et au Corps diplomatique*, Bangui - République Centrafricaine (29 novembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (3 décembre 2015), p. 17.
- [187] *Discours à l'Organisation des Nations Unies*, New York (25 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (1er octobre 2015), p. 17.
- [188] *Discours aux participants à la rencontre mondiale des mouvements populaires* (28 octobre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (6 novembre 2014), p. 4.

- [189] [Document sur la fraternité humaine pour la paix mondiale et la coexistence commune](#), Abou Dabi (4 février 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 février 2019), p. 10.
- [190] René Voillaume, *Frères de tous*, éd. du Cerf, Paris (1968), pp. 12-13.
- [191] [Message vidéo à la conférence TED 2017 de Vancouver](#) (26 avril 2017) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (11 mai 2017), p. 4.
- [192] [Audience générale](#) (18 février 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (19 février 2015) p. 2.
- [193] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 274 : AAS 105 (2013), p. 1130.
- [194] *Ibid.*, n. 279 : AAS 105 (2013), p. 1132.
- [195] [Message pour la 52e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2019](#) (8 décembre 2018) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (18-25 décembre 2018), p. 11.
- [196] [Discours lors de la rencontre avec la classe dirigeante](#), Théâtre municipal de Rio de Janeiro - Brésil (27 juillet 2013) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (1er août 2013), p. 14.
- [197] Exhort. ap. post-syn. [Querida Amazonia](#) (2 février 2020), [n. 108](#).
- [198] Du film *Le Pape François - Un homme de parole. L'espérance est un message universel*, de Wim Wenders (2018).
- [199] [Message pour la 48e Journée Mondiale des Communications Sociales](#) (24 janvier 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (30 janvier 2014), p. 4.
- [200] Conférence des Évêques Catholiques d'Australie, Département de la Justice Sociale, *Making it real : genuine human encounter in our digital world* (novembre 2019), p. 5.
- [201] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 123 : AAS 107 (2015), p. 896.
- [202] St. Jean-Paul II, Lettre enc. [Veritatis splendor](#) (6 août 1993), n. 96 : AAS 85 (1993), p. 1209.
- [203] Nous, chrétiens, nous croyons en outre que Dieu nous accorde sa grâce afin que nous puissions agir comme des frères.
- [204] Vinicius De Moraes, *Samba de la bendición (Samba da Bênção)*, dans le disque *Um encontro no Au bon Gourmet*, Rio de Janeiro (2 août 1962).
- [205] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 237 : AAS 105 (2013), p. 1116.
- [206] *Ibid.*, n. 236 : AAS 105 (2013), p. 1115.
- [207] *Ibid.*, n. 218 : AAS 105 (2013), p. 1110.
- [208] Exhort. Ap. post-syn. [Amoris laetitia](#) (19 mars 2016), n. 100 : AAS 108 (2016), p. 351.
- [209] [Message pour la 53e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2020](#) (8 décembre 2019), n. 2 : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (17-24 décembre 2019), p. 10.
- [210] Conférence Episcopale du Congo, *Message au Peuple de Dieu et aux femmes et aux hommes de bonne volonté* (9 mai 2018).
- [211] [Discours lors de la grande rencontre de prière pour la réconciliation nationale](#), Villavicencio - Colombie (8 septembre 2017) : AAS 109 (2017), pp. 1063-1064.1066.

- [212] [Message pour la 53e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2020](#) (8 décembre 2019), n. 3 : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (17-24 décembre 2019), p. 11.
- [213] Conférence des Évêques d'Afrique du Sud, *Pastoral letter on christian hope in the current crisis* (mai 1986).
- [214] Conférence des Évêques Catholiques de la Corée du Sud, *Appeal of the Catholic Church in Korea for Peace on the Korean Peninsula* (15 août 2017).
- [215] [Discours à la société civile](#), Quito - Equateur (7 juillet 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (16 juillet 2015), p. 3.
- [216] [Rencontre interreligieuse avec les jeunes](#), Maputo - Mozambique (5 septembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (10 septembre 2019), p. 4.
- [217] [Homélie lors de la Sainte Messe](#), Carthagène des Indes - Colombie (10 septembre 2017) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (21 septembre 2017), p. 10.
- [218] [Discours aux Autorités, au Corps diplomatique et à certains représentants de la société civile](#), Bogota - Colombie (7 septembre 2017) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (14 septembre 2017), p. 3.
- [219] Conférence Épiscopale de Colombie, *Por el bien de Colombia : dialogo, reconciliación y desarrollo integral*, (26 novembre 2019), n. 4.
- [220] [Discours aux Autorités, à la société civile et au Corps diplomatique](#), Maputo - Mozambique (5 septembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (10 septembre 2019), p. 3.
- [221] 5e Conférence Générale de l'Épiscopat Latino-américain et des Caraïbes, *Document d'Aparecida* (29 juin 2007), n. 398.
- [222] Exhort. Ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 59 : AAS 105 (2013), p. 1044.
- [223] Lettre enc. [Centesimus annus](#) (1er mai 1991), n. 14 : AAS 83 (1991), p. 810.
- [224] [Homélie lors de la Sainte Messe pour le progrès des peuples](#), Maputo - Mozambique (6 septembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (10 septembre 2019), p. 9.
- [225] [Discours à la cérémonie de bienvenue](#), Colombo - Sri Lanka (13 janvier 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (15 janvier), p. 3.
- [226] [Discours aux enfants du Centre Béthanie et à des représentants d'autres centres caritatifs en Albanie](#), Tirana - Albanie (21 septembre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (25 septembre 2014), p. 7.
- [227] Cf. [Message vidéo à la conférence TED 2017 de Vancouver](#) (26 avril 2017) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (11 mai 2017), p. 4.
- [228] Pie XI, Lettre enc. *Quadregesimo anno* (15 mai 1931), n. 114 : AAS 23 (1931), p. 213.
- [229] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 228 : AAS 105 (2013), p. 1113.
- [230] [Discours aux Autorités, à la société civile et au Corps diplomatique](#), Palais Présidentiel de Riga - Lettonie (24 septembre 2018) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (4 octobre 2018), p. 6.

[231] [Discours lors de la cérémonie de bienvenue](#), Tel Aviv (25 mai 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (29 mai 2014), p. 10.

[232] [Discours au Mémorial de Yad Vashem](#), Jérusalem (26 mai 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (29 mai 2014), p. 15.

[233] [Discours au Mémorial de la Paix](#), Hiroshima - Japon (24 novembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (3 décembre 2019), p. 8.15.

[234] [Message pour la 53e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2020](#) (8 décembre 2019), n. 2 : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (17-24 décembre 2019), p. 10.

[235] Conférence des Evêques de Croatie, *Letter on the Fiftieth Anniversary of the End of the Second World War* (1er mai 1995).

[236] [Homélie lors de la Sainte Messe](#), Aman - Jordanie (24 mai 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (29 mai 2014), p. 5.

[237] Cf. [Message pour la 53e Journée Mondiale de la Paix 1er janvier 2020](#) (8 décembre 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (17-24 décembre 2019), p. 10.

[238] [Discours à l'Organisation des Nations Unies](#), New York (25 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (1er octobre 2015), p. 17.

[239] N. 2309.

[240] *Ibid.*

[241] Lettre enc. [Laudato si'](#) (24 mai 2015), n. 104 : AAS 107 (2015), p. 888.

[242] Même saint Augustin qui a forgé le concept de "guerre juste" que nous ne soutenons plus aujourd'hui a affirmé que « mettre un terme à la guerre par la parole, en poursuivant et en obtenant la paix par la paix et non par la guerre glorifiée davantage que de la donner aux hommes par l'épée » (*Epistula* 229, 2 : *PL* 33, col. 1020).

[243] Lettre enc. [Pacem in terris](#) (11 avril 1963), n. 127 : AAS 55 (1963), p. 291.

[244] [Message à la Conférence de l'ONU pour la négociation d'un instrument juridiquement contraignant visant à interdire les armes nucléaires en vue de leur élimination complète](#) (23 mars 2017) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (6 avril 2017), p. 5.

[245] Cf. St. Paul VI, Lettre enc. [Populorum progressio](#) (26 mars 1967), n. 51 : AAS 59 (1967), p. 282.

[246] Cf. St. Jean-Paul II, Lettre enc. [Evangelium vitae](#) (25 mars 1995), n. 56 : AAS 87 (1995), pp. 463-464.

[247] [Discours à l'occasion du 25e anniversaire du Catéchisme de l'Église catholique](#) (11 octobre 2017) : AAS 109 (2017), p. 1196.

[248] Cf. Congrégation pour la Doctrine de la Foi, [Lettre aux Evêques à propos de la nouvelle formulation du n. 2267 du catéchisme de l'Église catholique sur la peine de mort](#) (1er août 2018) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (9 août 2018), p. 6-7.

[249] [Discours à une délégation de l'Association Internationale de Droit Pénal](#) (23 octobre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (30 octobre 2014), p. 8.

- [250] Conseil Pontifical Justice et Paix, [Compendium de la doctrine sociale de l'Église, n. 402](#).
- [251] St. Jean-Paul II, *Discours à l'Association Nationale Italienne des Magistrats* (31 mars 2000), n. 4 : AAS 92 (2000), p. 633.
- [252] *Divinae Institutiones* 6, 20, 17 : PL 6, p. 708.
- [253] Nicolas Ier, *Epistula 97 (responsa ad consulta bulgarorum)* 25 : PL 119, col. 991.
- [254] *Epistula ad Marcellinum* 133, 1 et 2 : PL 33, col. 509.
- [255] [Discours à une délégation de l'Association Internationale de Droit Pénal](#) (23 octobre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (30 octobre 2014), p. 8.
- [256] *Ibid.*, p. 8.
- [257] *Ibid.*
- [258] St. Jean-Paul II, Lettre enc. [Evangelium vitae](#) (25 mars 1995), n. 9 : AAS 87 (1995), p. 411.
- [259] Conférence des Évêques Catholiques de l'Inde, *Response of the Church in India to the present day challenges* (9 mars 2016).
- [260] [Homélie lors de la Sainte Messe](#), Domus Sanctae Marthae (17 mai 2020).
- [261] Benoît XVI, Lettre enc. [Caritas in veritate](#) (29 juin 2009), n. 19 : AAS 101 (2009), p. 655.
- [262] St. Jean-Paul II, Lettre enc. [Centesimus annus](#) (1er mai 1991), n. 44 : AAS 83 (1991), p. 849.
- [263] [Discours aux responsables des diverses religions et des autres dénominations chrétiennes](#), Tirana - Albanie (21 septembre 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (25 septembre 2014), p. 5.
- [264] [Document sur la fraternité humaine pour la paix mondiale et la coexistence commune](#), Abou Dhabi (4 février 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 février 2019), p. 11.
- [265] Exhort. ap. [Evangelii gaudium](#) (24 novembre 2013), n. 256 : AAS 105 (2013), p. 1123.
- [266] Benoît XVI, Lettre enc. [Deus caritas est](#) (25 décembre 2005), n. 28 : AAS 98 (2006), p. 240.
- [267] Cf. Aristote, *Politique*, 1253a 1-3 : « L'être humain est un animal politique ».
- [268] Benoît XVI, Lettre enc. [Caritas in veritate](#) (29 juin 2009), n. 11 : AAS 101 (2009), p. 648.
- [269] [Discours à la Communauté catholique](#), Rakovski - Bulgarie (6 mai 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (14 mai 2019), p. 5.
- [270] [Homélie lors de la Sainte Messe](#), Santiago de Cuba (22 septembre 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (24 septembre 2015), p. 13.
- [271] Conc. Œcum. Vat. II, Déclaration [Nostra aetate](#) sur les relations de l'Église avec les religions non chrétiennes, n. 2.
- [272] [Discours lors de la rencontre œcuménique](#), Riga - Lettonie (24 septembre 2018) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (4 octobre), p. 7.
- [273] [Lectio divina à l'Université Pontificale du Latran](#) (26 mars 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (16 avril 2019), p. 6.

- [274] St. Paul VI, Lettre enc. [Ecclesiam suam](#) (6 août 1964), n. 101 : AAS 56 (1964), p. 650.
- [275] [Discours aux Autorités](#), Bethleem - Palestine (25 mai 2014) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (29 mai 2014), p. 7.
- [276] *Enarrationes in Psalmos*, 130, n. 6 : PL 37, col. 1707.
- [277] [Déclaration commune du Pape François et du Patriarche Œcuménique Bartholomée](#), Jérusalem (25 mai 2014), n. 5 : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (29 mai 2014), p. 11.
- [278] Du film *Le Pape François - Un homme de parole. L'espérance est un message universel*, de Wim Wenders (2018).
- [279] Exhort. ap. [Querida Amazonia](#) (2 février 2020), n. 106.
- [280] [Homélie lors de la Sainte Messe](#), Colombo - Sri Lanka (14 janvier 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (15 janvier 2015), p. 4.
- [281] [Document sur la fraternité humaine pour la paix mondiale et la coexistence commune](#), Abou Dhabi (4 février 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 février 2019), p. 12.
- [282] [Discours aux Autorités](#), Sarajevo - Bosnie-Herzégovine (6 juin 2015) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (11 juin 2015), p. 4-5.
- [283] [Discours lors de la Rencontre Internationale pour la Paix organisée par la communauté de San Egidio](#) (30 septembre 2013) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (3 octobre 2013), p. 16.
- [284] [Document sur la fraternité humaine pour la paix mondiale et la coexistence commune](#), Abou Dhabi (4 février 2019) : *L'Osservatore Romano*, éd. en langue française (12 février 2019), p. 11.
- [285] *Ibid.*, p. 10.
- [286] Cf. Charles de Foucauld, *Méditations sur le Notre Père* (23 janvier 1897).
- [287] Id., *Lettre à Henry de Castries* (29 novembre 1901).
- [288] Id., *Brief aan Madame de Bondy* (7 januari 1902). Dit is hoe de heilige Paulus VI hem ook aanduidde en zijn inzet prees: [Populorum progressio](#) (26 maart 1967), nr. 12: AAS 59 (1967), p. 263.